

**Generalitat
de Catalunya**

La situació dels artistes visuals de Catalunya

Enquesta encarregada per la Secretaria General Gabinet Tècnic del
Departament de Cultura

Desembre de 2002

RPEEO 257

Registre Públic d'Enquestes i d'Estudis d'Opinió de la Generalitat de Catalunya
Decret 334/2002, de 3 de desembre

La situació dels artistes visuals a Catalunya

Anàlisi de resultats

Barcelona, desembre 2002

Sumari

<u>Introducció</u>	4
<u>1. L'índex de visibilitat dels artistes</u>	5
<u>1.1. La definició d'artista i la construcció del cens</u>	5
<u>2. Característiques sociodemogràfiques</u>	9
<u>2.1. Gènere</u>	9
<u>2.1.1. Gènere i visibilitat</u>	9
<u>2.2. Edat</u>	10
<u>2.3. Origen territorial i residència</u>	12
<u>2.3.1. Residència i visibilitat</u>	13
<u>3. Entorn familiar</u>	14
<u>3.1. Formació i activitat dels progenitors</u>	14
<u>3.2. Antecedents familiars i actitud de la família</u>	15
<u>3.3. Estat civil</u>	16
<u>3.4. Estudis de la parella</u>	17
<u>4. Formació</u>	19
<u>4.1. Nivell formatiu</u>	19
<u>4.2. Formació artística reglada</u>	20
<u>4.2.1. Valoració de la formació rebuda</u>	21
<u>4.3. Formació complementària</u>	22
<u>4.4. Percepció de la pròpia formació artística</u>	23
<u>5. Producció artística</u>	25
<u>5.1. Mitjans utilitzats</u>	25
<u>5.1.1. Nombre de mitjans utilitzats</u>	27
<u>5.2. Taller</u>	28
<u>5.2.1. Localització del taller</u>	28
<u>5.2.2. Tinença del taller</u>	29
<u>5.2.3. Compartir el taller</u>	30
<u>5.2.4. Dimensió del taller</u>	31
<u>5.2.5. Característiques del taller</u>	33
<u>5.3. Equipament necessari</u>	33
<u>5.3.1. Tipus d'equipament necessari</u>	34
<u>5.4. Personal tècnic necessari</u>	35
<u>5.4.1. Tipologia de personal tècnic necessari</u>	36
<u>5.5. Valoració global de les condicions de treball</u>	37
<u>5.6. Projectes comuns de creació i producció</u>	40

5.7. Tendències artístiques.....	42
5.7.1. Classificació de les tendències artístiques	42
6. Difusió	45
6.1. Exposicions individuals	45
6.1.1. Localització de les exposicions individuals.....	45
6.1.2. Tipus d'espai de les exposicions individuals	47
6.2. Exposicions col·lectives	48
6.2.1. Localització de les exposicions col·lectives.....	48
6.2.2. Tipus d'espai de les exposicions col·lectives.....	49
6.3. Encàrrecs públics.....	49
6.4. Encàrrecs privats	51
6.5. Presència a les col·leccions dels museus.....	53
7. Comercialització	54
7.1. Venda directa.....	54
7.2. Relació amb galeries d'art	56
7.2.1. Nombre d'artistes que treballen amb galeria	56
7.2.2. Relacions d'exclusivitat	58
7.2.3. Formalització del contracte.....	59
7.2.4. Distribució dels ingressos.....	59
7.2.5. Valoració relació amb galerista	61
7.3. Relació amb altres intermediaris.....	63
7.4. Amb intermediaris o sense	63
8. Professionalització	66
8.1. Activitat exclusiva o compartida.....	66
8.2. Activitat complementària.....	70
8.2.1. <i>Li agradaria dedicar-se exclusivament a l'activitat artística?</i>	71
8.3. Horari	71
8.4. Ingressos	73
8.4.1. Ingressos de l'activitat artística.....	73
8.4.2. Altres ingressos propis	80
8.4.3. Altres ingressos del nucli familiar	81
8.5. Obligacions fiscals	83
8.5.1. Impost d'Activitats Econòmiques.....	83
8.5.2. Seguretat social.....	86
8.6. Associacions professionals	89
9. Opinió	94
9.1. Valoració de l'oferta formativa	94
9.2. El règim fiscal dels artistes	94
9.3. Els drets d'autor	100
9.4. Les administracions locals i les arts visuals.....	105
9.5. La Generalitat de Catalunya i les arts visuals	111

<u>10. Anàlisi multivariant</u>	120
<u>10.1. Anàlisi de Correspondències Múltiples</u>	120
10.1.1. Interpretació dels eixos factorials	120
10.1.2. Pla factorial	121
10.1.3. Relació entre els eixos i les variables il·lustratives	123
<u>10.2. Classificació</u>	126
10.2.1. Interpretació de la classificació	126
10.2.2. Caracterització de les tipologies	127
10.2.3. Resum comparatiu de les classes	132
<u>11. Annexos</u>	136
<u>11.1. Qüestionari</u>	136
<u>11.2. Crèdits</u>	145
<u>11.3. Bibliografia</u>	146

Introducció

El treball que teniu a les mans és un encàrrec del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, que durant uns anys ha impulsat el projecte de mesurar algunes de les característiques socials, formatives i professionals dels artistes visuals de Catalunya ha esmerçat els recursos necessaris per tal de poder disposar per primer cop d'una aproximació quantitativa al col·lectiu de creadors visuals del país.

Com en tants altres sectors de la vida social i professional d'un país, el col·lectiu d'artistes és vist per la societat en referència als pocs noms més coneguts i més mediàtics. Tanmateix, al darrera dels famosos i populars hi ha un conjunt extens de creadors que treballen sense massa propaganda ni soroll. Alguns amb mitjans escassos, altres compaginant la seva activitat creativa amb altres feines més oneroses i finalment altres que es dediquen a la creació pel pur plaer personal, sense cap necessitat d'exclusivitat a una tasca molt absorbent.

Cal agrair a les institucions que han fet possible la constitució del cens i el càlcul de l'índex de visibilitat, autèntica clau de volta del treball que es presenta. Concretament volem agrair la col·laboració de Visual, Entitat de Gestió dels Artistes Plàstics (VEGAP), el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) i a la Fundació "la Caixa", així com a totes les galeries d'art i les sales d'exposicions sense ànim de lucre que han facilitat les dades dels artistes que han exposat en els seus espais.

És necessari citar a l'Associació d'Artistes Visuals de Catalunya (AAVC) per la seva inestimable ajuda tant en les dades dels seus associats, com en els sabis consells que han permès redactar un qüestionari que s'adaptés a la realitat i sensibilitat dels creadors del país. Així mateix, agrair a la Federació Internacional d'Artistes Plàstics i Entitats Artístiques ACEA, pel seu constant suport en les tasques realitzades.

Finalment ens queda agrair als propis artistes que han respost, per la seva paciència i generositat, perquè el treball aporta informacions de primera mà per poder conèixer de prop la situació en la que es troba el col·lectiu professional de creadors.

1. L'índex de visibilitat dels artistes

1.1. La definició d'artista i la construcció del cens

Per poder conèixer quina és la situació dels artistes a Catalunya, calia començar per definir qui és artista i qui no ho és. Existeixen diversos procediments per aproximar-se a un determinat col·lectiu professional: la formació, la dedicació temporal, els ingressos percebuts, l'adscripció a un col·legi professional, la pertinença a una associació, l'autoconsciència, etc. Cap d'aquests criteris seria aplicable al col·lectiu de creadors plàstics del país sense cometre greus omissions. En aquest estudi s'ha utilitzat la metodologia proposada per Raymonde Moulin i Jean Claude Passeron¹ en un estudi seminal realitzat a França ja fa gairebé 20 anys.

Els investigadors francesos van afrontar el repte de definir qui és artista i qui no ho és des d'una perspectiva alternativa a les anteriorment citades. Es considera artista aquell que és considerat artista per una tercera persona, en general per un intermediari del mercat de l'art. Per tant, ens hem posat en contacte amb els galeristes i els programadors de sales d'exposicions sense ànim de lucre de Catalunya per demanar-els-hi la relació d'artistes que han exposat en els seus espais en els darrers anys. Així mateix, s'ha demanat a altres conformadors de valor com ho són les dues principals col·leccions del país per demanar-els-hi el llistat d'artistes vius i residents a Catalunya que estan representats en els seus fons respectius.

Finalment s'ha consultat a l'entitat de gestió dels drets d'autor (VEGAP), les associacions d'artistes que ens facilitessin els llistats dels seus associats, tot garantint-ne l'absoluta confidencialitat.

Finalment la llista es va completar amb la consulta a diversos directoris publicats d'artistes de Catalunya.

Es va constituir doncs, el cens d'artistes plàstics vius i residents a Catalunya. Es van incloure tots els artistes sense diferenciar llur nacionalitat que en aquell moment residien a Catalunya.

A la taula següent es presenta la relació de fonts utilitzades així com el nombre d'artistes que compleixen la condició d'estar vius i de residir a Catalunya.

¹ Veure MOULIN i PASSERON (1985).

Taula
Relació de fonts utilitzades per a la constitució
del cens d'artistes plàstics de Catalunya i nombre d'artistes

Font	Nombre
Visual Entitat de Gestió dels Artistes Plàstics, VEGAP	279
Socis de l'Associació d'Artistes Visuals de Catalunya	653
Amics de l'Associació d'Artistes Visuals de Catalunya	575
Socis de la Federació d'Entitats i Artistes Plàstics, Sales d'Exposicions i Centres d'Ensenyament de Belles Arts, ACEA	791
Galeries pertanyents al Gremi de Galeries d'Art de Catalunya, Art Barcelona i Associació de Galeries Independents de Catalunya	1.149
Altres galeries no agremiades	560
Centres Culturals i Sales d'Exposicions	1.388
Artistes que han exposat al MACBA	57
Artistes representats al fons del MACBA	207
Artistes representats a la Col·lecció d'Art Contemporani de la Fundació "la Caixa"	48
Artistes presents al <i>Directorio Anual de Artes Plásticas. Catalunya y Andorra, 1997</i>	2.800

A partir dels diversos llistats es va computar el nombre de vegades que un mateix artista apareixia en els diferents llistats. La suma d'aparicions en diverses fonts ha permès calcular un índex de visibilitat per a cada artista. L'artista que més vegades apareix ho fa en 15 llistats, mentre que la majoria d'artistes només apareixen en un únic llistat. A la taula següent es presenta la distribució dels artistes plàstics de Catalunya segons l'índex de visibilitat.

Taula Distribució dels artistes visuals de Catalunya segons índex de visibilitat				
Índex de Visibilitat	Nombre d'artistes	Nombre acumulat	%	% acumulat
15	1	1	0,02%	0,02%
14	4	5	0,07%	0,09%
13	3	8	0,05%	0,14%
12	4	12	0,07%	0,21%
11	9	21	0,16%	0,37%
10	9	30	0,16%	0,53%
9	9	39	0,16%	0,69%
8	19	58	0,33%	1,02%
7	19	77	0,33%	1,35%
6	43	120	0,75%	2,10%
5	76	196	1,33%	3,43%
4	122	318	2,14%	5,57%
3	310	628	5,45%	11,02%
2	879	1.507	15,44%	26,46%
1	4.186	5.693	73,53%	100,00%
Total	5.693	—	100,00%	—

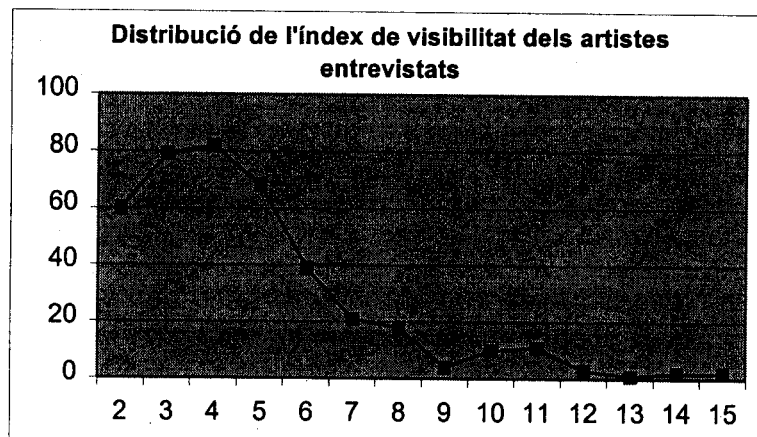
Aquesta taula permet classificar als artistes segons un índex que està correlacionat amb el grau de reconeixement social i de mercat i és, per tant, una eina valuosa per a la confecció d'una mostra d'artistes.

A partir del cens, es van realitzar les enquestes personals als artistes en dues onades. Una primera als 200 artistes de major visibilitat el darrer trimestre de 1999 i una segona a una mostra de 200 artistes amb índexs de visibilitat per valor de 2 a 4.

S'han exclòs els artistes amb nivell de visibilitat 1, és a dir aquells que apareixen una única vegada en les diverses fonts consultades.

Per tant, s'han considerat artistes a efectes d'aquest estudi aquelles persones que apareixen com a mínim 2 vegades referenciades a les diverses fonts consultades. En conseqüència, el marc mostral és d'uns 1.500 artistes, deixant de banda aquells que es troben en una situació de menor visibilitat, ja sigui per una dedicació d'entreteniment, més a prop de l'amateurisme que de la professionalització, ja sigui perquè la seva carrera està iniciant-se i encara no ha tingut temps d'entrar en els diversos circuits existents.

L'índex de visibilitat dels artistes entrevistats es distribueix tal com mostra el gràfic següent.

Per facilitar el tractament estadístic s'han agrupat els artistes en 3 categories segons el seu índex de visibilitat. L'agrupació es presenta a la taula següent.

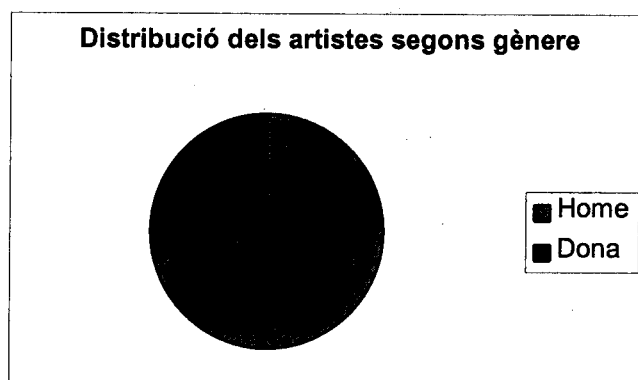
Taula Agrupació de la visibilitat en 3 grups			
Grup	Visibilitat	Artistes	%
1	2 – 3	139	34,8%
2	4 – 5	150	37,5%
3	6 – 15	111	27,8%
Total		400	100,0%

El grup 1 inclou els artistes de menor visibilitat: 2 o 3 aparicions en les diverses fonts consultades. A l'altre extrem, el grup 3, amb 111 artistes aplega els artistes amb una major projecció social i de mercat. A més, l'agrupació anterior configura una distribució força equilibrada dels efectius el que assegura una millor comparabilitat dels resultats que una altra distribució més asimètrica.

2. Característiques sociodemogràfiques

2.1. Gènere

7 de cada 10 artistes són homes. La distribució dels artistes segons el gènere es mostra al gràfic següent.

Comparant la distribució anterior amb la distribució de la població activa de Catalunya es dedueix que entre els artistes hi ha una menor participació de la dona que en el conjunt dels sectors d'activitat.

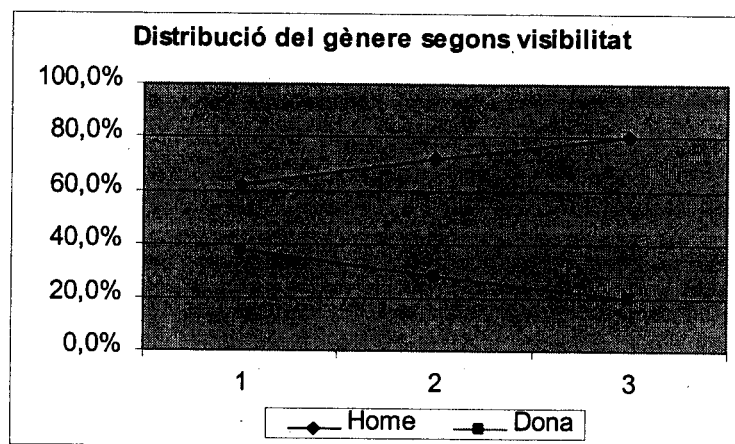
Taula Artistes i població ocupada segons gènere		
	Artistes	Població ocupada
Homes	70,7%	59,5%
Dones	29,3%	40,5%

Font: Enquesta de Població Activa. 2001. IDESCAT.

Existeixen, per tant, diferències entre la distribució segons gènere de la població d'artistes i la població ocupada de Catalunya. En el primer cas el percentatge de dones és, en mitjana, més d'un 10% inferior que en el segon.

2.1.1. Gènere i visibilitat

Tal com mostra el gràfic següent, els homes són més nombrosos que les dones en tots els trams de visibilitat. Tanmateix, el més destacable, és el fet que la proporció d'homes augmenta amb el nivell de visibilitat. Per tant, entre els artistes d'èxit les dones encara tenen una menor presència.

En efecte, mentre en el nivell de visibilitat més baix, la proporció de dones arriba al 40%, entre els artistes de major visibilitat, les dones només representen el 20%.

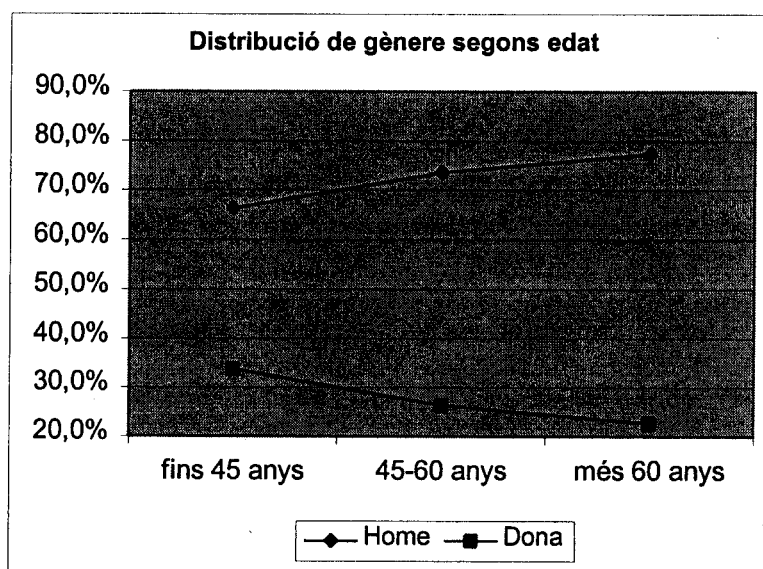
2.2. Edat

La mitjana d'edat dels artistes és de 50 anys i 11 mesos. S'observa una diferència estadísticament significativa entre els homes i les dones, essent aquestes 3 anys i 2 mesos més joves en promig que els homes, tal com es pot veure a la taula següent.

Taula Edat dels artistes segons gènere			
	Mitjana	Desviació Estàndard	N
Home	51,83	13,382	283
Dona	48,59	12,151	113
Total	50,90	13,110	396

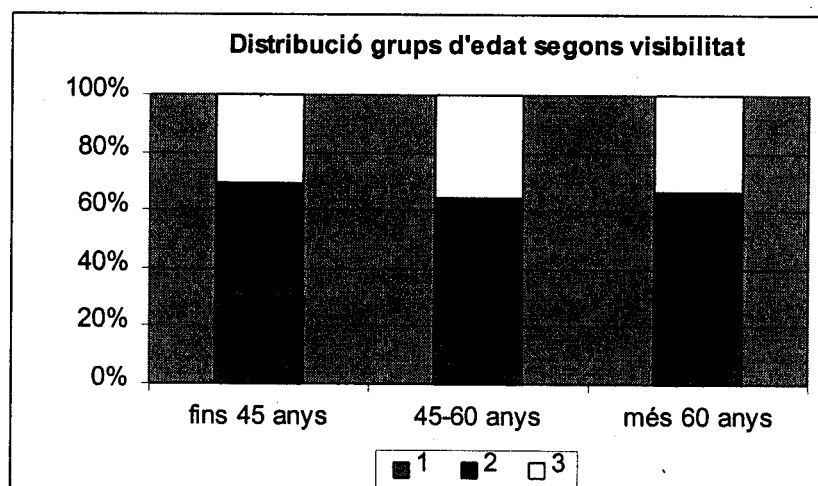
A la taula següent s'han agrupat les edats en tres categories. S'observa que a mida que augmenta l'edat, augmenta la proporció d'homes. Així, mentre en el grup més jove, de menors de 45 anys, hi ha una tercera part de dones, en el grup dels majors de 60 anys hi ha menys d'una quarta part de dones. Dit d'una altra manera, amb el pas dels anys, cada vegada s'ha anat incorporant una proporció més elevada de dones a la professió artística.

Taula Distribució dels artistes segons gènere i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Home	66,3%	73,6%	77,3%	71,5%
Dona	33,8%	26,4%	22,7%	28,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Posant en relació l'edat dels artistes i el seu nivell de visibilitat, no s'observa una relació estadísticament significativa. Per tant, no sembla que calgui fer una llarga carrera per aconseguir el reconeixement professional. Aquesta relació que era present en l'estudi realitzat a França², no apareix en el cas dels artistes que treballen a Catalunya.

² Veure Raymonde Moulin i al. (1985), pàg. 32.

2.3. Origen territorial i residència

A la taula següent es presenta la distribució dels territoris d'origen dels artistes i de les localitats de residència.

Un 15% dels artistes que viu i treballa a Catalunya ha nascut fora del país, un 10% procedents de la resta d'Espanya i un 5% de l'estranger.

Taula Localitats de naixement i de residència				
	Localitat naixement		Localitat residència	
	Nombre	%	Nombre	%
Barcelona ciutat	166	41,5%	207	51,8%
Resta Regió I	39	9,8%	66	16,5%
Resta prov. Barcelona	40	10,0%	32	8,0%
Província Girona	53	13,3%	70	17,5%
Província Tarragona	28	7,0%	19	4,8%
Província Lleida	13	3,3%	6	1,5%
Resta Espanya	41	10,3%	—	—
Estranger	20	5,0%	—	—
Total	400	100,0%	400	100,0%

De la taula anterior es dedueixen fenòmens de migració interprovincial. En efecte, mentre les províncies de Barcelona i Girona són receptores d'artistes, Lleida i Tarragona són territoris que sofreixen processos d'emigració. Dels estudis realitzats sobre les galeries d'art s'observa que tant a Barcelona com a Girona també hi ha una major concentració de galeries, mentre que Lleida i Tarragona són províncies amb una menor presència d'establiments dedicats a l'exposició i la venda d'obres d'art.

2.3.1. Residència i visibilitat

A la taula següent es presenta la relació entre el lloc de residència i el nivell de visibilitat dels artistes. Aquesta informació permetrà contrastar la hipòtesi de si una localització a la capital dóna major visibilitat.

Taula Distribució dels artistes segons lloc de residència i visibilitat				
	Visibilitat			
	1	2	3	Total
Barcelona ciutat	52,5%	49,3%	54,1%	51,8%
Resta Regió I	15,8%	15,3%	18,9%	16,5%
Resta prov. Barcelona	12,2%	9,3%	0,9%	8,0%
Província Girona	13,7%	17,3%	22,5%	17,5%
Província Tarragona	3,6%	6,7%	3,6%	4,8%
Província Lleida	2,2%	2,0%	0,0%	1,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

S'observa que els residents a l'àrea metropolitana de Barcelona i a la província de Girona tenen uns índexs de visibilitat superiors als residents a altres territoris.

Per contra, a la resta de la província de Barcelona i a Lleida hi ha una proporció d'artistes amb el màxim nivell de visibilitat molt inferior a la mitjana.

3. Entorn familiar

3.1. Formació i activitat dels progenitors

La taula següent presenta les dades corresponents al nivell d'estudis més alt assolit per la mare i el pare de l'artista. En general, el percentatge més elevat correspon als progenitors amb estudis primaris, tant entre els pares com entre les mares.

La diferència més notable s'observa en el cas dels estudis universitaris, on els pares presenten un percentatge molt superior: una quarta part dels pares enfront al 10% escàs en el cas de les dones.

Taula Estudis dels progenitors						
	Pare			Mare		
	Nombre	%	% vàlid	Nombre	%	% vàlid
Primaris	165	41,3%	43,1%	231	57,8%	61,3%
Secundaris	111	27,8%	29,0%	110	27,5%	29,2%
Universitaris	107	26,8%	27,9%	36	9,0%	9,5%
Total	383	95,8%	100,0%	377	94,3%	100,0%
NC	17	4,3%		23	5,8%	
Total	400	100,0%		400	100,0%	

Respecte a la professió, s'observa en general una qualificació sensiblement més elevada dels pares, amb gairebé un 36% de directius i professionals enfront als 58% de mestresses de casa. Aquesta circumstància es correspon clarament amb la situació recollida a la taula anterior.

Taula Professió dels progenitors						
	Pare			Mare		
	Nombre	%	% vàlid	Nombre	%	% vàlid
Directiu-profession	139	34,8%	35,8%	36	9,0%	9,5%
Professió artística	45	11,3%	11,6%	21	5,3%	5,5%
Tècnic mitjà	91	22,8%	23,5%	36	9,0%	9,5%
Treb manual quali	74	18,5%	19,1%	41	10,3%	10,8%
Pagès-esa	22	5,5%	5,7%	13	3,3%	3,4%
Mestressa casa	—	—	—	220	55,0%	58,0%
Altres	17	4,3%	4,4%	12	3,0%	3,2%
Total	388	97,0%	100,0%	379	94,8%	100,0%
NC	12	3,0%		21	5,3%	
Total	400	100,0%		400	100,0%	

3.2. Antecedents familiars i actitud de la família

L'existència de tradició familiar en la dedicació a la professió artística és inversament proporcional a l'índex de visibilitat de l'artista. Més d'un 50% d'artistes amb visibilitat 1 declaren tenir antecedents familiars artístics, percentatge que es redueix fins al 37% en el cas de la visibilitat 3. En general, els casos que no compten amb presència d'artistes a la seva família superen als que sí hi compten, arribant a gairebé el 57% del total.

Taula Presència d'artista a la família segons visibilitat				
	1	2	3	Total
Sí	51,8%	39,9%	36,7%	43,2%
No	48,2%	60,1%	63,3%	56,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

La reacció familiar respecte a la decisió de dedicar-se a l'activitat artística va ser majoritàriament positiva per als tres nivells de visibilitat, encara que el percentatge d'artistes que declaren una reacció negativa presenta un increment directament proporcional al nivell de visibilitat: el 12% d'artistes de visibilitat 1 que declaren una reacció familiar negativa arriba fins al 22% en el cas dels de visibilitat 3.

Taula Reacció de la família quan va iniciar l'activitat artística segons visibilitat				
	1	2	3	Total
Positiva	63,8%	50,3%	57,7%	57,0%
Indiferent	12,3%	19,5%	17,1%	16,3%
Negativa	11,6%	20,8%	22,5%	18,1%
Divisió opinions	12,3%	9,4%	2,7%	8,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

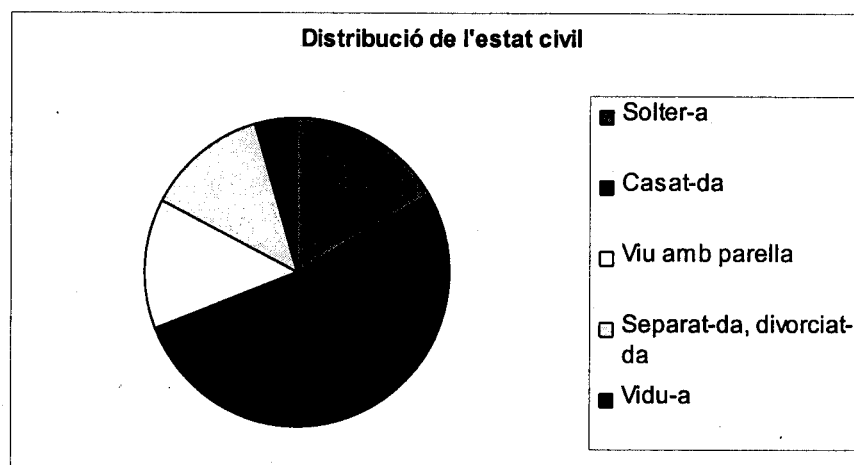
L'existència de tradició artística familiar condiciona positivament la reacció de la família respecte a la dedicació a l'activitat artística, tal com s'observa als percentatges de la taula següent.

Taula Reacció de la família quan va iniciar l'activitat artística segons presència d'artista a la família			
	Sí	No	Total
Positiva	69,0%	48,2%	57,2%
Indiferent	8,2%	22,8%	16,5%
Negativa	12,3%	22,3%	18,0%
Divisió opinions	10,5%	6,7%	8,4%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

3.3. Estat civil

Més de la meitat dels artistes entrevistats estan casats, tal com s'observa a la taula i gràfic següents.

Taula Estat civil			
	Nombre	%	% vàlid
Solter-a	67	16,8%	16,8%
Casat-da	208	52,0%	52,1%
Viu amb parella	54	13,5%	13,5%
Separat-da, divorciat-da	52	13,0%	13,0%
Vidu-a	18	4,5%	4,5%
Total	399	99,8%	100,0%
NC	1	0,3%	
Total	400	100,0%	

3.4. Estudis de la parella

Respecte al nivell d'estudis més alt assolit per la parella, més d'un 60% té estudis universitaris.

Taula Estudis acabats de la parella			
	Nombre	%	% vàlid
Primaris	27	10,3%	10,5%
Secundaris	75	28,6%	29,1%
Universitaris	156	59,5%	60,5%
Total	258	98,5%	100,0%
NC	4	1,5%	
Total	262	100,0%	

A la taula següent s'observa un alt nivell de qualificació professional de la parella.

Taula Professió parella			
	Nombre	%	% vàlid
Directiu/va-professional	56	21,4%	22,3%
Professió artística	48	18,3%	19,1%
Professor-a	38	14,5%	15,1%
Tècnic-a mitjà	42	16,0%	16,7%
Treb. manual qualificat	21	8,0%	8,4%
Mestressa casa	23	8,8%	9,2%
Jubilat-da	9	3,4%	3,6%
Altres	14	5,3%	5,6%
Total	251	95,8%	100,0%
NC	11	4,2%	
Total	262	100,0%	

4. Formació

4.1. Nivell formatiu

Gairebé la meitat dels artistes entrevistats és titulat universitari

Taula Nivell d'estudis acabats, amb titulació		
	Nombre	%
Primaris	20	5,0%
Secundaris	184	46,0%
Universitaris	196	49,0%
Total	400	100,0%

Entre les dones hi ha una major percentatge de titulats superiors.

Taula Distribució dels artistes segons nivell d'estudis acabats i gènere			
	Home	Dona	Total
Primaris	6,0%	2,6%	5,0%
Secundaris	51,2%	33,3%	46,0%
Universitaris	42,8%	64,1%	49,0%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Entre els més joves hi ha una major proporció d'universitaris. Si bé entre els majors de 60 anys trobem un 31% de titulats superiors, aquesta proporció augmenta fins el 61% en el cas dels menors de 45 anys.

Taula Distribució dels artistes segons nivell d'estudis acabats i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Primaris	1,3%	7,4%	8,0%	5,1%
Secundaris	37,5%	46,6%	61,4%	46,2%
Universitaris	61,3%	45,9%	30,7%	48,7%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

A Barcelona ciutat hi resideix una proporció 20 punts superior d'artistes amb titulació universitària que a la resta de Catalunya.

Taula Distribució dels artistes segons nivell d'estudis acabats i lloc de residència			
	Barcelona	Resta Catalunya	Total
Primaris	2,9%	7,3%	5,0%
Secundaris	38,6%	53,9%	46,0%
Universitaris	58,5%	38,9%	49,0%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

En canvi, no s'aprecien diferències significatives entre el nivell d'estudis acabats i la visibilitat dels artistes.

4.2. Formació artística reglada

S'ha preguntat als artistes si s'havien matriculat d'algun tipus de formació relacionada directament o indirecta amb el seu treball i si havien acabat els estudis inicats. Els resultats es presenten a la taula següent.

Taula Distribució dels artistes segons formació artística				
	Ha seguit formació reglada?		Estudis acabats	
	Nombre	%	Nombre	%
Escola Arts i Oficis	107	26,8%	64	16,0%
Facultat Belles Arts	170	42,5%	146	36,5%
Facultat Historia Art	14	3,5%	8	2,0%
Arquitectura	7	1,8%	3	0,8%
Disseny	9	2,3%	6	1,5%
Filosofia	3	0,8%	1	0,3%
Altres	4	1,0%	1	0,3%
No	86	21,5%	171	42,8%
Total	400	100,0%	400	100,0%

Un 21% dels artistes que va començar algun tipus de formació reglada no va acabar els estudis.

Taula Distribució dels artistes segons formació artística i gènere			
	Home	Dona	Total
Escola Arts i Oficis	13,4%	22,2%	16,0%
Facultat Belles Arts	30,4%	51,3%	36,5%
Facultat Historia Art	1,8%	2,6%	2,0%
Arquitectura	0,7%	0,9%	0,8%
Disseny	0,7%	3,4%	1,5%
Filosofia	0,4%	0,0%	0,3%
Altres	0,4%	0,0%	0,3%
Cap	52,3%	19,7%	42,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Taula Distribució dels artistes segons formació artística i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Escola Arts i Oficis	18,1%	15,5%	13,6%	16,2%
Facultat Belles Arts	48,1%	31,8%	22,7%	36,4%
Facultat Historia Art	3,8%	1,4%	0,0%	2,0%
Arquitectura	0,0%	2,0%	0,0%	0,8%
Disseny	2,5%	1,4%	0,0%	1,5%
Filosofia	0,0%	0,7%	0,0%	0,3%
Altres	0,0%	0,7%	0,0%	0,3%
Cap	27,5%	46,6%	63,6%	42,7%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

4.2.1. Valoració de la formació rebuda

També se'ls hi ha demanat que valorin el grau de satisfacció amb la formació rebuda, en una escala de 0 a 10. Els resultats es presenten a la taula següent.

Taula Valoració de la formació per aquells que han seguit algun tipus de formació reglada			
	Mitjana	Desviació Estàndard	N
Altres	8,3	2,89	3
Disseny	7,8	1,30	9
Escola Arts i Oficis	6,7	2,50	94
Arquitectura	6,0	1,15	4
Facultat Belles Arts	5,8	2,13	163
Facultat Historia Art	5,1	2,47	13
Filosofia	4,3	0,58	3
Total	6,1	2,31	289

La puntuació mitjana ha estat de 6,1. Però s'aprecien fortes diferències segons els estudis seguits.

4.3. Formació complementària

S'ha demanat als artistes si han seguit algun tipus de formació no reglada. Les respostes es troben a la taula següent.

Taula Ha seguit algun tipus de formació no reglada?		
	Nombre	%
Curs, seminari,...	154	38,7%
Taller d'un,altre artista	115	28,9%
Centre artístic, acadèmia	79	19,8%
Altres	56	14,1%
No	121	30,4%

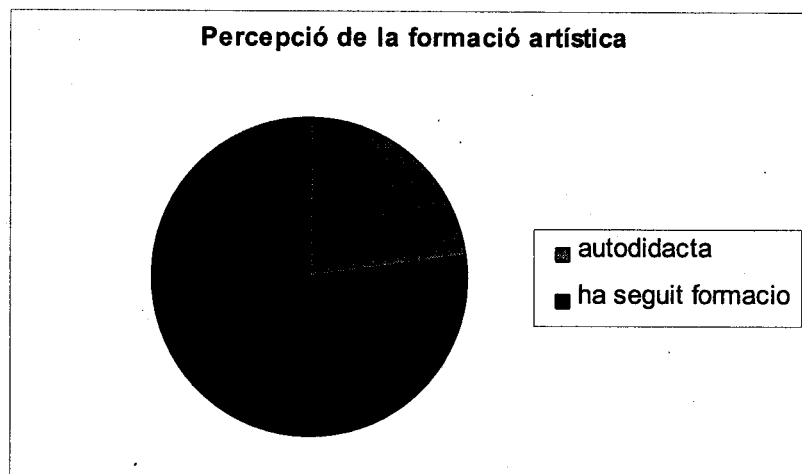
Multirresposta

Un 30% dels artistes no ha seguit cap tipus de formació no reglada. D'entre el 70% restant, els cursos i seminaris són el format que ha interessat a un major nombre d'artistes, amb gairebé un 40% del total que hi ha assistit. Gairebé un 30% declara haver après al taller d'un altre artista, mentre els centres artístics i les acadèmies només han interessat a un 20% dels artistes.

No s'ha detectat cap relació estadísticament significativa entre l'assistència a les diverses modalitats de formació no reglada i l'edat o el nivell de visibilitat.

4.4. Percepció de la pròpia formació artística

Un 22,8% dels artistes es consideren autodidactes.

Entre les homes hi ha una proporció molt més elevada d'artistes que es consideren autodidactes que entre les dones, tal com es pot veure a la taula següent.

Taula Distribució dels artistes segons percepció d'autodidacta i gènere			
	Home	Dona	Total
Autodidacta	28,3%	9,4%	22,8%
Ha seguit formació	71,7%	90,6%	77,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

La millora de l'oferta formativa ha propiciat que cada vegada hi hagi una proporció menor d'artistes que es considerin autodidactes.

Taula Distribució dels artistes segons percepció d'autodidacta i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Autodidacta	11,3%	25,7%	39,8%	23,0%
Ha seguit formació	88,8%	74,3%	60,2%	77,0%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

L'artista pot tenir una forta percepció de ser un autodidacta, malgrat hagi seguit algun tipus de formació reglada. A la taula següent es presenta la distribució dels artistes segons els estudis reglats iniciats i la percepció d'autodidacta.

Taula Distribució dels artistes segons formació artística seguida i percepció d'autodidacta			
	Autodidacta	Ha seguit formació	Total
Escola Arts i Oficis	6,5%	93,5%	100,0%
Facultat Belles Arts	2,4%	97,6%	100,0%
Facultat Història Art	42,9%	57,1%	100,0%
Arquitectura	57,1%	42,9%	100,0%
Disseny	0,0%	100,0%	100,0%
Filosofia	66,7%	33,3%	100,0%
Altres	25,0%	75,0%	100,0%
No	77,9%	22,1%	100,0%
Total	22,8%	77,3%	100,0%

És del tot lògic que entre les persones que no han seguit estudis reglats, els que han estudiat Filosofia, Arquitectura o Història de l'Art hi hagi elevats percentatges d'artistes que es consideren autodidactes ja que aquestes formacions anteriors no inicien en les tècniques necessàries per desenvolupar les habilitats creatives.

5. Producció artística

5.1. Mitjans utilitzats

S'ha demanat als artistes amb quins mitjans treballen regularment i amb quins esporàdica. Els resultats es presenten a la taula següent.

Taula Mitjans utilitzats regularment i esporàdicament				
	Regularment		Esporàdicament	
	Nombre	%	Nombre	%
Pintura	269	67,3%	33	8,3%
Escultura	133	33,3%	62	15,5%
Dibuix	197	49,3%	67	16,8%
Gravat, litografia, etc.	78	19,5%	108	27,0%
Fotografia	87	21,8%	59	14,8%
Videocreació	38	9,5%	37	9,3%
Performance, acció	18	4,5%	40	10,0%
Instal·lació	73	18,3%	59	14,8%
Multimèdia, Internet	36	9,0%	27	6,8%
Altres	73	18,3%	29	7,3%

Multirresposta

La pintura és la tècnica més utilitzada, amb dues tercers parts dels artistes que s'hi dediquen amb regularitat. El dibuix és també molt majoritari amb la meitat dels entrevistats que declaren usar-lo freqüentment. Un terç dels artistes es dediquen a l'escultura.

Gravat, fotografia i instal·lació són utilitzats amb regularitat per un de cada 5 artistes.

La resta de mitjans són més minoritaris: videocreació, performance i multimèdia no arriben a ser utilitzats pel 10% dels artistes.

Es pot observar que la modalitat "Altres" és força quantiosa amb un 18% d'artistes que declara utilitzar regularment aquests altres mitjans. En aquesta categoria hi trobem dos tipus de respostes. D'una banda, els oficis artesanals clàssics com la joieria, l'esmailt, la ceràmica, el tapís, la il·lustració, el vidre, etc. D'altra banda, s'aprecia una presència creixent d'artistes que combinen els llenguatges tradicionals de les arts plàstiques amb altres llenguatges artístics. Així trobem artistes que declaren dedicar-se regularment a la música, al teatre i a l'escriptura.

La taula següent presenta la relació entre els mitjans utilitzats regularment i l'edat dels artistes.

Taula Distribució dels artistes segons mitjans utilitzats regularment i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Pintura	54,4%	73,0%	81,8%	67,4%
Escultura	31,9%	37,2%	29,5%	33,3%
Dibuix	45,6%	47,3%	59,1%	49,2%
Gravat, litografia, etc.	13,1%	21,6%	27,3%	19,4%
Fotografia	36,3%	16,9%	3,4%	21,7%
Videocreació	18,1%	6,1%	0,0%	9,6%
Performance, acció	6,9%	4,7%	0,0%	4,5%
Instal·lació	32,5%	12,2%	3,4%	18,4%
Multimèdia, Internet	13,8%	8,8%	0,0%	8,8%
Altres	21,3%	14,2%	19,3%	18,2%

Multirresposta

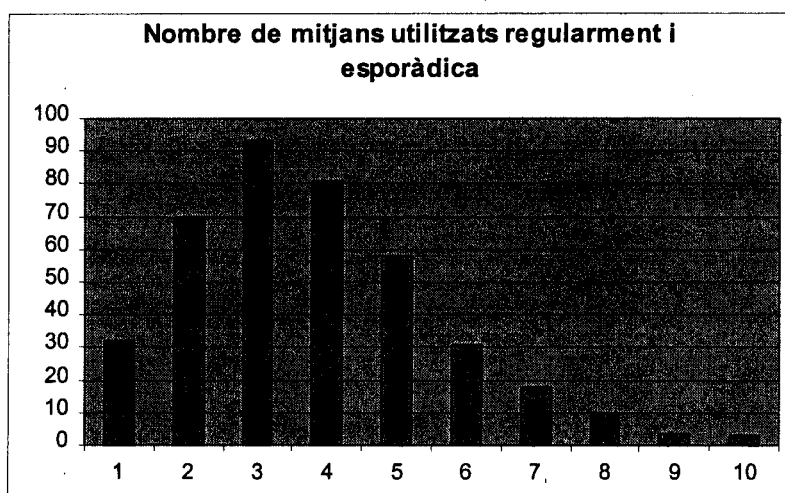
A mida que augmenta l'edat també augmenta la proporció d'artistes que es dedica a la pintura i al dibuix. Les generacions més joves han diversificat fortament la tipologia i el nombre de tècniques utilitzades. No només ens referim a les noves tecnologies (fotografia, videocreació, multimèdia), sinó també en relació a nous llenguatges expressius com la performance i la instal·lació.

Taula Distribució dels artistes segons mitjans utilitzats regularment i territori			
	Barcelona	Resta Catalunya	Total
Videocreació	71,4%	28,6%	100,0%
Gravat, litografia, etc.	67,5%	32,5%	100,0%
Fotografia	64,7%	35,3%	100,0%
Multimèdia, Internet	58,8%	41,2%	100,0%
Altres	58,3%	41,7%	100,0%
Instal·lació	51,4%	48,6%	100,0%
Pintura	50,0%	50,0%	100,0%
Dibuix	50,0%	50,0%	100,0%
Escultura	44,7%	55,3%	100,0%
Performance, acció	44,4%	55,6%	100,0%

Multirresposta

5.1.1. Nombre de mitjans utilitzats

Els artistes poden utilitzar un sol mitjà, una única tècnica, o bé simultanejar diversos suports expressius. S'ha comptabilitzat el nombre de tècniques utilitzades per un mateix artista. A la taula següent es mostra la distribució dels artistes segons el nombre de tècniques utilitzades.

La taula següent pretén avaluar la hipòtesi suggerida per B. Frey i W. Pommerehne³ en el seu article "Why is a Rauschenberg so Expensive?". En aquell article, els autors demostraven gràcies a tècniques econòmiques que les avaluacions estètiques realitzades pel Kunt Kompass tenien un factor explicatiu molt significatiu en la diversitat tècnica de l'artista. És a dir, un artista que utilitza diversos mitjans tècnics té més probabilitat d'aconseguir bones valoracions estètiques que altres artistes que s'especialitzen en una única tècnica.

Taula			
Nombre de mitjans utilitzats segons visibilitat			
Visibilitat	Mitjana	Desviació Estàndard	N
1	3,5	1,70	139
2	3,9	1,98	150
3	4,1	1,80	111
Total	3,8	1,84	400

³ Veure FREY i POMMEREHNE (1989).

A la taula anterior s'aprecia que la mitjana de tècniques utilitzades augmenta a mesura que augmenta el nivell de visibilitat dels artistes.

5.2. Taller

5.2.1. Localització del taller

Els artistes es reparteixen a parts iguals entre els que tenen el taller al propi domicili i els que treballen fora de casa.

Taller Distribució dels artistes segons localització del taller			
	Nombre	%	% vàlid
Domicili	192	48,0%	48,1%
Fora del domicili	198	49,5%	49,6%
Altres	9	2,3%	2,3%
Total	399	99,8%	100,0%
NC	1	0,3%	
Total	400	100,0%	

Els 9 artistes que declaren no tenir taller es troben en dues situacions ben diferents. 4 artistes declaren pintar la natura, a l'aire lliure i, per tant, no necessiten taller. 4 altres artistes declaren dedicar-se a la videocreació, o bé a les accions i performances i, en conseqüència, tampoc en necessiten. El novè artista que es troba en la modalitat "Altres" declara disposar de dos tallers.

El preu de l'habitatge és un factor que influeix en el nombre d'artistes que gaudeixen del taller en el mateix domicili. En efecte, tal com mostra la taula següent, mentre a la resta de Catalunya són majoritaris els artistes que disposen del taller al mateix domicili, a la ciutat de Barcelona es dona una situació inversa, on més de la meitat dels artistes tenen el taller fora del domicili.

Taula Distribució dels artistes segons localització del taller i lloc de residència			
	Barcelona	Resta Catalunya	Total
Domicili	43,3%	55,6%	49,2%
Fora del domicili	56,7%	44,4%	50,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

5.2.2. Tinença del taller

En aquest apartat es presenta el règim de tinença del taller exclusivament per a aquells que es troben fora del domicili.

Taula Tinença del taller			
	Nombre	%	% vàlid
Propietat	70	35,4%	35,5%
Lloguer	110	55,6%	55,8%
Cedit	17	8,6%	8,6%
Total	197	99,5%	100,0%
NC	1	0,5%	
Total	198	100,0%	

El preu de l'habitatge també influeix en la possibilitat de disposar d'un taller de propietat. En efecte, mentre a la resta de Catalunya hi ha la mateixa proporció de tallers de propietat que de lloguer, a Barcelona ciutat el lloguer supera el 60%, mentre la propietat no arriba al 30%.

Taula Distribució dels artistes segons tinença del taller i territori			
	Barcelona	Resta Catalunya	Total
Propietat	28,1%	45,8%	35,5%
Lloguer	63,2%	45,8%	55,8%
Cedit	8,8%	8,4%	8,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

5.2.3. Compartir el taller

En cas que el taller es trobi fora del domicili, una quarta part dels artistes decideixen compartir el taller amb altres creadors.

Taula Taller individual o compartit		
	Nombre	%
Individual	147	74,2%
Compartit	51	25,8%
Total	198	100,0%

A Barcelona ciutat hi ha una major proporció d'artistes que comparteixen el taller, tal com es pot observar a la taula següent.

Taula Distribució dels artistes segons taller individual o compartit i territori			
	Barcelona	Resta Catalunya	Total
Individual	79,2%	88,2%	83,5%
Compartit	20,8%	11,8%	16,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Amb l'edat augmenta el percentatge d'artistes que no comparteixen el taller o, dit d'una altra manera, entre els més joves hi ha fins a una quarta part d'artistes que comparteixen el seu taller.

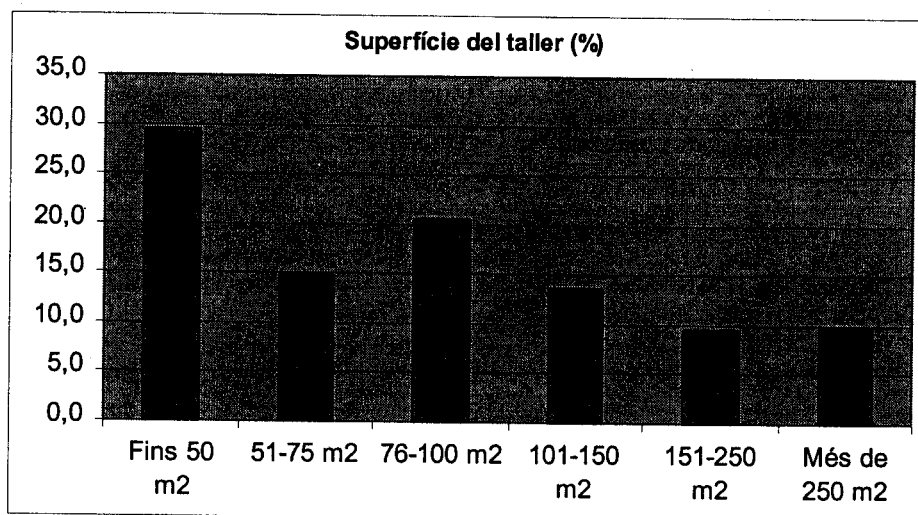
Taula Distribució dels artistes segons taller individual o compartit i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Individual	74,7%	88,4%	90,6%	83,4%
Compartit	25,3%	11,6%	9,4%	16,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Els nous mitjans expressius són un dels motius d'aquesta situació.

Taula Distribució dels artistes segons mitjans utilitzats regularment i taller individual o compartit			
	Individual	Compartit	Total
Performance, acció	55,6%	44,4%	100,0%
Multimèdia, Internet	67,6%	32,4%	100,0%
Videocreació	71,4%	28,6%	100,0%
Instal·lació	74,3%	25,7%	100,0%
Fotografia	75,3%	24,7%	100,0%
Altres	80,6%	19,4%	100,0%
Escultura	81,8%	18,2%	100,0%
Dibuix	83,4%	16,6%	100,0%
Pintura	88,1%	11,9%	100,0%
Gravat, litografia, etc.	92,2%	7,8%	100,0%
Total	74,2%	25,8%	100,0%

5.2.4. Dimensió del taller

Taula Superfície del taller (m²)			
Mínim	Màxim	Mitjana	Desviació Estàndard
4	1.300	122,5	148,44

Taula
Superfície del taller segons
mitjans utilitzats regularment (m²)

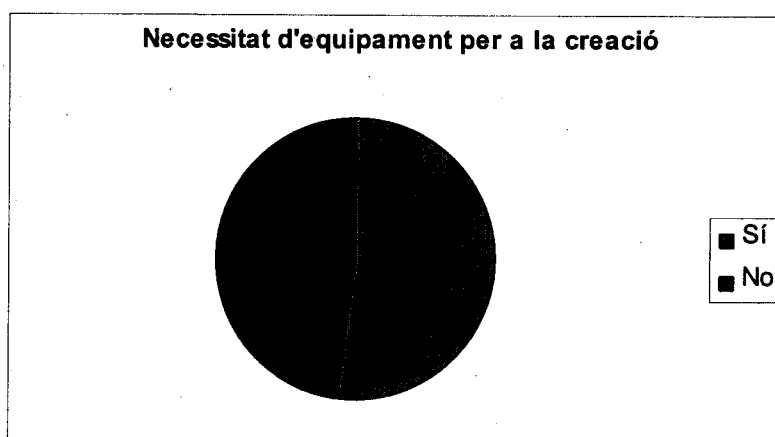
	Mitjana	Desviació Estàndard	N
Performance, acció	179,8	229,31	18
Escultura	163,2	160,08	130
Gravat, litografia, etc.	155,7	165,32	76
Multimèdia, Internet	147,6	175,63	34
Dibuix	134,9	170,03	188
Instal·lació	120,0	136,02	70
Pintura	119,9	152,49	255
Fotografia	119,6	129,77	85
Videocreació	117,4	165,72	35
Altres	111,2	143,90	72
Total	122,5	148,44	381

5.2.5. Característiques del taller

Taula Grau de satisfacció amb algunes característiques del taller	
	%
Material	87,5%
Llum	84,7%
Dimensió	68,1%
Climatització	63,6%

5.3. Equipament necessari

Un 52% dels artistes declara necessitar d'algun tipus d'equipament per al seu procés de creació-producció.

Els nous mitjans de creació artística requereixen unes noves modalitats d'equipament que els sistemes tradicionals no requerien. A la taula següent es presenten les necessitats d'equipament segons els mitjans utilitzats pels artistes, ordenats segons el grau decreixent de necessitat d'algun tipus d'equipament.

Taula Distribució dels artistes segons mitjans utilitzats regularment i necessitat d'equipament			
	Necessitat equipament		
	Sí	No	Total
Performance, acció	88,9%	11,1%	100,0%
Multimèdia, Internet	88,9%	11,1%	100,0%
Videocreació	84,2%	15,8%	100,0%
Instal·lació	80,8%	19,2%	100,0%
Fotografia	79,3%	20,7%	100,0%
Escultura	68,7%	31,3%	100,0%
Altres	60,3%	39,7%	100,0%
Gravat, litografia, etc.	50,0%	50,0%	100,0%
Dibuix	46,2%	53,8%	100,0%
Pintura	37,2%	62,8%	100,0%
Total	52,0%	48,0%	100,0%

5.3.1. Tipus d'equipament necessari

S'ha preguntat als artistes quin tipus d'equipament necessiten. Les respostes s'han agrupat en les categories següents:

- **Infraestructura:** "Parets més grans per fer murals", "Forns de pasta de vidre", "Maquinària per a escultura (soldadors i serres mecàniques)".
- **Material informàtic:** "Eines digitals de tot tipus", "Ordinador", "Plotter i ordinadors".
- **Màquines foto-vídeo:** "Càmera de fotos", "Càmeres per fer pel·lícules".
- **Materials:** "Fusta", "Màscares", "Fusta i ferro".
- **Laboratori audiovisual:** "Laboratori fotogràfic", "Laboratori de vídeo".
- **Altres:** "Centres d'investigació d'alta tecnologia".

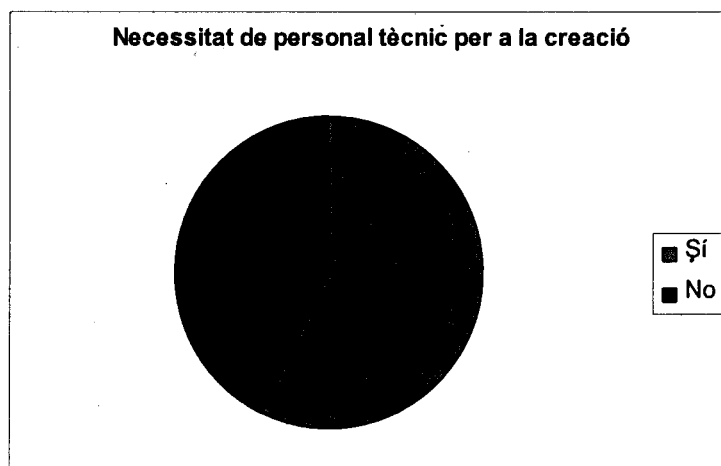
A la taula següent es mostra la distribució del tipus d'equipament que necessiten els artistes que han declarat necessitar-ne algun.

Taula Tipus d'equipament necessari per al procés de creació-producció		
	Nombre	%
Infraestructura	107	52,5%
Material informàtic	64	31,2%
Màquines foto-vídeo	50	24,5%
Materials	47	23,0%
Laboratori audiovisual	26	12,7%
Altres	8	3,9%
Total	206	

Multirresposta

5.4. Personal tècnic necessari

Un 57% dels artistes declara necessitar personal tècnic per al seu procés de creació-producció.

Taula Distribució dels artistes segons mitjans utilitzats regularment i necessitat de personal tècnic			
	Necessitat de personal tècnic		
	Sí	No	Total
Performance, acció	94,4%	5,6%	100,0%
Instal·lació	89,0%	11,0%	100,0%
Multimèdia, Internet	88,9%	11,1%	100,0%
Videocreació	86,8%	13,2%	100,0%
Fotografia	81,6%	18,4%	100,0%
Escultura	76,7%	23,3%	100,0%
Gravat, litografia, etc.	66,7%	33,3%	100,0%
Altres	65,8%	34,2%	100,0%
Dibuix	56,1%	43,9%	100,0%
Pintura	44,4%	55,6%	100,0%
Total	56,9%	43,1%	100,0%

5.4.1. Tipologia de personal tècnic necessari

S'ha preguntat als artistes quins perfils professionals necessiten. Les respostes s'han classificat en els següents grups:

- **Tècnic audiovisual:** "Enregistradors de so", "Fotògrafs", "Directors de fotografia i càmeres".
- **Fonedor, ferrer, etc.:** "Ajudant de fundició", "Soldadors", "Ferrers".
- **Litògraf, gravador, etc.:** "Impressors i arts gràfiques", "Artesans que treballen pels artistes per fer edicions litogràfiques".
- **Fuster, tapisser, cosidor:** "Fuster", "Tapisser", "Fusteria per fer suports".
- **Informàtic:** "Tècnic informàtic".
- **Transportista.**
- **Vidrier.**
- **Emmarcador.**
- **Músic.**
- **Altres:** "Tècnic d'electricitat", "Maquetaires", "Escenògrafs", "Guionistes".
- **Sense especificar.**

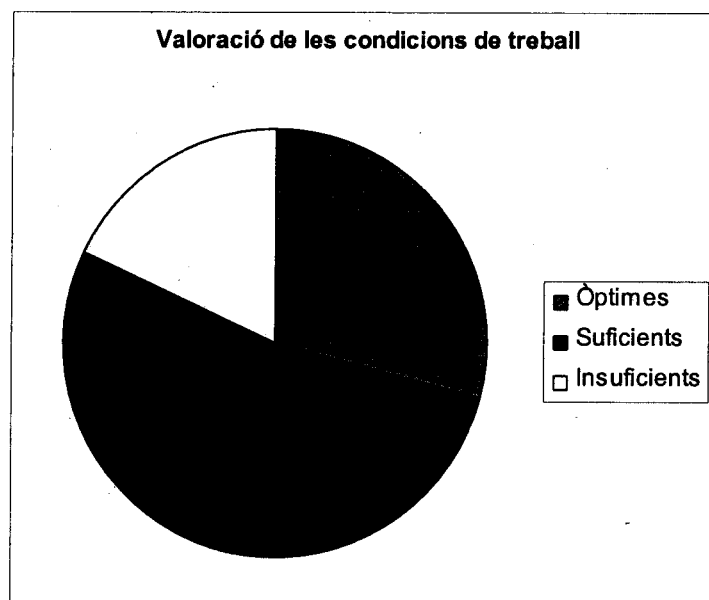
A la taula següent es mostra la distribució dels perfils professionals que necessiten els artistes que han declarat necessitar-ne algun.

Taula Categories de personal tècnic necessari per al procés de creació-producció		
	Nombre	%
Tècnic audiovisual	70	30,8%
Fonedor, ferrer, etc.	70	30,8%
Litògraf, gravador, etc.	48	21,1%
Fuster, tapisser, cosidor	41	18,1%
Informàtic	24	10,6%
Transportista	13	5,7%
Vidrier	11	4,8%
Emmarcador	11	4,8%
Músic	8	3,5%
Altres	68	30,0%
Sense especificar	10	4,4%
Total	227	

Multiresposta

5.5. Valoració global de les condicions de treball

El 18% dels artistes considera que les seves condicions de treball són insuficients. Aquest percentatge contrasta amb el 52% que avalua les condicions de treball com suficients i el 29% que les considera òptimes.

A les persones que han contestat que les seves condicions de treball són insuficients se'ls hi ha demanat que n'exposin els motius. Les respostes s'han classificat en quatre grups. La descripció dels grups és la següent.

Taula

Alguns motius per considerar les condicions de treball insuficients

Comentari	Categoria	Codi
Manca de recursos econòmics.	Manca recursos econòmics	1
Temes econòmics, coses que es podrien fer amb equipament adequat, les fa amb les mans.	Manca recursos econòmics	1
Motius econòmics, menys quan li encarrega una institució.	Manca recursos econòmics	1
Manca de temps per dedicar-se a l'activitat artística. No dependre d'un sou. S'han de guanyar diners i si no es poden obtenir de l'activitat artística s'han de fer altres coses.	Manca recursos econòmics	1
Per una qüestió econòmica.	Manca recursos econòmics	1
La producció, gestió i difusió corre a càrrec de l'artista i és una feina no pagada.	Manca recursos econòmics	1
Perquè li falta de tot i sobretot recolzament econòmic. L'art està en una situació petit burgesa. No ha entrat el concepte que l'art pot suposar una utilitat pública com el teatre, que està recolzat més per la Generalitat i l'art no. L'art no és només un quadre o una escultura sinó també experiències perquè la gent pugui gaudir d'aquestes. Si no ho recolza l'ajuntament cadascú ha de lluitar per fer-ho tot. No hi ha la mentalitat de recolzament i de respecte. Això és el que ha de canviar. Fer un canvi de valors que és essencial. Hi ha d'haver un espai de gaudi i d'aprenentatge. Tenir experiències que aportin riquesa personal. L'art com a font, com a nutrició a tots els nivells: mental, físic, sensual. L'abundància de l'art per ajudar-nos a ser complets. També hi ha d'haver un objecte físic com un quadre, però també hi ha d'haver altres coses. No pot ser una cosa d'estatus. L'art ara fa funció de poder.	Manca recursos econòmics	1
Fan falta molt diners per produir les obres i s'han de buscar productors.	Manca recursos econòmics	1
Condicions físiques són suficients però contextuais insuficients, per la mancança i la irregularitat d'obtenció de recursos destinats a la producció i per la pressió fiscal negativa.	Manca recursos econòmics	1
Econòmiques.	Manca recursos econòmics	1
El material és molt car, per raons d'espai.	Manca recursos econòmics	1
Per problemes econòmics, els seus productes són molt cars.	Manca recursos econòmics	1
Manca de recursos humans i tecnològics a un preu abastable.	Manca recursos humans	2
No té espai suficient. Manca de possibilitats de fer perspectiva.	Manca d'infraestructura	3
Material necessari, equipament, espai.	Manca d'infraestructura	3
La infraestructura i algunes màquines són molt cares. Hi ha manca d'una xarxa de producció relacionada amb l'art. T'has de buscar la vida. No hi ha llocs per desenvolupar una tasca d'investigació.	Manca d'infraestructura	3
Falten mitjans per fer coses més grans, espectaculars.	Manca d'infraestructura	3
Per qüestió d'espai i de mitjans.	Manca d'infraestructura	3
No existeixen estructures d'accés públic. Per un treball no comercial no té el recolzament de cap institució.	Altres	4
Perquè sempre es necessita més.	Altres	4
Perquè és difícil tirar endavant.	Altres	4
Perquè tinc poc temps.	Altres	4

A la taula següent es presenta la distribució dels motius pels quals es considera que les condicions de treball són insuficients.

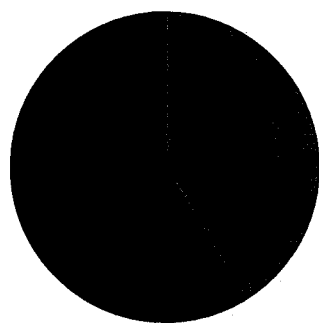
Taula Motius pels quals es considera que les condicions de treball són insuficients		
	Nombre	%
Recursos econòmics	26	36,1%
Recursos humans	2	2,8%
Infraestructura	27	37,5%
Altres	17	23,6%
Total	72	100,0%

Taula Distribució dels artistes segons mitjans utilitzats regularment i valoració de les condicions de treball				
	Optimes	Suficients	Insuficients	Total
Performance, acció	11,1%	27,8%	61,1%	100,0%
Instal·lació	16,4%	45,2%	38,4%	100,0%
Videocreació	26,3%	42,1%	31,6%	100,0%
Fotografia	17,2%	52,9%	29,9%	100,0%
Multimèdia, Internet	19,4%	52,8%	27,8%	100,0%
Escultura	25,0%	52,3%	22,7%	100,0%
Altres	28,8%	49,3%	21,9%	100,0%
Dibuix	32,3%	48,2%	19,5%	100,0%
Gravat, litografia,...	39,0%	44,2%	16,9%	100,0%
Pintura	33,5%	50,8%	15,8%	100,0%
Total	29,3%	52,5%	18,2%	100,0%

5.6. Projectes comuns de creació i producció

El 41% dels artistes declara haver realitzat projectes comuns –de col·laboració o coproducció– amb altres artistes, professionals o creadors.

**Artistes que han participat en projectes comuns
de creació amb altres creadors en els darrers dos
anys**

■ Sí
■ No

L'edat és un factor que incideix en el grau de col·laboració amb altres artistes. En efecte, tal com mostra la taula següent, la proporció d'artistes que han col·laborat amb d'altres disminueix a mida que augmenta l'edat dels creadors. Així, mentre entre els artistes menors de 45 anys hi ha una majoria d'artistes que han col·laborat amb altres, entre els artistes majors de 60 anys, aquesta proporció es redueix fins al 22%.

Taula
**Distribució dels artistes segons ha participat
en projectes comuns amb altres artistes i edat**

	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Sí	52,5%	40,5%	21,8%	41,3%
No	47,5%	59,5%	78,2%	58,7%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Taula Distribució dels artistes segons mitjans utilitzats regularment i projectes comuns amb altres artistes			
	Projectes comuns de creació		
	Sí	No	Total
Videocreació	73,70%	26,30%	100,0%
Performance, acció	72,20%	27,80%	100,0%
Multimèdia, Internet	69,40%	30,60%	100,0%
Instal·lació	67,10%	32,90%	100,0%
Fotografia	62,10%	37,90%	100,0%
Altres	52,10%	47,90%	100,0%
Escultura	47,40%	52,60%	100,0%
Dibuix	38,30%	61,70%	100,0%
Gravat, litografia, etc.	37,20%	62,80%	100,0%
Pintura	35,40%	64,60%	100,0%
Total	41,4%	58,6%	100,0%

5.7. Tendències artístiques

5.7.1. Classificació de les tendències artístiques

FIGURACIÓ

En aquest grup s'inclouen els estils figuratiu, realisme, impressionisme i post-impressionisme.

Exemples: *Josep Ma. Martínez Lozano, Antoni Vives Fierro*

EXPRESSIÓ

En aquesta classe s'agrupen els artistes amb un component realista però alhora expressiu, juntament amb el simbolisme, el surrealisme, el realisme màgic, la figuració expressionista i la nova figuració.

Exemple: *Josep Ma. Subirachs, Jordi Maragall*

ABSTRACCIÓ

A aquesta agrupació pertanyen els artistes abstractes, l'abstracció geomètrica i l'informalisme, així com els que fan ús de diferents textures, i els anomenats atzar gestualitat i drippings.

Exemple: *Xavier Corberó, Albert Ràfols Casamada*.

CONCEPTE

Aquest grup inclou els artistes conceptuals, així com les últimes tendències, instal·lació, videocreació, performance, etc.

Exemple: Susy Gómez, Albert Zush

Taula Tendències artístiques			
	Nombre	%	% vàlid
Figuració	117	29,3%	29,5%
Expressió	55	13,8%	13,9%
Abstracció	88	22,0%	22,2%
Concepte	136	34,0%	34,3%
Total	396	99,0%	100,0%
NS	4	1,0%	
Total	400	100,0%	

Taula Distribució dels artistes segons tendència artística i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Figuració	16,4%	31,1%	51,2%	29,5%
Expressió	9,4%	15,5%	19,8%	14,0%
Abstracció	15,7%	28,4%	23,3%	22,1%
Concepte	58,5%	25,0%	5,8%	34,4%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Taula Distribució dels artistes segons tendència artística i visibilitat				
	Visibilitat			
	1	2	3	Total
Figuració	37,5%	29,5%	19,8%	29,5%
Expressió	13,2%	14,1%	14,4%	13,9%
Abstracció	23,5%	22,1%	20,7%	22,2%
Concepte	25,7%	34,2%	45,0%	34,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Taula
Distribució dels artistes segons
mitjans utilitzats regularment i tendència artística

	Figuració	Expressió	Abstracció	Concepte	Total
Pintura	37,5%	16,9%	25,8%	19,9%	100,0%
Escultura	12,1%	15,2%	25,8%	47,0%	100,0%
Dibuix	31,6%	17,3%	22,4%	28,6%	100,0%
Gravat, litografia, etc	28,9%	26,3%	27,6%	17,1%	100,0%
Fotografia	9,2%	6,9%	6,9%	77,0%	100,0%
Videocreació	5,3%	2,6%	5,3%	86,8%	100,0%
Performance, acció	0,0%	11,1%	11,1%	77,8%	100,0%
Instal·lació	1,4%	5,5%	13,7%	79,5%	100,0%
Multimèdia, Internet	5,6%	5,6%	5,6%	83,3%	100,0%
Altres	16,7%	12,5%	19,4%	51,4%	100,0%
Total	29,5%	13,9%	22,2%	34,3%	100,0%

6. Difusió

6.1. Exposicions individuals

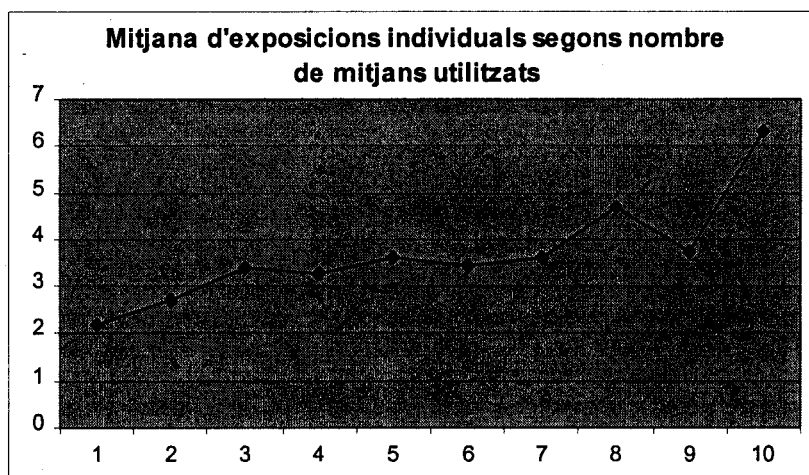
En aquest paràgraf es presenten les dades relatives a les exposicions individuals realitzades pels artistes en els dos anys anteriors a la realització de l'enquesta.

6.1.1. Localització de les exposicions individuals

Taula Exposicions individuals en els 2 anys anteriors segons territori				
	Suma	Mitjana	Desviació Estàndard	N
Catalunya	845	2,13	2,55	397
Resta d'Espanya	192	0,48	1,24	398
Estranger	259	0,65	1,65	398
Total	1.296	3,26	4,15	397

Taula Mitjana d'exposicions individuals en els 2 anys anteriors segons territori i visibilitat dels artistes				
	Visibilitat			Total
	1	2	3	
Catalunya	1,82	2,35	2,22	2,13
Resta d'Espanya	0,25	0,50	0,74	0,48
Estranger	0,42	0,70	0,86	0,65
Total	2,49	3,55	3,82	3,26

En el gràfic següent es mostra com el nombre d'exposicions individuals presenta una correlació positiva amb el nombre de tècniques amb les que els artistes treballen.

Així, mentre els 31 artistes que treballen amb una sola tècnica han realitzat una mitjana de 2,2 exposicions en dos anys, els 10 artistes que declaren treballar amb 8 tècniques han realitzat un promig de 4,7 exposicions individuals en el mateix període.

A la taula següent es presenta la mitjana d'exposicions individuals realitzades en els dos anys anteriors segons els mitjans utilitzats pels artistes. Cal precisar que de la taula no es desprén que s'hagin realitzat en promig més exposicions o accions relacionades amb la performance (5,17) que d'escultura (2,81). Les dades de la taula s'han d'interpretar de la manera següent: els artistes que declaren fer performances i accions (i que simultàniament poden practicar altres tècniques) han realitzat una mitjana de 5,17 exposicions (o accions o performances o exposicions de fotografia,...) en els dos darrers anys.

Taula Mitjana d'exposicions individuals en els 2 anys anteriors segons mitjans utilitzats pels artistes		
	Mitjana	N
Performance, acció	5,17	18
Multimèdia, Internet	4,72	36
Altres	4,22	73
Gravat, litografia, etc.	4,04	78
Videocreació	3,79	38
Instal·lació	3,73	73
Pintura	3,36	266
Dibuix	3,28	196
Fotografia	3,22	87
Escultura	2,81	133
Total	3,26	397

Taula Mitjana d'exposicions individuals en els 2 anys anterior segons tendència artística		
	Mitjana	N
Expressió	3,61	54
Abstracció	3,42	88
Figuració	3,34	115
Concepte	3,01	136
Total	3,28	393

6.1.2. Tipus d'espai de les exposicions individuals

Taula Exposicions individuals en els 2 anys anteriors segons tipus d'espai				
	Suma	Mitjana	Desviació estàndard	N
Galeries	830	2,09	2,56	397
Sala no comercial	326	0,82	2,34	398
Museus	138	0,35	1,52	398

Taula Mitjana d'exposicions individuals en els 2 anys anteriors segons tipus d'espai i visibilitat dels artistes				
	Visibilitat			
	1	2	3	Total
Galeries	1,72	2,27	2,31	2,09
Sala no comercial	0,62	0,93	0,93	0,82
Museus	0,15	0,35	0,59	0,35
Total	2,49	3,55	3,82	3,26

6.2. Exposicions col·lectives

6.2.1. Localització de les exposicions col·lectives

Taula Exposicions col·lectives en els 2 anys anteriors segons territori				
	Suma	Mitjana	Desviació Estàndard	N
Catalunya	1.160	2,91	3,79	398
Resta d'Espanya	404	1,02	2,48	397
Estranger	423	1,06	2,65	398
Total	1.987	5,01	6,96	397

Taula Mitjana d'exposicions col·lectives en els 2 anys anteriors segons territori i visibilitat dels artistes				
	Visibilitat			
	1	2	3	Total
Catalunya	2,84	2,89	3,04	2,91
Resta d'Espanya	0,55	1,11	1,48	1,02
Estranger	0,54	1,13	1,62	1,06
Total	3,95	5,13	6,14	5,01

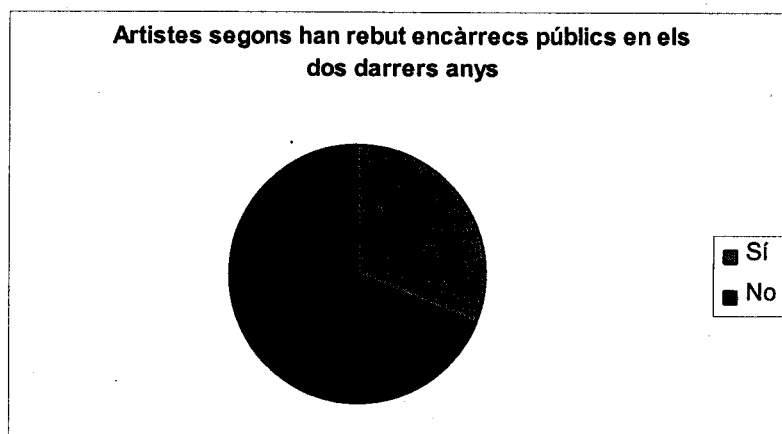
6.2.2. Tipus d'espai de les exposicions col·lectives

Taula Exposicions col·lectives en els 2 anys anteriors segons tipus d'espai				
	Suma	Mitjana	Desviació Estàndard	N
Galeries	1.037	2,61	4,05	398
Sala no comercial	714	1,79	3,55	398
Museus	236	0,59	1,86	397

Taula Mitjana d'exposicions col·lectives en els 2 anys anteriors segons tipus d'espai i visibilitat dels artistes				
	Visibilitat			Total
	1	2	3	
Galeries	2,05	2,81	3,03	2,61
Sala no comercial	1,50	1,64	2,37	1,79
Museus	0,37	0,69	0,74	0,59
Total	3,95	5,13	6,14	5,01

6.3. Encàrrecs públics

Un 31% dels artistes declara haver rebut com a mínim un encàrrec públic en els dos anteriors a l'entrevista.

Taula
Distribució dels artistes segons han rebut
encàrrecs públics i visibilitat

Visibilitat	Han rebut encàrrecs públics		
	Sí	No	Total
1	18,1%	81,9%	100,0%
2	35,6%	64,4%	100,0%
3	41,4%	58,6%	100,0%
Total	31,2%	68,8%	100,0%

Taula
Distribució dels artistes segons mitjans utilitzats
regularment i si han rebut encàrrecs públics

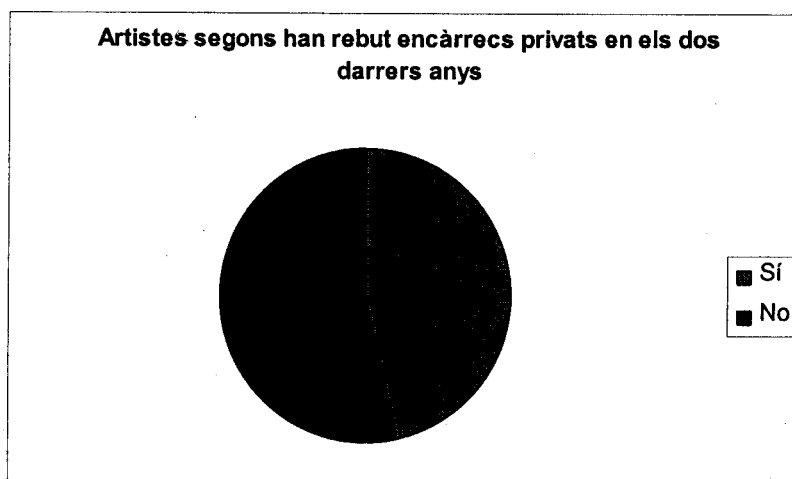
	Han rebut encàrrecs públics		
	Sí	No	Total
Performance, acció	61,1%	38,9%	100,0%
Instal·lació	52,1%	47,9%	100,0%
Videocreació	47,4%	52,6%	100,0%
Escultura	46,6%	53,4%	100,0%
Altres	46,6%	53,4%	100,0%
Multimèdia, Internet	38,9%	61,1%	100,0%
Fotografia	37,9%	62,1%	100,0%
Dibuix	30,6%	69,4%	100,0%
Gravat, litografia, etc.	29,5%	70,5%	100,0%
Pintura	25,8%	74,2%	100,0%
Total	31,2%	68,8%	100,0%

Taula Distribució dels artistes segons tendència artística i si han rebut encàrrecs públics			
	Ha rebut encàrrecs públics?		
	Sí	No	Total
Figuració	20,0%	80,0%	100,0%
Expressió	36,4%	63,6%	100,0%
Abstracció	30,7%	69,3%	100,0%
Concepte	39,7%	60,3%	100,0%
Total	31,5%	68,5%	100,0%

Els 121 artistes que declaren haver rebut algun encàrrec públic, en mitjana n'han rebut 2,97.

6.4. Encàrrecs privats

Un 46% dels artistes declara haver rebut com a mínim un encàrrec públic en els dos anys anteriors a l'entrevista.

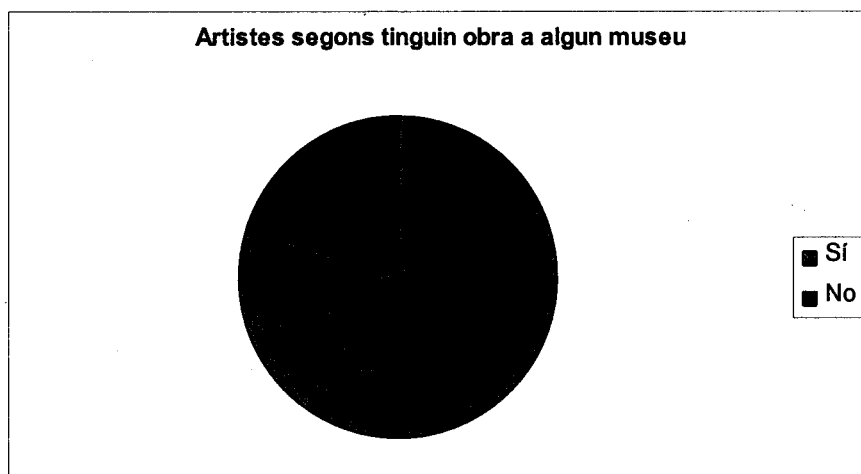
Taula Distribució dels artistes segons han rebut encàrrecs privats i visibilitat			
Visibilitat	Han rebut encàrrecs privats		
	Sí	No	Total
1	47,1%	52,9%	100,0%
2	53,0%	47,0%	100,0%
3	36,9%	63,1%	100,0%
Total	46,5%	53,5%	100,0%

Taula Distribució dels artistes segons mitjans utilitzats regularment i si han rebut encàrrecs privats?			
	Han rebut encàrrecs privats		
	Sí	No	Total
Escultura	53,4%	46,6%	100,0%
Dibuix	53,1%	46,9%	100,0%
Pintura	47,6%	52,4%	100,0%
Gravat, litografia, etc.	47,4%	52,6%	100,0%
Instal·lació	45,2%	54,8%	100,0%
Performance, acció	44,4%	55,6%	100,0%
Altres	39,7%	60,3%	100,0%
Fotografia	39,1%	60,9%	100,0%
Multimedia, Internet	33,3%	66,7%	100,0%
Videocreació	31,6%	68,4%	100,0%
Total	46,5%	53,5%	100,0%

Taula Distribució dels artistes segons tendència artística i si han rebut encàrrecs privats			
	Ha rebut encàrrecs privats?		
	Sí	No	Total
Figuració	55,7%	44,3%	100,0%
Expressió	56,4%	43,6%	100,0%
Abstracció	42,0%	58,0%	100,0%
Concepte	38,2%	61,8%	100,0%
Total	46,7%	53,3%	100,0%

6.5. Presència a les col·leccions dels museus

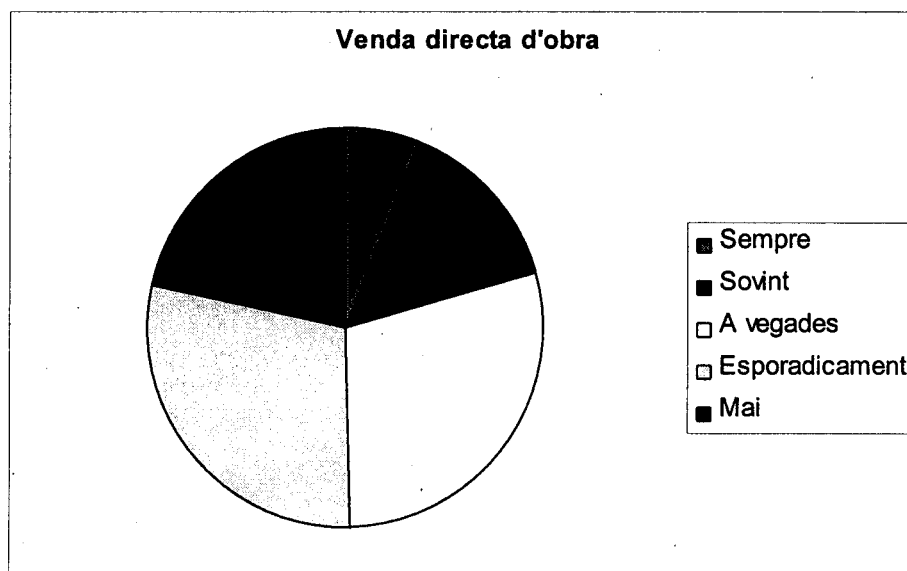
El 80% dels artistes consultats declara tenir obra en algun museu.

Taula				
Distribució dels artistes segons tinguin obra en algun museu i visibilitat				
	Visibilitat			
	1	2	3	Total
Sí	71,7%	79,9%	90,1%	79,9%
No	28,3%	20,1%	9,9%	20,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

7. Comercialització

7.1. Venda directa

Taula Venda directa d'obra			
	Nombre	%	% vàlid
Sempre	24	6,0%	6,1%
Sovint	57	14,3%	14,5%
A vegades	114	28,5%	28,9%
Esporàdicament	114	28,5%	28,9%
Mai	85	21,3%	21,6%
Total	394	98,5%	100,0%
NC	6	1,5%	
Total	400	100,0%	

Taula Distribució dels artistes segons venda directa d'obra i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Sempre	5,1%	5,4%	9,5%	6,2%
Sovint	8,9%	19,6%	16,7%	14,6%
A vegades	27,2%	30,4%	29,8%	29,0%
Esporàdicament	28,5%	29,1%	29,8%	29,0%
Mai	30,4%	15,5%	14,3%	21,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Taula Distribució dels artistes segons venda directa d'obra i visibilitat				
	Visibilitat			
	1	2	3	Total
Sempre	9,6%	7,5%	0,0%	6,1%
Sovint	16,2%	13,6%	13,5%	14,5%
A vegades	31,6%	32,0%	21,6%	28,9%
Esporadicament	25,0%	26,5%	36,9%	28,9%
Mai	17,6%	20,4%	27,9%	21,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Taula Distribució dels artistes segons mitjans utilitzats regularment i venda directa d'obra						
	Sempre	Sovint	A vegades	Esporàdicament	Mai	Total
Pintura	5,7%	16,2%	30,6%	31,3%	16,2%	100,0%
Escultura	6,1%	11,4%	33,3%	29,5%	19,7%	100,0%
Dibuix	5,7%	13,4%	30,9%	32,0%	18,0%	100,0%
Gravat, litografia, etc	2,6%	17,1%	34,2%	34,2%	11,8%	100,0%
Fotografia	5,8%	7,0%	27,9%	22,1%	37,2%	100,0%
Videocreació	2,6%	0,0%	18,4%	15,8%	63,2%	100,0%
Performance, acció	16,7%	5,6%	16,7%	27,8%	33,3%	100,0%
Instal·lació	6,9%	12,5%	23,6%	22,2%	34,7%	100,0%
Multimèdia, Internet	5,6%	2,8%	22,2%	25,0%	44,4%	100,0%
Altres	6,9%	18,1%	29,2%	22,2%	23,6%	100,0%
Total	6,1%	14,5%	28,9%	28,9%	21,6%	100,0%

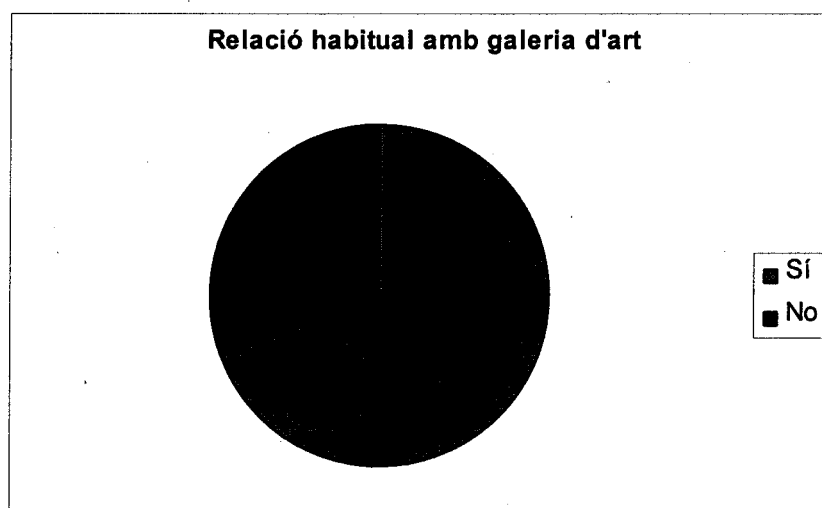
Taula
Distribució dels artistes segons
tendència artística i venda directa d'obra

	Sempre	Sovint	A vegades	Esporà- dicament	Mai	Total
Figuració	8,0%	17,7%	23,0%	33,6%	17,7%	100,0%
Expressió	3,6%	23,6%	34,5%	25,5%	12,7%	100,0%
Abstracció	3,4%	13,8%	36,8%	32,2%	13,8%	100,0%
Concepte	5,9%	8,9%	25,9%	25,2%	34,1%	100,0%
Total	5,6%	14,6%	28,7%	29,2%	21,8%	100,0%

7.2. Relació amb galeries d'art

7.2.1. Nombre d'artistes que treballen amb galeria

Gairebé el 70% dels artistes manté relacions habituals amb alguna galeria d'art.

A la taula següent es presenta el percentatge d'artistes que mantenen relacions habituals amb galeries d'art segons el territori de residència. S'observa que mentre a Barcelona hi ha entre un 70 i un 75% d'artistes que treballa amb galeries, a les províncies de Lleida i Tarragona la proporció disminueix al 50%. Aquesta observació confirma l'escassa xarxa comercial professional que existeix en aquests territoris ja observada en els estudis relatius a les galeries d'art.

Taula Distribució dels artistes segons localitat de residència i relació habitual amb galeria d'art			
	Sí	No	Total
Barcelona ciutat	70,1%	29,9%	100,0%
Resta Regió I	75,4%	24,6%	100,0%
Resta prov. Barcelona	75,0%	25,0%	100,0%
Província Girona	62,9%	37,1%	100,0%
Província Tarragona	57,9%	42,1%	100,0%
Província Lleida	50,0%	50,0%	100,0%
Total	69,2%	30,8%	100,0%

A mida que augmenta el nivell de visibilitat dels artistes, augmenta la proporció dels que treballen habitualment amb una galeria d'art.

Taula Distribució dels artistes segons relació habitual amb galeria i visibilitat				
	Visibilitat			Total
	1	2	3	
Sí	61,3%	73,6%	73,0%	69,2%
No	38,7%	26,4%	27,0%	30,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Taula Distribució dels artistes segons mitjans utilitzats regularment i relació habitual amb galeria			
	Sí	No	Total
Gravat, litografia, etc	80,8%	19,2%	100,0%
Pintura	72,8%	27,2%	100,0%
Dibuix	72,7%	27,3%	100,0%
Escultura	70,7%	29,3%	100,0%
Videocreació	68,4%	31,6%	100,0%
Altres	65,8%	34,2%	100,0%
Fotografia	60,9%	39,1%	100,0%
Instal·lació	54,8%	45,2%	100,0%
Multimèdia, Internet	50,0%	50,0%	100,0%
Performance, acció	33,3%	66,7%	100,0%
Total	69,2%	30,8%	100,0%

Taula Distribució dels artistes segons tendència artística i relació habitual amb galeria			
	Sí	No	Total
Figuració	76,1%	23,9%	100,0%
Expressió	74,5%	25,5%	100,0%
Abstracció	73,9%	26,1%	100,0%
Concepte	59,6%	40,4%	100,0%
Total	69,6%	30,4%	100,0%

7.2.2. Relacions d'exclusivitat

Taula Manté relacions exclusivitat? Només els que mantenen relacions amb galeria			
	Nombre	%	% vàlid
Sí	74	27,0%	27,1%
No	199	72,6%	72,9%
Total	273	99,6%	100,0%
NC	1	0,4%	
Total	274	100,0%	

7.2.3. Formalització del contracte

La majoria dels artistes estableixen contracte verbal amb els galeristes que els representen.

Taula Tipus de contracte establert amb galeria d'art Només els que mantenen relacions amb galeria			
	Nombre	%	% vàlid
Acord verbal	214	78,1%	78,4%
Contracte escrit	47	17,2%	17,2%
Depèn	12	4,4%	4,4%
Total	273	99,6%	100,0%
NC	1	0,4%	
Total	274	100,0%	

Tal com mostra la taula anterior, només un 17% dels artistes tenen un contracte escrit amb el galerista. La categoria "Depèn" inclou aquells artistes que declaren haver-se trobat en situacions d'acord verbal i de contracte escrit.

7.2.4. Distribució dels ingressos

S'ha preguntat als artistes quin percentatge reben de la venda de la seva obra a través de les vendes a galeries. Els resultats es mostren a la taula següent.

Taula Quin % rep l'artista de la galeria d'art?			
	Nombre	%	% vàlid
0 – 39%	13	4,7%	5,1%
40 – 49%	22	8,0%	8,6%
50%	165	60,2%	64,2%
51 – 60%	34	12,4%	13,2%
60% i més	23	8,4%	8,9%
Total	257	93,8%	100,0%
NC	17	6,2%	
Total	274	100,0%	

Gairebé dues terceres parts dels artistes que treballen regularment amb una galeria d'art reben el 50% del preu de venda de la seva obra. De la resta, un 22% dels artistes reben percentatges superiors, mentre un 14% reben menys de la meitat del preu de venda al públic.

Taula Distribució dels artistes segons percentatge rebut de les vendes a galeria i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
0 - 39%	6,9%	3,0%	5,7%	5,1%
40 - 49%	7,8%	9,0%	9,4%	8,6%
50%	74,5%	62,0%	47,2%	63,9%
51 - 60%	8,8%	15,0%	18,9%	13,3%
60% i més	2,0%	11,0%	18,9%	9,0%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

A la taula següent es presenta la relació existent entre els percentatges percebuts pels artistes i el nivell de visibilitat.

Taula Distribució dels artistes segons percentatge rebut de les vendes a galeria i visibilitat				
	1	2	3	Total
0 - 39%	5,2%	2,9%	7,8%	5,1
40 - 49%	6,5%	8,7%	10,4%	8,6%
50%	61,0%	62,1%	70,1%	64,2%
51 - 60%	16,9%	18,4%	2,6%	13,2%
60% i més	10,4%	7,8%	9,1%	8,9%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Contràriament al que seria esperable, s'observa que entre els artistes amb major visibilitat el percentatge que reben de les galeries és menor.

Taula Distribució dels artistes segons percentatge rebut de les vendes a galeria i tendència artística					
	Figuració	Expressió	Abstracció	Concepte	Total
0 – 39%	7,6%	2,6%	3,2%	5,3%	5,1%
40 – 49%	7,6%	12,8%	11,3%	5,3%	8,6%
50%	43,0%	61,5%	69,4%	82,9%	64,1%
51 – 60%	26,6%	2,6%	14,5%	3,9%	13,3%
60% i més	15,2%	20,5%	1,6%	2,6%	9,0%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

7.2.5. Valoració relació amb galerista

Taula Valoració de la relació amb el galerista			
	Nombre	%	% vàlid
Molt positiva	28	10,2%	10,6%
Positiva	110	40,1%	41,5%
Normal	103	37,6%	38,9%
Negativa	22	8,0%	8,3%
Molt negativa	2	0,7%	,8%
Total	265	96,7%	100,0%
NC	9	3,3%	
Total	274	100,0%	

En el cas que la relació s'hagi considerat Negativa o Molt negativa, s'han demanat quins són els motius per emetre aquesta opinió. A continuació es relacionen algunes de les respostes expressades pels artistes.

Taula
Relació negativa amb intermediaris. Motius

Comentari	Categoria	Codi
Si fossin moments d'eufòria canviaria, però com que són moments difícils per a tothom... a la fi és un negoci.	Deficient nivell professional	1
Nivell professional de les galeries és deficient.	Deficient nivell professional	1
Va deixar quadres a galeries sense cap tipus de rebut o comprovant, els van vendre i no li van pagar. Va rebre talons sense fons.	Condicions abusives	2
Demanen exclusivitat i ells no belluguen suficientment les obres. Les galeries no han evolucionat, són com botigues de luxe i tenen un vessant massa empresarial.	Deficient nivell professional	1
Han de promoure més l'obra, han de treballar-la més. No és just que hagi de pagar un lloguer per exposar.	Condicions abusives	2
Deixes quadres a les galeries i no et volen fer un rebut que demostrï que els has deixat obres. Cobren massa comissió i això fa que les obres siguin molt cares, per tant és més difícil vendre-les.	Condicions abusives	2
Com comerciant, relació freda.	Manca d'implicació	3
Les galeries semblen aparadors. Haurien de fer veritable feina de representació i exposició.	Deficient nivell professional	1
No són professionals.	Deficient nivell professional	1
Perquè les coses no són clares ni fixes encara que estigui escrit i posa en dubte la professionalitat dels intermediaris en la part de difusió de l'obra.	Deficient nivell professional	1
Incompliments dels acords.	Condicions abusives	2
Falta de fluïdesa.	Manca d'implicació	3
Molt difícil. Les galeries tenen poca involucració, i els museus no tenen una valoració i un respecte, no comprenen una necessitat. Es fa, però no hi creuen. La seva obra és gran i requereix un esforç. No té una obra fàcil. Però és algo que fa que la reacció del públic és increïble. Però no per a les institucions.	Manca d'implicació	3
Hi ha poca implicació per part dels intermediaris.	Manca d'implicació	3
Perquè les galeries no es cullen gens de l'artista.	Manca d'implicació	3

Taula
Motius per valorar relació negativa amb gallerista

	Nombre	%
Deficient nivell professional	10	47,6%
Condicions abusives	7	33,3%
Manca implicació	4	19,0%
Total	21	100,0%

7.3. Relació amb altres intermediaris

Taula Nombre d'artistes que treballen amb marxant o representant			
	Nombre	%	% vàlid
Sí	81	20,3%	20,5%
No	315	78,8%	79,5%
Total	396	99,0%	100,0%
NC	4	1,0%	
Total	400	100,0%	

Entre els artistes que treballen amb una galeria hi ha també una major proporció d'artistes que tenen un marxant o representant que els fa circular la seva obra.

Taula Distribució dels artistes segons relació habitual amb galeria i amb marxant o representant			
	Treballa amb galeria		
	Sí	No	Total
Sí	25,6%	9,0%	20,5%
No	74,4%	91,0%	79,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

7.4. Amb intermediaris o sense

Agrupant aquells artistes que tenen algun tipus d'intermediari (galerista, marxant o representant) i diferenciant-los dels que no en tenen cap, trobem que un 72% en tenen i l'altre 28% no.

Aquests dos grups presenten diferències significatives.

Taula Mitjana d'exposicions individuals dels artistes segons tinguin algun tipus d'intermediari			
	Mitjana	Desviació Estàndard	N
Sí	3,92	4,610	283
No	1,67	1,904	111
Total	3,28	4,158	394

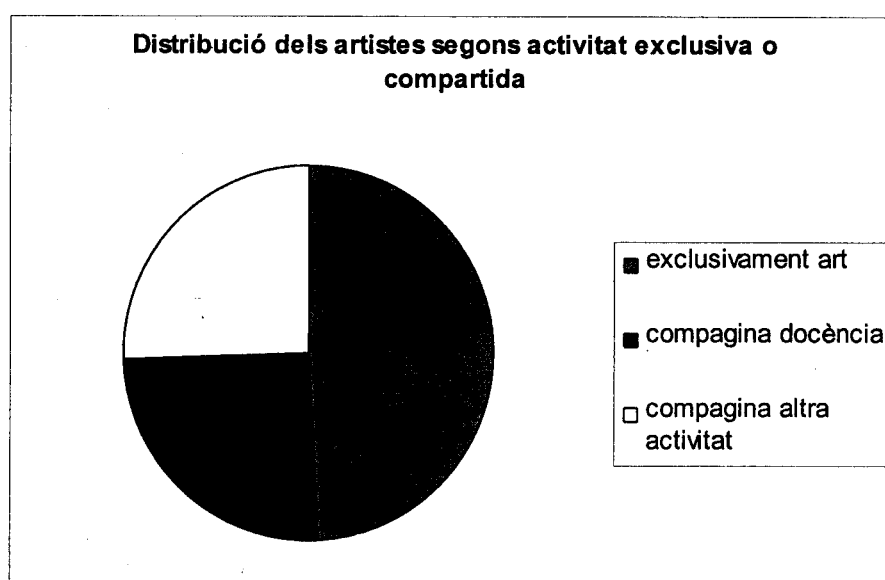
Taula Distribució dels artistes segons mitjans utilitzats regularment i tinguin intermediari			
	Intermediari		
	Sí	No	Total
Gravat, litografia, etc.	81,8%	18,2%	100,0%
Dibuix	76,2%	23,8%	100,0%
Pintura	75,4%	24,6%	100,0%
Escultura	74,4%	25,6%	100,0%
Altres	68,5%	31,5%	100,0%
Videocreació	68,4%	31,6%	100,0%
Fotografia	62,1%	37,9%	100,0%
Instal·lació	58,9%	41,1%	100,0%
Multimèdia, Internet	52,8%	47,2%	100,0%
Performance, acció	38,9%	61,1%	100,0%
Total	71,9%	28,1%	100,0%

Taula Distribució dels artistes segons tendència artística i treball amb un intermediari			
	Sí	No	Total
Figuració	31,1%	22,2%	28,6%
Expressió	14,8%	12,0%	14,1%
Abstracció	23,7%	19,4%	22,5%
Concepte	30,4%	46,3%	34,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

8. Professionalització

8.1. Activitat exclusiva o compartida

Gairebé el 50% dels artistes consultats es dediquen exclusivament a l'activitat artística, mentre que la resta es reparteix a quarts entre els que compaginen l'activitat artística amb la docència i els que la compaginen amb una altra tipus d'activitat laboral.

Tal com mostra la taula següent, entre els artistes majors de 60 anys hi ha un percentatge dels que es dediquen exclusivament a l'activitat artística de gairebé el 80%, a costa de disminucions significatives dels que compaginen l'activitat creativa amb altres feines. El fet que es tracti d'una edat en la que, en molts casos, comença la jubilació n'és una causa important. El treballador creatiu, al no trobar-se treballant per a altri, no es jubila.

Taula Distribució dels artistes segons activitat exclusiva o compartida i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Exclusivament art	36,9%	45,3%	79,3%	49,4%
Compagina docència	25,6%	31,8%	12,6%	25,1%
Compagina altra activ.	37,5%	23,0%	8,0%	25,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

En canvi, entre els menors de 45 anys, tot i mantenir-se la proporció general d'una quarta part que es dedica a la docència, els que es dediquen exclusivament a l'art i els que el compaginen amb una altra activitat superen cadascun el 35%, essent aquesta última modalitat la que gaudeix de més efectius.

A la taula següent es mostra la relació entre el nivell d'estudis acabats i l'exclusivitat de l'activitat artística. La conclusió més destacada és que a mida que augmenta el nivell d'estudis acabats de l'artista és més freqüent la seva participació en tasques docents. Si bé entre els que tenen estudis primaris només hi ha un 5% d'artistes que es dediquin a la docència, aquest percentatge augmenta fins al 36% entre els que tenen una titulació universitària.

Taula Distribució dels artistes segons activitat exclusiva o compartida i nivell d'estudis acabats				
	Primaris	Secundaris	Universitaris	Total
Exclusivament art	65,0%	58,5%	38,8%	49,1%
Compagina docència	5,0%	16,4%	35,7%	25,3%
Compagina altra activ.	30,0%	25,1%	25,5%	25,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

A la taula següent es veu que entre els artistes que treballen amb un intermediari –galerista, marxant, representant– trobem un 20% d'artistes que compaginen l'activitat artística amb una altra activitat diferent a la docència, mentre que entre els que no tenen intermediari aquesta proporció es duplica, arribant al 40%.

Taula Distribució dels artistes segons activitat exclusiva o compartida i treball amb un intermediari			
	Treball amb intermediari		
	Sí	No	Total
Exclusivament art	55,6%	32,4%	49,1%
Compagina docència	24,3%	27,9%	25,3%
Compagina altra activitat	20,1%	39,6%	25,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

A la taula següent es presenten els estadístics relatius al nombre d'exposicions individuals i col·lectives segons l'artista es dediqui exclusivament o no a l'activitat artística.

Taula Exposicions individuals i col·lectives segons activitat exclusiva o compartida			
		Expos individuals	Expos col·lectives
Exclusivament art	Mitjana	3,55	4,99
	N	194	195
	Desviació estàndard	3,353	5,800
Compagina docència	Mitjana	3,97	5,56
	N	101	101
	Desviació estàndard	6,276	10,093
Compagina altra activitat	Mitjana	2,02	4,51
	N	101	100
	Desviació estàndard	2,191	4,904
Total	Mitjana	3,27	5,02
	N	396	396
	Desviació estàndard	4,153	6,963

Si bé els artistes que compaginen la feina creativa amb una altra diferent de la docència van fer una mitjana de dues exposicions individuals en els dos darrers anys, entre els que compaginen creació i docència hi trobem el percentatge més elevat d'exposicions individuals, arribant a les 4 exposicions en el mateix període. Aquest resultat ens indica que el fet de treballar en tasques docents confereix unes relacions i sociabilitat que permeten una difusió més activa i freqüent de l'obra realitzada.

També l'assoliment de major èxit professional permet que alguns artistes no hagin de compatibilitzar la seva tasca creativa amb altres feines no relacionades amb l'art. En efecte, tal mostra la taula següent, entre els artistes amb menors índexs de visibilitat hi ha una menor proporció de persones que es dediquen exclusivament a l'art.

Taula Distribució dels artistes segons activitat exclusiva o compartida i visibilitat				
	Visibilitat			
	1	2	3	Total
Exclusivament art	42,4%	53,0%	52,3%	49,1%
Compagina docència	25,9%	24,2%	26,1%	25,3%
Compagina altra activitat	31,7%	22,8%	21,6%	25,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

La taula següent mostra la relació entre els mitjans utilitzats regularment pels artistes i el fet de dedicar-se exclusivament o no l'activitat artística. La taula està ordenada segons el percentatge decreixent dels que es dediquen exclusivament a l'art.

Taula Distribució dels artistes segons mitjans utilitzats regularment i activitat exclusiva o compartida				
	Exclusi- vament art	Compagina docència	Compagina altra activitat	Total
Gravat, litografia, etc.	62,8%	25,6%	11,5%	100,0%
Pintura	54,9%	23,5%	21,6%	100,0%
Dibuix	53,6%	24,5%	21,9%	100,0%
Altres	53,4%	21,9%	24,7%	100,0%
Escultura	52,6%	21,8%	25,6%	100,0%
Videocreació	36,8%	28,9%	34,2%	100,0%
Fotografia	34,5%	29,9%	35,6%	100,0%
Multimèdia, Internet	30,6%	47,2%	22,2%	100,0%
Instal·lació	30,1%	31,5%	38,4%	100,0%
Performance, acció	27,8%	27,8%	44,4%	100,0%
Total	49,1%	25,3%	25,6%	100,0%

Els artistes que es dediquen a la videocreació, la fotografia, el multimèdia, la instal·lació i la performance presenten percentatges de dedicació exclusiva a l'activitat artística sensiblement inferiors als que es dediquen a les altres tècniques més tradicionals. En aquest comportament general, destaquen els que es dediquen al multimèdia i internet amb gairebé un 50% que compaginen la creació amb la docència.

La taula següent mostra la relació entre el fet de dedicar-se exclusivament o no a l'activitat artística i la tendència artística. Mentre els expressionistes i els abstractes tenen perfils similars al conjunt, és entre els figuratius i els conceptuals on sobresurten les situacions més oposades. En efecte, mentre dues terceres parts dels figuratius es dediquen exclusivament a l'activitat artística, els conceptuals es distribueixen a terços entre aquells que només es dediquen a la tasca artística, els que la compaginen amb la docència i els que la compaginen amb una altra feina.

Taula Distribució dels artistes segons activitat exclusiva o compartida i tendència artística					
	Figuració	Expressió	Abstracció	Concepte	Total
Exclusivament art	66,4%	54,5%	48,9%	31,6%	48,9%
Compagina docència	16,4%	23,6%	27,3%	32,4%	25,3%
Compagina altra activ.	17,2%	21,8%	23,9%	36,0%	25,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

8.2. Activitat complementària

S'ha demanat als artistes que compaginen la creació artística amb una altra activitat que no sigui la docència que indiquin de quina activitat es tracta. Les respostes s'han agrupat en tres epígrafs: els que es dediquen al disseny –ja sigui gràfic o bé d'espais efímers–, els que treballen en el sector dels museus i les exposicions i els que es dediquen a altres activitats no relacionades amb el sector creatiu. Els resultats es mostren a la taula següent.

Taula Distribució dels artistes que es dediquen a una activitat complementària Només els que compaginen l'activitat artística amb una altra no docent			
	Nombre	%	% vàlid
Disseny	31	30,4%	30,7%
Museus i exposicions	22	21,6%	21,8%
Altres	48	47,1%	47,5%
Total	101	99,0%	100,0%
NC	1	1,0%	
Total	102	100,0%	

Més de la meitat dels que compaginen la seva activitat artística amb una feina no docent treballen en feines relacionades amb el disseny, les exposicions i els museus.

8.2.1. Li agradaria dedicar-se exclusivament a l'activitat artística?

També s'ha demanat als artistes que es dediquen a una altra activitat que no sigui la docència, si els hi agradaria dedicar-se exclusivament a la creació artística. La pregunta s'ha formulat per saber si en aquest grup, tots consideren que treballen en una altra activitat per la impossibilitat de guanyar-se la vida amb el fruit de la seva creació. Els resultats es mostren a la taula següent.

Taula <i>Li agradaria dedicar-se exclusivament a l'activitat artística?</i>			
	Nombre	%	% vàlid
Sí	68	66,7%	75,6%
No	22	21,6%	24,4%
Total	90	88,2%	100,0%
NC	12	11,8%	
Total	102	100,0%	

Si bé tres quartes parts declaren que els hi agradaria dedicar-se exclusivament a la creació, trobem un 25% d'artistes que declaren ja estar bé tal com estan, no desitjant dedicar-se exclusivament a l'art.

8.3. Horari

A la pregunta de quantes hores setmanals dediquen els artistes a la seva activitat creativa, les respostes han estat molt diverses. Els resultats es troben a la taula següent.

Taula Hores setmanals dedicades a l'activitat artística			
	Nombre	%	% vàlid
1h – 20h	61	15,3%	17,0%
21h – 40h	123	30,8%	34,4%
41h – 70h	68	17,0%	19,0%
71h i més	14	3,5%	3,9%
Totes	45	11,3%	12,6%
Variables	43	10,8%	12,0%
Altres	4	1,0%	1,1%
Total	358	89,5%	100,0%
NC	42	10,5%	
Total	400	100,0%	

Cal començar per indicar que més d'un 10% dels entrevistats no respon la pregunta, ja sigui perquè no desitgen respondre aquest tipus de qüestions, ja sigui per la impossibilitat de quantificar una activitat que, en alguns casos, és de dedicació irregular i, en altres casos, és viscuda com una activitat total. Aquesta última possibilitat es veu refermada pels que responen "Totes", indicant que quan no treballen físicament també està en funcionament el procés creatiu en el seu interior. Malgrat les consideracions anteriors, la majoria (34%) respon dedicar entre 21 i 40 hores a la feina creativa.

A la taula següent es mostra la relació entre el nombre d'hores setmanals dedicades a l'activitat artística i el fet de dedicar-se exclusivament o no a l'activitat creativa.

Taula Distribució dels artistes segons hores setmanals dedicades a l'activitat artística i activitat exclusiva o compartida				
	Exclusi- vament art	Compagina docència	Compagina altra activitat	Total
1h – 20h	8,7%	19,2%	28,9%	17,1%
21h – 40h	27,3%	46,5%	34,0%	34,5%
41h – 70h	29,2%	14,1%	7,2%	19,0%
71h i més	6,8%	0,0%	3,1%	3,9%
Totes	19,3%	8,1%	6,2%	12,6%
Variable	8,7%	11,1%	18,6%	12,0%
Altres	0,0%	1,0%	2,1%	0,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Entre els que es dediquen exclusivament a l'art trobem percentatges elevats dels que declaren dedicar més de 40 hores i, fins i tot, més de 70 hores setmanals a la creació, així com una proporció estadísticament significativa dels que declaren dedicar "totes" les seves hores a l'activitat artística.

Els artistes que també es dediquen a la docència són més nombrosos en indicar càrregues de feina creativa d'entre 21 i 40 hores setmanals.

En canvi, els que treballen en una altra activitat diferent de la docència són els més nombrosos en citar dedicacions temporals escasses (menys de 20 hores setmanals) o variables a l'activitat artística.

8.4. Ingressos

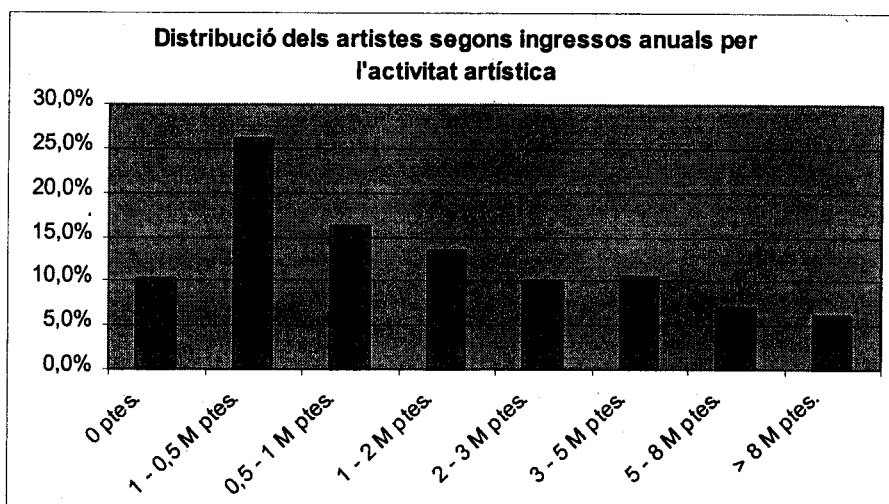
8.4.1. Ingressos de l'activitat artística

A la taula i el gràfic següents es presenta la distribució dels ingressos anuals generats per l'activitat artística.

Taula Ingressos (totals abans impostos) obtinguts de l'activitat artística			
	Nombre	%	% vàlid
0 ptes.	33	8,3%	10,3%
1 – 0,5 M ptes.	84	21,0%	26,2%
0,5 – 1 M ptes.	52	13,0%	16,2%
1 – 2 M ptes.	43	10,8%	13,4%
2 – 3 M ptes.	32	8,0%	10,0%
3 – 5 M ptes.	34	8,5%	10,6%
5 – 8 M ptes.	23	5,8%	7,2%
> 8 M ptes.	20	5,0%	6,2%
Total	321	80,3%	100,0%
NC	79	19,8%	
Total	400	100,0%	

Més d'un 10% dels artistes declara no haver ingressat res per la seva activitat durant l'any anterior a la realització de l'entrevista. I més d'una quarta part declara haver ingressat quantitats inferiors a les 500.000 ptes. Només un

13,4% ha ingressat quantitats superiors als 5 milions de ptes. repartits a parts iguals entre els que no arriben als 8 milions i els que superen aquesta quantitat.

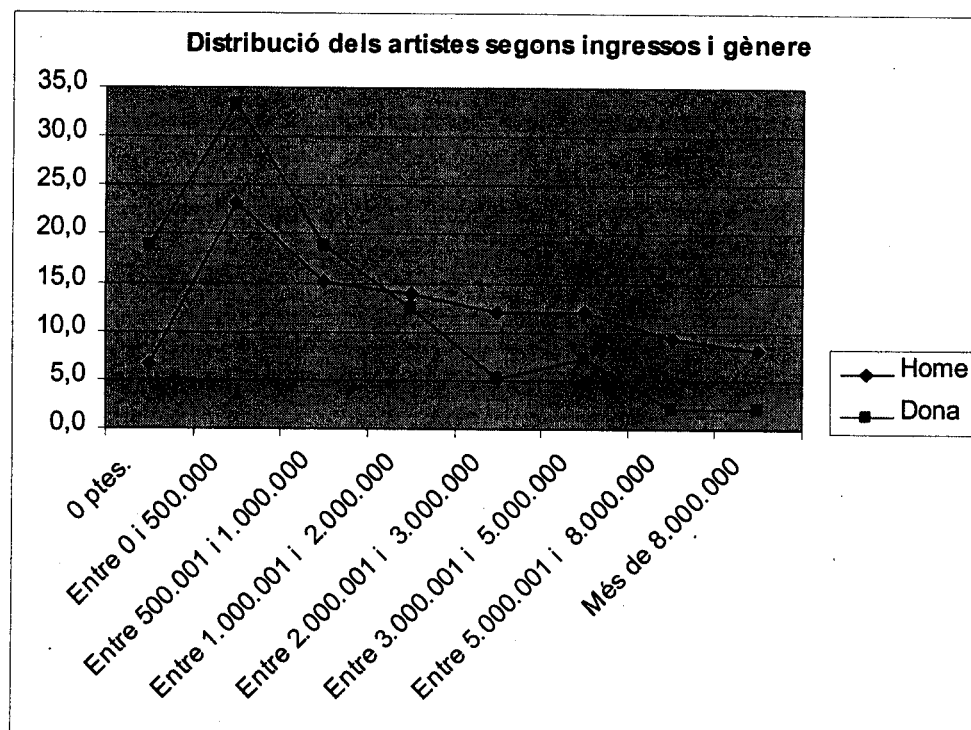
Els nivells d'ingressos dels artistes són estrepitosament reduïts. Alguns autors⁴ han argumentat que molts artistes suporten aquesta situació perquè una part de la seva retribució es dedueix del caràcter vocacional de la seva activitat.

Tal com es pot observar a la taula següent, en el sector artístic la desigualtat d'ingressos segons gèneres també es dona com en altres sectors d'activitat.

Taula Distribució dels artistes segons ingressos anuals per activitat artística i gènere			
	Home	Dona	Total
0 ptes.	6,7%	18,8%	10,3%
1 - 0,5 M ptes.	23,1%	33,3%	26,2%
0,5 - 1 M ptes.	15,1%	18,8%	16,2%
1 - 2 M ptes.	13,8%	12,5%	13,4%
2 - 3 M ptes.	12,0%	5,2%	10,0%
3 - 5 M ptes.	12,0%	7,3%	10,6%
5 - 8 M ptes.	9,3%	2,1%	7,2%
> 8 M ptes.	8,0%	2,1%	6,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

⁴ Veure PLATTNER, Stuart (1998).

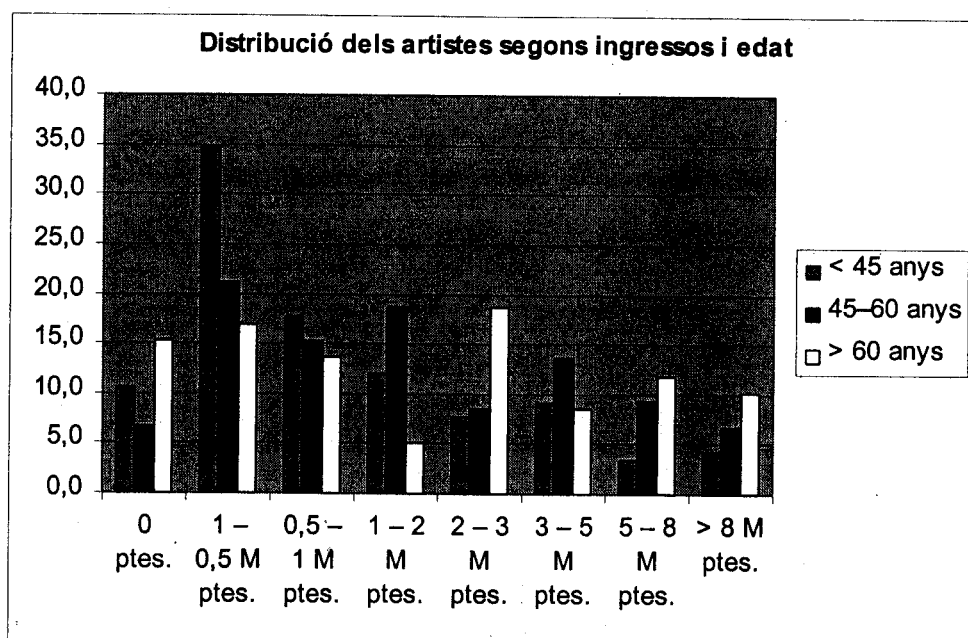
En efecte, el percentatge de dones que no genera cap ingrés per la seva activitat creativa triplica el d'homes, arribant fins al 18% dels casos. Inversament, en els trams més alts d'ingressos –més de 5 milions de ptes.– els homes són proporcionalment 4 vegades més nombrosos que les dones.

A la taula i gràfic següents es mostra la distribució dels artistes segons els seus ingressos anuals i l'edat.

Taula Distribució dels artistes segons ingressos anuals per activitat artística i edat				
	< 45 anys	45–60 anys	> 60 anys	Total
0 ptes.	10,6%	6,8%	15,3%	10,1%
1 – 0,5 M ptes.	34,8%	21,2%	16,9%	26,4%
0,5 – 1 M ptes.	17,7%	15,3%	13,6%	16,0%
1 – 2 M ptes.	12,1%	18,6%	5,1%	13,2%
2 – 3 M ptes.	7,8%	8,5%	18,6%	10,1%
3 – 5 M ptes.	9,2%	13,6%	8,5%	10,7%
5 – 8 M ptes.	3,5%	9,3%	11,9%	7,2%
> 8 M ptes.	4,3%	6,8%	10,2%	6,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

S'observa que entre els artistes més joves els ingressos anuals són més escassos. Mentre un 63% dels artistes menors de 45 anys obtene ingressos per sota del milió de ptes. aquesta proporció disminueix fins el 43-45% pels artistes d'edats superiors. Inversament si pels artistes majors de 45 anys, hi ha un 30% amb ingressos superiors als 3 milions, entre els menors de 45 anys la proporció es redueix al 17%. Per tant, la capacitat per aconseguir guanyar-se mínimamet la vida amb els ingressos que es deriven de l'activitat artística arriba en promig molt tard per a aquells que aconseguixen resistir.

El fet de dedicar-se exclusivament o no a l'activitat artística també està relacionat amb el nivell d'ingressos dels artistes.

Taula Distribució dels artistes segons ingressos i activitat exclusiva o compartida				
	Exclusi- vament art	Compagina docència	Compagina altra activitat	Total
0 ptes.	7,3%	11,9%	12,8%	10,0%
1 – 0,5 M ptes.	11,3%	34,5%	44,2%	26,3%
0,5 – 1 M ptes.	14,0%	16,7%	19,8%	16,3%
1 – 2 M ptes.	14,7%	13,1%	11,6%	13,4%
2 – 3 M ptes.	14,0%	7,1%	5,8%	10,0%
3 – 5 M ptes.	16,0%	7,1%	4,7%	10,6%
5 – 8 M ptes.	13,3%	2,4%	1,2%	7,2%
> 8 M ptes.	9,3%	7,1%	0,0%	6,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

En efecte, tal com mostra la taula anterior, entre aquells que es dediquen exclusivament a l'art trobem gairebé el 40% que ingressen anualment quantitats superiors als 3 milions de ptes. Aquesta proporció es redueix fins al 16% en el cas de compaginar l'activitat creadora amb la docència i fins al 6% entre els que la compaginen amb una altra activitat no docent.

Inversament, entre els que es dediquen exsclusivament a l'art trobem un 33% d'artistes amb ingressos anuals inferiors al milió de ptes. Aquesta proporció augmenta fins el 63% entre els que es dediquen també a la docència, i assoleix el 77% entre els que treballen en un altre sector.

A la taula següent es presenta la relació entre disposar d'intermediari i els ingressos anuals per activitat artística.

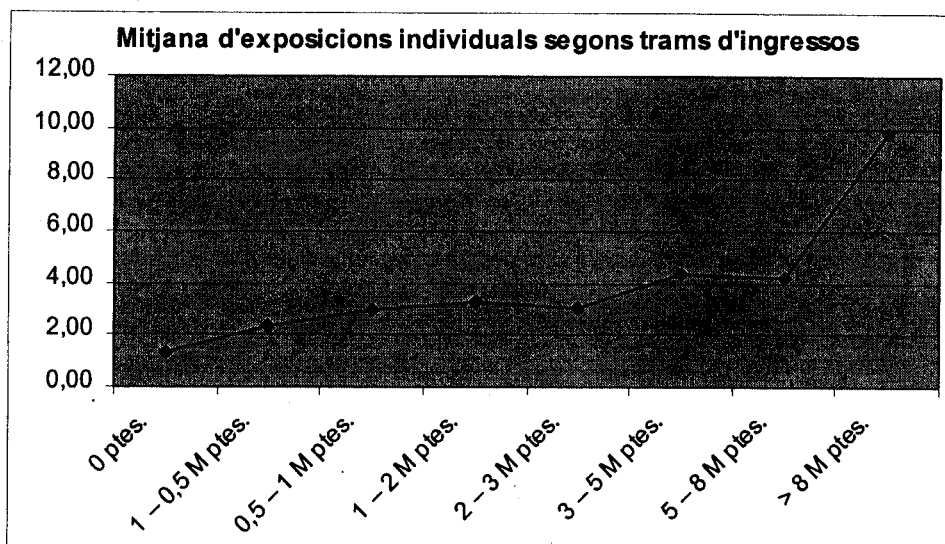
Taula Distribució dels artistes segons ingressos anuals per activitat artística i treball amb un intermediari			
	Treball amb intermediari		
	Sí	No	Total
0 ptes.	5,2%	22,2%	10,0%
1 – 0,5 M ptes.	18,3%	45,6%	26,0%
0,5 – 1 M ptes.	17,5%	13,3%	16,3%
1 – 2 M ptes.	17,0%	4,4%	13,5%
2 – 3 M ptes.	12,2%	4,4%	10,0%
3 – 5 M ptes.	11,8%	7,8%	10,7%
5 – 8 M ptes.	9,6%	1,1%	7,2%
> 8 M ptes.	8,3%	1,1%	6,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Mentre que un 81% dels artistes que no treballen amb intermediari tenen ingressos inferiors al milió de ptes., aquesta proporció es redueix fins al 41% entre els que sí en tenen.

A la taula i el gràfic següents es presenta la mitjana d'exposicions presentades pels artistes segons el tram d'ingressos anuals per activitat artística.

Taula Mitjana d'exposicions individuals dels artistes segons ingressos anuals per activitat artística			
	Mitjana	Desviació Estàndard	N
0 ptes.	1,36	1,342	33
1 – 0,5 M ptes.	2,31	2,308	84
0,5 – 1 M ptes.	3,00	2,553	51
1 – 2 M ptes.	3,26	2,691	43
2 – 3 M ptes.	3,03	2,087	32
3 – 5 M ptes.	4,38	4,156	34
5 – 8 M ptes.	4,17	4,086	23
> 8 M ptes.	9,85	12,257	20
Total	3,35	4,403	320

Les dades mostren una clara correlació positiva entre el fet expositiu i els ingressos generats

La taula següent mostra la relació entre el nivell d'ingressos i l'índex de visibilitat dels artistes.

Taula Distribució dels artistes segons ingressos anuals per activitat artística i visibilitat				
	Visibilitat			Total
	1	2	3	
0 ptes.	13,4%	8,7%	9,3%	10,3%
1 - 0,5 M ptes.	37,1%	25,2%	16,5%	26,2%
0,5 - 1 M ptes.	16,5%	15,0%	17,5%	16,2%
1 - 2 M ptes.	14,4%	15,0%	10,3%	13,4%
2 - 3 M ptes.	9,3%	10,2%	10,3%	10,0%
3 - 5 M ptes.	6,2%	13,4%	11,3%	10,6%
5 - 8 M ptes.	1,0%	8,7%	11,3%	7,2%
> 8 M ptes.	2,1%	3,9%	13,4%	6,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Dues terceres parts dels artistes amb el mínim nivell de visibilitat van obtenir ingressos inferiors al milió de ptes. l'any anterior a la realització de l'entrevista. Entre els artistes de major visibilitat aquesta proporció es redueix al 43%. En aquesta categoria trobem un 36% d'artistes amb ingressos superiors als 3

milions de ptes. anuals, proporció que en els nivells inferiors de visibilitat no arriba al 10%.

Finalment a la taula següent es presenta la distribució conjunta dels artistes segons els ingressos i la tendència artística.

Taula Distribució dels artistes segons ingressos anuals per activitat artística i tendència artística					
	Figuració	Expressió	Abstracció	Concepte	Total
0 ptes.	9,5%	7,7%	8,3%	12,1%	10,0%
1 – 0,5 M ptes.	16,7%	20,5%	27,8%	33,9%	26,3%
0,5 – 1 M ptes.	11,9%	17,9%	18,1%	17,7%	16,3%
1 – 2 M ptes.	13,1%	5,1%	15,3%	14,5%	13,2%
2 – 3 M ptes.	16,7%	7,7%	8,3%	7,3%	10,0%
3 – 5 M ptes.	16,7%	12,8%	6,9%	8,1%	10,7%
5 – 8 M ptes.	9,5%	15,4%	8,3%	2,4%	7,2%
> 8 M ptes.	6,0%	12,8%	6,9%	4,0%	6,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Els artistes amb ingressos inferiors al milió de ptes. representen entre els figuratius el 38,1%, entre els expressionistes el 46,1%, entre els abstractes el 54,2% i entre els conceptuals el 63,7%. A major modernor, major proporció d'artistes amb ingressos nuls o escassíssims.

En canvi, la situació inversa no es dona. Així els artistes amb ingressos superiors als 3 milions de ptes. anuals representen el 32,2 % entre els figuratius, el 41,0% entre els expressionistes, el 22,1% entre els abstractes i el 14,5% entre els conceptuals.

8.4.2. Altres ingressos propis

Als artistes que compatibilitzen la seva labor creativa amb altres feines no relacionades amb la docència, se'ls hi ha demanat quina proporció representen els seus ingressos derivats de l'activitat artística del total d'ingressos. Els resultats es presenten a la taula següent.

Taula Quin percentatge han suposat els ingressos de la seva activitat artística en relació al total dels seus ingressos? Només els que compaginen l'activitat artística amb una altra no docent				
	Nombre	%	% vàlid	% acumulat
Menys del 10%	47	46,1%	51,6%	51,6%
Entre 11 i 25%	18	17,6%	19,8%	71,4%
Entre 26 i 50%	17	16,7%	18,7%	90,1%
Entre 51 i 75%	4	3,9%	4,4%	94,5%
Entre el 76 i el 90%	4	3,9%	4,4%	98,9%
Més del 90%	1	1,0%	1,1%	100,0%
No contesta	11	10,8%		
Total	102	100,0%	100,0%	

Per a gairebé la meitat dels artistes que es troben en aquesta situació els ingressos derivats de l'activitat artística no representen ni el 10% dels ingressos totals anuals. En el 80% dels casos els ingressos artístics representen una proporció inferior al 50% dels seus ingressos totals.

8.4.3 Altres ingressos del nucli familiar

Per a aquelles persones que estan casades o bé viuen en parella se'ls hi ha demanat quin pes representen els ingressos de la parella en l'economia familiar.

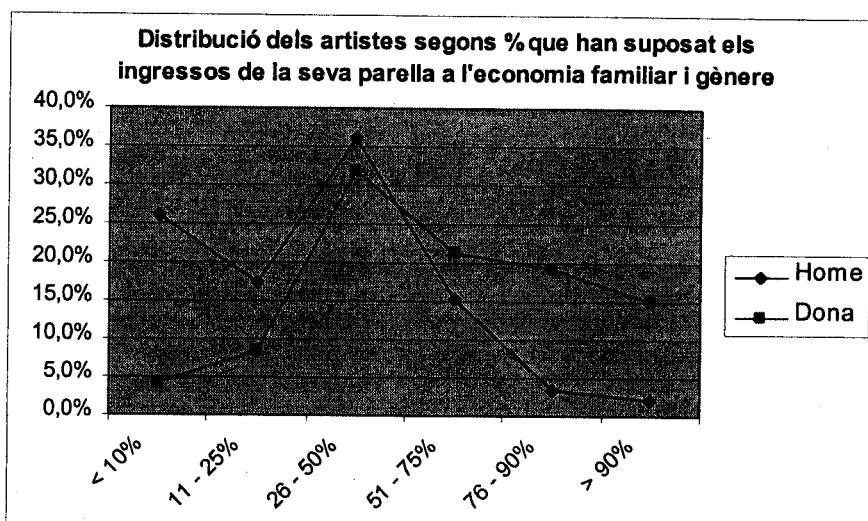
Cal indicar que una quarta part de les persones entrevistades no ha volgut respondre a aquesta qüestió, argumentant que es tracta o bé d'un aspecte confidencial, o bé pel fet de viure en situació de separació de béns.

Taula Quin percentatge han suposat els ingressos de la seva parella en relació a l'economia familiar? Només els casats-des o que viuen amb parella				
	Nombre	%	% vàlid	% acumulat
Menys del 10%	41	15,6%	20,8%	20,8%
Entre 11 i 25%	30	11,5%	15,2%	36,0%
Entre 26 i 50%	69	26,3%	35,0%	71,1%
Entre 51 i 75%	33	12,6%	16,8%	87,8%
Entre el 76 i el 90%	14	5,3%	7,1%	94,9%
Més del 90%	10	3,8%	5,1%	100,0%
Total	197	75,2%	100,0%	
No contesta	65	24,8%		
Total	262	100,0%		

S'aprecia una gran diversitat de situacions pel que fa al pes dels ingressos de la parella en l'economia familiar dels artistes. La situació més citada és la que indica que els ingressos de la parella han suposat entre el 26 i el 50%.

Tanmateix, cal indicar que, un cop més, s'observen diferències significatives en aquest aspecte segons el gènere de l'artista. Els resultats es mostren a la taula i al gràfic següents.

Taula Distribució dels artistes segons percentatge que han suposat els ingressos de la seva parella en relació a l'economia familiar i gènere Només els casats-des o que viuen amb parella			
	Home	Dona	Total
Menys del 10%	26,0%	4,3%	20,8%
Entre 11 i 25%	17,3%	8,5%	15,2%
Entre 26 i 50%	36,0%	31,9%	35,0%
Entre 51 i 75%	15,3%	21,3%	16,8%
Entre el 76 i el 90%	3,3%	19,1%	7,1%
Mes del 90%	2,0%	14,9%	5,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Mentre que per un 20% dels artistes masculins els ingressos de la seva parella han representat més del 50%, en el cas de les dones artistes aquesta proporció es dona en el 55% dels casos.

8.5. Obligacions fiscals

8.5.1. Impost d'Activitats Econòmiques

La meitat dels artistes consultats estan donats d'alta d'IAE. Aquest resultat es troba a la taula següent.

Taula Distribució dels artistes segons alta IAE			
	Nombre	%	% vàlid
Sí	194	48,5%	50,7%
No	189	47,3%	49,3%
Total	383	95,8%	100,0%
NC	17	4,3%	
Total	400	100,0%	

S'observen diferències en les altes de IAE en funció del gènere. En efecte, mentre gairebé el 60% dels homes disposen d'IAE, en el cas de les dones, aquesta proporció només assolix en 35%.

Taula Distribució dels artistes segons alta IAE i gènere			
	Home	Dona	Total
Sí	57,2%	34,8%	50,7%
No	42,8%	65,2%	49,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

L'edat és un altre factor que també diferencia als artistes en la seva disposició d'IAE. Els artistes amb edats compreses entre els 45 i els 60 anys són els que presenten una proporció més elevada d'estar donats d'alta de l'Impost d'Activitats Econòmiques. Entre els més joves es donen ritmes d'activitat més irregulars i entre els majors de 60 anys l'edat de la jubilació provoca menors obligacions fiscals.

Taula Distribució dels artistes segons alta IAE i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Sí	44,5%	61,2%	43,6%	50,8%
No	55,5%	38,8%	56,4%	49,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

El grau de dedicació a l'activitat artística també incideix en la proporció d'artistes que estan donats d'alta d'IAE. En efecte, els que es dediquen exclusivament a l'activitat artística presenten un percentatge superior a la mitjana en aquest aspecte, així com els que compaginen la seva activitat artística amb una altra que no sigui docent. En canvi, entre els que compaginen l'activitat artística amb la docència es donen proporcions significativament altes d'artistes que no estan donats d'alta de l'impost. El fet de tractar-se de docents que estan coberts fiscalment per la seva contractació en establiments educatius, així com la irregularitat dels ingressos artístics provoca aquesta situació.

Taula Distribució dels artistes segons alta IAE i activitat exclusiva o compartida				
	Exclusi- vament art	Compagina docència	Compagina altra activitat	Total
Sí	56,8%	38,4%	52,0%	50,8%
No	43,2%	61,6%	48,0%	49,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Igualment, els artistes que treballen habitualment amb un intermediari també presenten taxes d'estar donats d'alta d'IAE superiors als que no tenen algun tipus d'intermediari que promoció i comercialitzi la seva obra.

Taula Distribució dels artistes segons alta IAE i treball amb un intermediari			
	Treball amb intermediari		
	Sí	No	Total
Sí	56,0%	38,0%	50,9%
No	44,0%	62,0%	49,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Finalment, el nivell d'ingressos per activitat artística també és un factor determinant en la proporció d'artistes que estan donats d'alta d'IAE. Entre els artistes amb ingressos inferiors al mig milió de ptes. per activitat artística s'observen proporcions superiors al 70% dels que no tenen IAE, mentre que entre els artistes amb ingressos superiors als 3 milions de ptes. la proporció d'artistes amb IAE està al voltant, i fins i tot supera, el 90% de les persones.

Taula Distribució dels artistes segons ingressos anuals per activitat artística i alta IAE			
	Alta IAE		
	Sí	No	Total
0 ptes.	21,2%	78,8%	100,0%
0 – 0,5 M ptes.	26,5%	73,5%	100,0%
0,5 – 1 M ptes.	38,0%	62,0%	100,0%
1 – 2 M ptes.	59,5%	40,5%	100,0%
2 – 3 M ptes.	61,3%	38,7%	100,0%
3 – 5 M ptes.	91,2%	8,8%	100,0%
5 – 8 M ptes.	91,3%	8,7%	100,0%
> 8 M ptes.	88,9%	11,1%	100,0%
Total	51,0%	49,0%	100,0%

8.5.2. Seguretat social

Un 22% dels artistes consultats no està cobert per la Seguretat Social. Entre els que declaren estar-hi afiliats es donen tres situacions diferents. Gairebé el 40% està donat d'alta d'autònoms. El 22% disfruta de la Seguretat Social per una activitat no artística i un 16% hi està per altres situacions.

Taula Distribució dels artistes segons afiliació a la Seguretat Social			
	Nombre	%	% vàlid
Sí, amb autònoms	151	37,8%	38,5%
Sí, per activitat profes. no artística	89	22,3%	22,7%
Sí, per altres situacions	66	16,5%	16,8%
No	86	21,5%	21,9%
Total	392	98,0%	100,0%
NC	8	2,0%	
Total	400	100,0%	

Una vegada més el gènere diferencia situacions en relació a les condicions laborals. S'observa una proporció similar entre homes i dones dels que no estan afiliats a la Seguretat Social al voltant del 22%. En canvi la proporció d'homes que està donat d'alta d'autònoms és 20 punts superior a la de les dones. Entre les dones és més freqüent que entre els homes estar afiliat a la

Seguretat Social ja sigui per activitats professionals no artístiques o bé per altres situacions.

Taula Distribució dels artistes segons afiliació a la Seguretat Social i gènere			
	Home	Dona	Total
Sí, amb autònoms	44,0%	25,2%	38,5%
Sí, per activitat profes. no artística	19,9%	29,6%	22,7%
Sí, per altres situacions	14,4%	22,6%	16,8%
No	21,7%	22,6%	21,9%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Tanmateix el fet de compaginar o no l'activitat artística amb altres activitats és l'element que més discrimina les situacions en relació a l'afiliació a la Seguretat Social. En efecte, entre els que es dediquen exclusivament a l'activitat artística trobem la proporció més alta dels que estan com autònoms i dels que no estan afiliats a la Seguretat Social. Aquest darrer fet es deu fonamentalment a que és en aquesta categoria dels que es dediquen exclusivament a l'art on hi trobem una proporció més alta d'artistes en edat de jubilació laboral.

Es artistes que compaginen l'activitat creativa amb la docència són els més nombrosos en estar afiliats a la Seguretat Social per activitats professionals no directament artístiques o bé per altres situacions. En aquesta categoria és on es dona la proporció més reduïda d'artistes sense afiliació a la Seguretat Social.

Finalment els que compaginen la creació amb una altra activitat no docent també mostren una proporció significativa d'artistes que estan afiliats a la Seguretat Social per una activitat professional no artística.

pertany a altres associacions de caràcter més local o bé centrades en una determinada tècnica (associació d'escultors, etc.).

Taula Pertinença a associacions d'artistes			
	Nombre	%	% vàlid
VEGAP	110	27,5%	27,8%
AAVC	155	38,8%	39,2%
ACEA	24	6,0%	6,1%
Altres	53	13,3%	13,4%
No	153	38,3%	38,7%
NC	5	1,3%	

Multirresposta

Malgrat figuri a la mateixa taula, un cas a part el representa Visual, Entitat de Gestió dels Artistes Plàstics (VEGAP), doncs es tracta de l'entitat que s'ocupa de recaptar els ingressos que es deriven de l'aplicació de la Llei de la Propietat Intel·lectual entre els artistes que hi estan adscrits. Sens dubte representa el col·lectiu de creadors més professionalitzats, doncs té interès fer-se'n soci aquella persona que la seva obra té una difusió que genera drets.

Atès el caràcter polisèmic del mot associacionisme professional i del caire multirresposta de la pregunta formulada, s'ha creuat la informació relativa a VEGAP amb la de les altres associacions. Els resultats es troben a la taula següent.

Taula Relació entre pertànyer a VEGAP i les altres associacions professionals			
	Pertany a VEGAP		
	Sí	No	Total
AAVC	49,0%	51,0%	100,0%
ACEA	8,3%	91,7%	100,0%
Altres	13,2%	86,8%	100,0%
No	0,0%	100,0%	100,0%
Total	27,8%	72,2%	100,0%

La meitat dels membres de l'AAVC està a VEGAP, indicant un alt índex d'artistes que generen ingressos suficients com per ser-ne membre. La situació

és diferent en els altres col·lectius, doncs tan els socis d'ACEA com els d'altres associacions presenten índexs reduïts de pertinença a VEGAP.

A la taula següent es presenta la relació entre l'associacionisme i l'edat dels artistes.

Taula Distribució dels artistes segons associacionisme i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
VEGAP	36,4%	48,2%	15,5%	100,0%
AAVC	51,3%	35,7%	13,0%	100,0%
ACEA	25,0%	58,3%	16,7%	100,0%
Altres	23,1%	38,5%	38,5%	100,0%
No	41,1%	29,8%	29,1%	100,0%

A VEGAP hi ha una presència més nombrosa d'artistes amb edats d'entre 45 i 60 anys, que tal com s'ha vist anteriorment són els que majoritàriament estan en una situació més regular quant a la generació d'ingressos i situació fiscal.

L'AAVC inclou el col·lectiu d'artistes més joves, més compromesos amb noves tendències i en una situació professional més irregular.

Tan entre els que pertanyen a altres tipologies d'associacions com entre els que no estan associats hi trobem una major proporció de majors de 60 anys.

A la taula següent es mostra la relació entre l'associacionisme i el lloc de residència.

Taula Distribució dels artistes segons associacionisme i lloc de residència			
	Barcelona	Resta Catalunya	Total
VEGAP	66,4%	33,6%	100,0%
AAVC	63,2%	36,8%	100,0%
ACEA	41,7%	58,3%	100,0%
Altres	49,1%	50,9%	100,0%
No	41,8%	58,2%	100,0%

Dues terceres parts tan dels membres de VEGAP com de l'AAVC resideixen a Barcelona. En l'extrem oposat es troben els artistes que no pertanyen a cap associació, un 58% dels quals resideixen fora de la capital de Catalunya.

Seguidament es presenta la relació entre l'associacionisme i el fet de compaginar o no l'activitat artística amb una altra activitat professional.

Taula Distribució dels artistes segons associacionisme i activitat exclusiva o compartida				
	Exclusi- vament art	Compagina docència	Compagina altra activitat	Total
VEGAP	50,5%	28,4%	21,1%	100,0%
AAVC	37,4%	34,8%	27,7%	100,0%
ACEA	37,5%	20,8%	41,7%	100,0%
Altres	43,4%	34,0%	22,6%	100,0%
No	58,2%	18,3%	23,5%	100,0%

Tant entre els socis de l'AAVC com d'ACEA es troben els percentatges més reduïts d'artistes que es dediquen exclusivament a l'art. Tanmateix el perfil de les dues associacions és diferent, ja que mentre més d'una tercera part dels membres de l'AAVC es dediquen a la docència, entre els socis d'ACEA hi ha més d'un 40% que compaginen l'activitat artística amb una altra activitat no docent.

La taula següent inclou la relació existent entre l'associacionisme dels artistes i el seu índex de visibilitat.

Taula Distribució dels artistes segons associacionisme i visibilitat				
	Visibilitat			Total
	1	2	3	
VEGAP	18,2%	39,1%	42,7%	100,0%
AAVC	18,7%	38,7%	42,6%	100,0%
ACEA	58,3%	29,2%	12,5%	100,0%
Altres	45,3%	32,1%	22,6%	100,0%
No	42,5%	38,6%	19,0%	100,0%

Tant a VEGAP com a l'AAVC més d'un 40% dels seus membres es troben en els màxims índexs de visibilitat. Aquesta situació és de caràcter invers en les altres associacions, especialment entre els socis d'ACEA, ja que gairebé el 60% es troba en el tram de menor visibilitat.

Finalment la darrera taula mostra la relació entre l'associacionisme i la tendència artística.

Taula Distribució dels artistes segons ingressos anuals per activitat artística i tendència artística					
	Figuració	Expressió	Abstracció	Concepte	Total
VEGAP	17,3%	11,8%	26,4%	44,5%	100,0%
AAVC	9,7%	9,0%	25,8%	55,5%	100,0%
ACEA	66,7%	0,0%	25,0%	8,3%	100,0%
Altres	28,8%	21,2%	23,1%	26,9%	100,0%
No	43,3%	14,7%	18,7%	23,3%	100,0%
Total	29,2%	13,6%	22,5%	34,8%	100,0%

Entre els socis de VEGAP hi ha una majoria d'artistes dedicats a les últimes tendències i una participació significativament escassa d'artistes figuratius.

Aquesta situació és àdhuc més accentuada en el cas dels socis d'AAVC, ja menys del 10% es dedica a la figuració i més del 50% es troben entre els artistes que hem anomenat conceptuals.

Els socis d'ACEA es troben en una situació oposada a l'anterior. En efecte, dues terceres parts dels seus membres es dediquen a la figuració tradicional i només un 8% treballa els nous corrents estètics.

Una situació similar, encara que no tan marcada, és la que afecta al col·lectiu dels artistes no associats, amb un 43% de figuratius i un 23% de conceptuals.

9. Opinió

L'enquesta realitzada ha inclòs unes preguntes d'opinió sobre diversos aspectes que afecten la situació dels artistes a Catalunya.

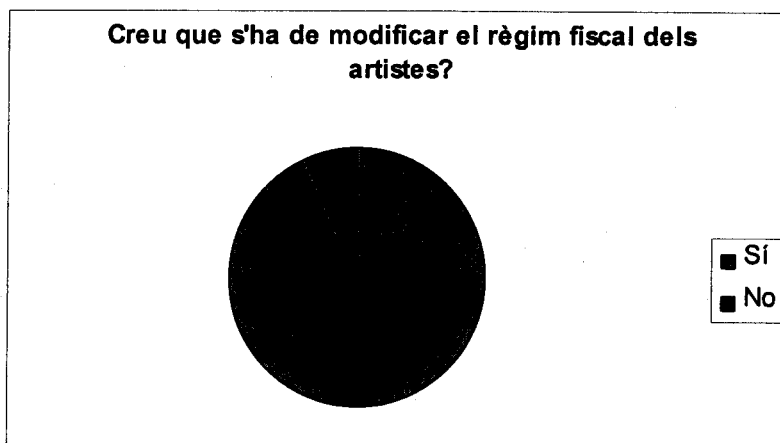
9.1. Valoració de l'oferta formativa

La valoració de l'actual oferta d'ensenyaments artístics a Catalunya rep un balanç força negatiu. En efecte, gairebé el 50% dels artistes amb opinió declara que l'actual oferta formativa és "Negativa" o "Molt negativa". Les opcions positives no assoleixen ni el 20% del total. Cal destacar que el 28% dels artistes no opina a aquesta qüestió per manca d'opinió.

Taula Valoració de l'oferta actual d'ensenyament artístic a Catalunya			
	Nombre	%	% vàlid
Molt positiva	5	1,3%	1,7%
Positiva	54	13,5%	18,7%
Normal	86	21,5%	29,8%
Negativa	112	28,0%	38,8%
Molt negativa	31	7,8%	10,7%
Desigual	1	0,3%	0,3%
Total	289	72,3%	100,0%
NS-NC	111	27,8%	
Total	400	100,0%	

9.2. El règim fiscal dels artistes

Un tema que genera molta polèmica entre la comunitat de creadors és el tema del seu règim fiscal. A la pregunta de si creu que s'ha de modificar el règim fiscal dels artistes les respostes han estat aclaparadorament favorables, tal com mostra el següent gràfic.

Com es pot veure a la taula següent un 11% dels entrevistats no té opinió respecte a l'assumpte fiscal, mentre menys d'un 7% considera que no cal introduir modificacions.

Taula <i>Creu que s'ha de modificar el règim fiscal dels artistes?</i>			
	Nombre	%	% vàlid
Sí	330	82,5%	93,2%
No	24	6,0%	6,8%
Total	354	88,5%	100,0%
NS-NC	46	11,5%	
Total	400	100,0%	

A la taula següent s'aprecia que són els més joves els més favorables a introduir modificacions en el seu règim fiscal. Amb l'edat augmenta el percentatge d'artistes que considera que no cal introduir canvis.

Taula <i>Distribució dels artistes segons Creu que s'ha de modificar el règim fiscal dels artistes? i edat</i>				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Sí	97,2%	94,7%	82,7%	93,2%
No	2,8%	5,3%	17,3%	6,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

A la taula següent es presenta la relació entre l'opinió respecte el règim fiscal i la tendència dels artistes. S'observa una oposició més marcada entre els artistes conceptuals i una menor oposició a l'actual sistema entre els artistes figuratius. Aquest comportament es deu fonamentalment al factor edat que està subjacent en les tendències artístiques, tal com s'ha vist anteriorment.

Taula Distribució dels artistes segons <i>Creu que s'ha de modificar el règim fiscal dels artistes?</i> i tendència artística					
	Figuració	Expressió	Abstracció	Concepte	Total
Sí	86,1%	95,9%	93,7%	97,6%	93,2%
No	13,9%	4,1%	6,3%	2,4%	6,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

La taula següent mostra la relació entre els ingressos dels artistes i la seva opinió sobre la modificació del seu règim fiscal.

Taula Distribució dels artistes segons ingressos i <i>Creu que s'ha de modificar el règim fiscal dels artistes?</i>			
	Modificar règim fiscal artistes?		
	Sí	No	Total
0 ptes.	100,0%	0,0%	100,0%
1 – 0,5 M ptes.	92,8%	7,2%	100,0%
0,5 – 1 M ptes.	98,0%	2,0%	100,0%
1 – 2 M ptes.	94,9%	5,1%	100,0%
2 – 3 M ptes.	90,3%	9,7%	100,0%
3 – 5 M ptes.	90,3%	9,7%	100,0%
5 – 8 M ptes.	86,4%	13,6%	100,0%
> 8 M ptes.	88,9%	11,1%	100,0%

S'observa una lleugera tendència en contra de la modificació del règim fiscal a mida que augmenten els ingressos. Així són les persones amb nivells d'ingressos més baixos els més d'acord en introduir canvis en l'actuafiscalitat per als creadors. Tanmateix, entre els artistes de rendes més altes, l'opinió a favor de la modificació supera, en tots els casos, el 85%. Per tant, es tracte d'un assumpte amb un gran nivell de rebuig.

A les persones van respondre afirmativament a la qüestió de si cal modificar el règim fiscal dels artistes se'ls hi va demanar que expliquessin quins canvis calia introduir. Es tractava de respostes obertes. A continuació es relacionen algunes de les opcions expressades pels artistes.

Taula
Algunes modificacions que realitzarien
sobre el règim fiscal dels artistes

Comentari	Categoria	Codi
Desgravació fiscal a les empreses que adquireixen l'obra. Millorar la llei de mecenatge. Reduir la seguretat social. No ficar al mateix sac els artistes amb els empresaris. Reduir l'IRPF, IVA. Quan s'ha d'exportar obra massa tràmits, massa controls, i massa car.	Reducció impostos	1
L'IVA, en comptes de ser el 7% hauria de ser el 3% i hauria d'haver desgravacions fiscals pel lloguer del taller i pel material.	Reducció de l'IVA	1
Pagar menys impostos. Que les donacions d'obres dedueixen. Promoure el col·leccionisme.	Reducció impostos	1
Que el treball manual pagués menys impostos que el treball en sèrie. Reduir el 20% anticipadament per l'IRPF en els premis. Eliminar la reducció anticipada.	Reducció impostos	1
Reduir impostos per als artistes petits i mitjans. També que a les galeries se'ls reduïssin impostos.	Reducció impostos	1
Reduir l'IVA i IAE. Fer-los proporcionals als ingressos. Modificacions i més avantatges fiscals a la llei de mecenatge.	Reducció impostos	1
Reduir la retenció de l'IRPF i IAE i recolzar el mecenatge.	Reducció impostos	1
Són massa impostos i no es pot viure si els pagues Actualment, promouen la illegalitat.	Reducció impostos	1
Adaptar-lo a la realitat, hi ha molt poca gent que visqui bé de l'art. Els artistes plàstics estan abandonats, no hi ha un infraestructura. Els tractes fiscals no són adients.	Règim fiscal específic per als artistes	2
Considera que els ingressos són desiguals i no tenim contracte.	Impostos cíclics	2
Consideració especials pels artistes amb pocs ingressos i venda d'obres sense impost de luxe.	Impostos cíclics	2
Depèn. Hi ha gent que ja té una estructura comercial. Hi hauria d'haver una consideració a la gent que té pocs recursos. Hi hauria d'haver uns barems.	Impostos cíclics	2
Desfase entre l'IVA que paguem i l'IVA que cobrem. No contemplació de la irregularitat del mercat.	Impostos cíclics	2
Els impostos no es relacionen amb la nostra irregularitat.	Impostos cíclics	2
Idear un règim a part pels artistes de manera que si factures, pagues i si no factures, no pagues. Que es pugui desgravar més IVA. L'1% per obres públiques no s'acompleix.	Règim fiscal específic per als artistes	2
IRPF si un any has fet una exposició i guanyes molt, has pagar molt, i no es té en compte que potser els anys anteriors no has guanyat res.	Impostos cíclics	2
Modificació de la retenció del 20% perquè potser hi ha anys que no guanyes res. És injust. Reduir l'IVA del 16% que s'imposa a les galeries.	Impostos cíclics	2
Pagar la seguretat social en proporció als ingressos d'aquest any. El fons per la jubilació dels artistes es podria pagar des de l'associació d'artistes. Fer la declaració de renda irregular.	Impostos cíclics	2
Pagar segons la cotització.	Impostos cíclics	2

Que els tinguin més en compte. No hi ha una realitat fiscal clara perquè tampoc hi ha cap protecció artística. A les galeries tampoc hi va gent.	Règim fiscal específic per als artistes	2
Que es pugui desgravar més diners per la compra de material. Ha d'invertir en material, té despeses i en canvi si els vens consta com a benefici.	Règim fiscal específic per als artistes	2
Règim especial per als artistes. Perquè a vegades vens i altres no. I el sistema de galeries no funciona. Mercat irregular.	Règim fiscal específic per als artistes	2
Seguretat social, règim independent de la resta de la gent. Millor distribució de l'1% destinat a obres públiques, potenciar i afavorir el mecenatge, exempts d'IVA i d'autònoms.	Règim fiscal específic	2
Situació molt irregular dels artistes a nivell d'ingressos.	Impostos cíclics	2
Totes aquelles que estiguin adreçades a entendre l'activitat artística com una necessitat cultural, extremadament arriscada per l'artista i no pas com una professió a l'ús. A partir d'un determinat nivell d'ingressos li sembla bé que s'apliqui un règim fiscal pertinent.	Règim fiscal específic per als artistes	2
Desaparició de l'IVA.	Supressió de l'IVA	3
Eliminació d'IVA a la venda en galeria.	Supressió de l'IVA	3
Exempció de l'IVA, que el comprador d'una obra d'art pugui desgravar-se part del preu de compra. Així també es podrien tenir controlats els artistes i potenciar la venda.	Exempció de l'IVA	3
No haurien de pagar impostos perquè és un treball precari, perquè no es consideren artistes fins que no tenen 50 anys.	Supressió d'impostos	3
No pagar impostos perquè fem un servei social. O pagar impostos quan cobrem.	Supressió d'impostos	3
De cara a pagar amb obra i així ompliríem museus i generarien patrimoni com als altres països de la Unió Europea. La política fiscal respecte als premis és injusta. No està equilibrada.	Estimulació demanda	4
Exempció fiscal per als col·leccionistes. L'art no com a article de luxe.	Exempció fiscal per als compradors d'obra	4
Hi hauria d'haver un percentatge que es dediqués a l'art. Seria una part d'una possible solució. No és una solució simple. Depèn de les xifres. S'hauria de fer una llei de mecenatge (empreses privades).	Estimulació de la demanda	4
Que l'art desgravi i que es pugui pagar amb peces. No hi ha cap especificació per la gent que es dedica a l'art. S'està amb els dentistes.	Desgravació per a compradors d'obra	4
S'hauria d'ajudar al comprador i desgravar si es comprés art.	Desgravació per a compradors d'obra	4
Normatives fiscals.	Desgravació per a compradors d'obra	4
Totes les que donin transparència i afavoriment de la cultura.	Desgravació per a compradors d'obra	4
Reduccions fiscals pels compradors.	Desgravació per a compradors d'obra	4
Treure l'impost de luxe i que la persona que compri també desgravi.	Desgravació per a compradors d'obra	4
Així seria públic.		
Ayuda en caso de enfermedad y cobrar jubilación.	Altres	5
Cobrar la jubilació (=Alemanya).	Altres	5
Que l'Estat subvencionés una part de les despeses necessàries per fer un projecte, com es fa a Holanda.	Subvenció estatal de projectes	5
Si una persona es guanya la vida està bé que pagui uns impostos.	Altres	5
No sap quines però no estaria malament.	No sap	6

Les respostes s'han agrupat segons els epígrafs que es poden llegir a la segona columna de la taula anterior. La distribució percentual de les respostes emeses es presenta a la taula següent.

Taula Modificacions règim fiscal dels artistes Només els que han contestat que cal modificar el règim fiscal dels artistes			
	Nombre	%	% vàlid
Règim fiscal específic	118	35,8%	40,4%
Reducció d'impostos	72	21,8%	24,7%
Supressió impostos	34	10,3%	11,6%
Millora llei de mecenatge	29	8,8%	9,9%
Altres	39	11,8%	13,4%
Total	292	88,5%	100,0%
No sap quines	38	11,5%	
Total	330	100,0%	

La reclamació d'un règim fiscal específic per als artistes és l'opinió més generalitzada. En aquesta categoria s'hi apleguen els que consideren que la migradesa i la irregularitat dels ingressos dels artistes hauria de ser tractada específicament pel sistema impositiu. Més del 40% dels entrevistats apunta en aquesta direcció.

Una quarta part dels artistes reclama una reducció dels impostos, argumentant que els ingressos són molt reduïts. A més, alguns demanen un tractament per al sector artístic diferenciat de l'industrial.

Gairebé un 12% dels artistes expressa el desig de suprimir impostos. Alguns, la majoria en aquesta categoria, demana l'eliminació d'alguna figura impositiva, amb una referència especial a l'IVA. D'altres consideren que la creació cultural hauria d'estar exempta de fiscalitat.

Finalment un 10% postula variacions en la fiscalitat que afavoreixin la demanda. Es considera que si es reduïssin els impostos que graven la compra d'obres, hi hauria una ampliació del mercat.

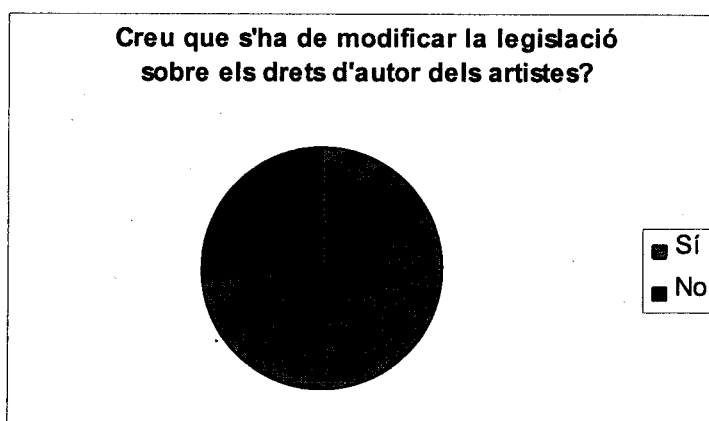
La taula següent presenta la relació entre les opinions expressades pels artistes en matèria fiscal i l'edat.

Taula Distribució dels artistes segons <i>Creu que s'ha de modificar el règim fiscal dels artistes?</i> i edat Només els que han contestat que cal modificar el règim fiscal dels artistes				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Règim fiscal específic	46,5%	36,8%	32,7%	40,3%
Reducció d'impostos	28,3%	27,2%	10,2%	24,8%
Supressió impostos	11,8%	9,6%	16,3%	11,7%
Millora llei mecenatge	3,1%	16,7%	12,2%	10,0%
Altres	10,2%	9,6%	28,6%	13,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Mentre els més joves expressen en major mesura la reducció d'impostos, entre els artistes d'entre 45 i 60 anys s'aprecia una posició molt favorable a totes aquelles mesures que estimulin la demanda com, per exemple, la millora de l'actual llei de mecenatge. Cal recordar que en aquest tram d'edat es troben els artistes amb majors volums de facturació.

9.3. Els drets d'autor

Un altre aspecte que afecta directament les condicions laborals dels artistes és el que fa referència a l'aplicació de la Llei de la Propietat Intel·lectual. Tal com mostren el gràfic i la taula següents gairebé 3 de cada 4 artistes s'expressen favorablement a la modificació de l'actual legislació sobre drets d'autor.

Taula <i>Creu que s'ha de modificar la legislació sobre els drets d'autor dels artistes?</i>			
	Nombre	%	% vàlid
Sí	215	53,8%	73,1%
No	79	19,8%	26,9%
Total	294	73,5%	100,0%
NS-NC	106	26,5%	
Total	400	100,0%	

Tanmateix cal observar que la demanda de canvis en la legislació relativa als drets d'autor no és tan unànim com la que es refereix als aspectes fiscals de l'activitat artística, on la taxa de rebuig respecte la situació actual supera el 90% de les opinions. Aquesta afirmació es veu reforçada pel fet que en relació als drets d'autor hi ha un 26% d'artistes que no emeten opinió, mentre que en relació als aspectes fiscals, la manca d'opinió només afectava a l'11% dels consultats.

A la taula següent es mostra la relació entre les opinions sobre els drets d'autor i l'edat dels artistes.

Taula Distribució dels artistes segons <i>Creu que s'ha de modificar la legislació sobre els drets d'autor dels artistes?</i> i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Sí	81,3%	69,3%	65,7%	73,0%
No	18,8%	30,7%	34,3%	27,0%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Entre els artistes més joves hi ha un major rebuig respecte la situació actual de la legislació relativa als drets d'autor.

Finalment a la taula següent s'observa com els socis de l'AAVC i els d'altres associacions d'artistes són els més reivindicatius a favor de canvis en la legislació sobre els drets d'autor dels artistes.

Taula Distribució dels artistes segons Creu que s'ha de modificar la legislació sobre els drets d'autor dels artistes? i associacionisme			
	Modificar legislació drets autor artistes?		
	Sí	No	Total
VEGAP	67,8%	32,2%	100,0%
AAVC	76,8%	23,2%	100,0%
ACEA	68,4%	31,6%	100,0%
Altres	80,5%	19,5%	100,0%
No	73,3%	26,7%	100,0%
Total	73,3%	26,7%	100,0%

A les persones van respondre afirmativament a la qüestió de si cal modificar la legislació sobre els drets d'autor dels artistes se'ls hi va demanar que expliquessin quins canvis calia introduir. Es tractava de respostes obertes. A continuació es relacionen algunes de les opcions expressades pels artistes.

Taula
Algunes modificacions que realitzarien
sobre la legislació dels drets d'autor

Comentari	CATEGORIES	CODIS
Amb la música està molt ben regulat però els artistes plàstics no ho tenen tan bé.	Més control	1
Aplicar la llei.	Compliment de la legislació actual	1
Autoria, imatge i dret de propietat intel·lectual. Protecció de plagiar i control.	Protecció de l'obra en contra de plagis o reproduccions	1
Control sobre la gent que no nos toman en cuenta.	Més control	1
En el tema audiovisual ambigüitat, en el tema plàstic manca d'aplicació amb rigor.	Més control aplicant la legislació vigent	1
Més concreció en relació al que és una obra fotogràfica. Més control envers el dret d'integritat de les obres.	Control envers el dret d'integritat de les obres	1
Molts cops s'abusa de la poca entitat de l'artista i molts cops no se li paguen les reproduccions.	Més control	1
No es compleix la llei. No es coneix. S'hauria de penalitzar als que la incompleixen sense passar pels jutjats. Més rigorositat en el seu compliment.	Compliment de la legislació actual	1
S'hauria de tenir més en compte. Els intermediaris també cobren. I surt tot molt car i tothom especula.	Més control	1
L'actual control de VEGAP és un monopoli. Que fos l'artista qui controlés els seus drets.	Control directe per part dels artistes dels seus drets	2
Modificar tot.	Modificació integral	2
Que segons quins siguin els drets d'autor a cobrar es consulti l'artista si vol o no vol que s'imposin.	Capacitat de decisió per part de l'artista per aplicar drets d'autor	2

S'ha d'equiparar a nivell mundial i actualitzar.	Equiparació internacional de la legislació	2
S'hauria d'ampliar. Encara no és res de l'altre món però ja existeix.	Ampliació de la legislació	2
Els artistes haurien de poder tenir un seguiment de l'obra venuda.	Dret de suite	3
No se cumple seguimiento de copias.	Dret de suite	3
Que es controli realment la regularització de l'obra perquè sinó només es beneficia una persona quan es fa la venda. Per exemple en el cas de les subhastes.	Dret de suite	3
Un control sobre la distribució de l'obra i el canvi de preus quan hi ha intercanvi.	Dret de suite	3
Als encàrrecs desapareixen els drets d'autor. En el cas de contractes, clàusules abusives. El control sobre els drets d'autor tampoc no serveix per a tant, parlant dels artistes mitjans.	Encàrrecs amb pèrdua de drets	4
Clàusules abusives en els contractes. Quan es compra obra a una institució se'ls obliga a renunciar a tots els seus drets.	Encàrrecs amb pèrdua de drets	4
Clàusules abusives: prohibició. La institució que encarrega l'obra es queda amb tots els drets d'autor. Participació en una bienal si es trenca, robatori, danys, etc. no rebem res a canvi. Més protecció.	Encàrrecs amb pèrdua de drets	4
Difusió d'imatge gratuïta.	Encàrrecs amb pèrdua de drets	4
Les tarifes de drets d'autor no fossin negociables.	Encàrrecs amb pèrdua de drets	4
Negociació efectiva, segones vendes, reproduccions imatges.	Encàrrecs amb pèrdua de drets	4
No cedir els drets de reproducció a les galeries.	Encàrrecs amb pèrdua de drets	4
Quan es ven una obra a una persona no pots controlar la seva integritat. A la pràctica perds tots els drets.	Encàrrecs amb pèrdua de drets	4
Ara VEGAP està fent molt i està defensant el tema.	Continuar línia de VEGAP	5
Se ha de solidificar el projecte VEGAP.	Continuar línia de VEGAP	5
Seguir la línia que ha començat la VEGAP.	Continuar línia de VEGAP	5
VISUAL considero favorable.	Visual favorable	5
Clarificar el benefici a la família del pintor o artista.	Ampliar benefici a la família de l'artista	6
Diria que no existeixen.	Altres	6
Es podrien fer més coses.	Altres	6
Existeix discriminació amb els artistes que pertanyen a VEGAP, SGAE. No se'ls fa catàleg perquè implica pagar a aquestes associacions.	Discriminació dels artistes associats a VEGAP i SGAE	6
Más apoyo al artista.	Más apoyo al artista	6
No la coneix però diu que sí.	No coneix la legislació	6
Però el contrari del que s'està fent.	Altres	6
Però no sap com.	No sap com	7

Les respostes s'han agrupat segons els epígrafs que es poden llegir a la segona columna de la taula anterior. La distribució percentual de les respostes emeses es presenta a la taula següent.

Taula Modificacions legislació drets d'autor			
	Nombre	%	% vàlid
Més control	76	35,6%	39,8%
Canvis legislació	33	15,4%	17,3%
Encàrrecs amb pèrdua drets	27	12,6%	14,1%
Aplicació dret de suite	26	12,1%	13,6%
Continuar VEGAP	7	3,3%	3,7%
Altres	22	10,2%	11,5%
Total	191	88,8%	100,0%
No sap quines	24	11,2%	
Total	215	100,0%	

Gairebé el 40% de les opinions es refereixen no tan a modificacions en la llei, com a l'aplicació i el control de la legislació actual. És a dir, la majoria d'artistes considera que la Llei de la Propietat Intel·lectual ja és prou bona, però que no s'aplica suficientment. Aquesta opció es veu reforçada pels que opinen que cal continuar la feina esmerçada per la VEGAP. La diferència entre les dues categories rau en el fet que mentre a la primera hi ha veus més reivindicatives, a la segona les opinions són més contemporitzadores amb la situació actual i amb la dificultat que suposa anar creant consciència de l'existència dels drets d'autor.

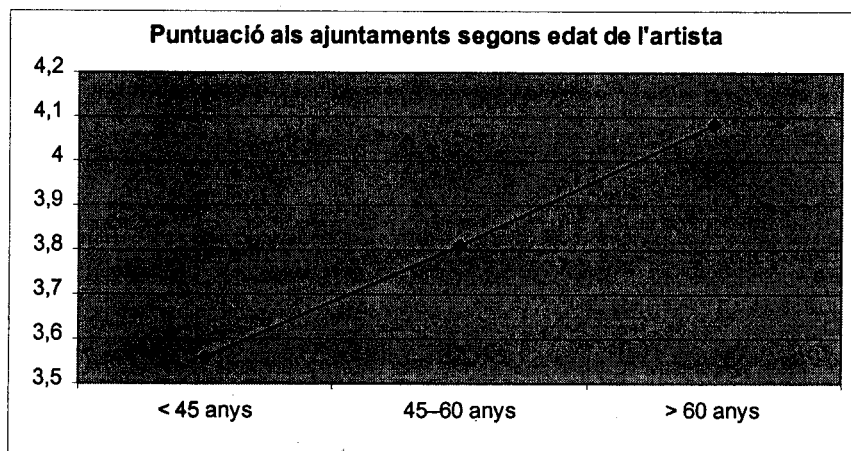
A distància de l'opinió majoritària hi ha tres grups d'opinions que recullen percentatges d'entre el 14 i el 17%. En primer lloc, els que consideren que la legislació no és vàlida i que cal modificar-la. En segon lloc, els artistes que es queixen d'una pràctica força generalitzada que consisteix en encarregar obres concretes a artistes per a determinades exposicions i demanar-els-hi que signin un contracte en el que perden els drets d'autor derivats (catàlegs i altra literatura promocional que no tributa). Atesa la situació de migradesa i irregularitat dels encàrrecs, la majoria d'artistes es veuen obligats a acceptar unes condicions que consideren injustes. Finalment, un altre 14% reclama l'aplicació del dret de suite, segons el qual els artistes tenen dret a cobrar un percentatge en les transmissions per subhasta que es produeixin amb posterioritat la primera venda.

9.4. Les administracions locals i les arts visuals

La mitjana de la puntuació donada pels artistes a les accions que fa el seu ajuntament a favor de la creació artística és 3,75 sobre 10, amb una desviació estàndard de 2,423.

Si bé el valor absolut de la puntuació expressada té un valor relatiu, el que té interès des del punt de vista de la interpretació dels resultats és la compació de puntuacions entre les diverses categories d'artistes.

El gràfic següent mostra la correlació positiva entre l'edat dels artistes i la puntuació que emeten als ajuntaments per la seva labor en favor de la creació artística.

La taula següent mostra les puntuacions mitjanes atorgades pels artistes al seu ajuntament segons el lloc de residència

Taula Puntuació mitjana als ajuntaments segons lloc de residència <i>(Valori de 0 a 10 les accions que fa el seu ajuntament a favor de la creació artística)</i>			
	Mitjana	Desviació Estàndard	N
Barcelona ciutat	3,94	2,156	194
Resta Regió I	3,31	2,832	62
Resta prov. Barcelona	3,78	2,254	32
Província Girona	3,33	2,665	67
Província Tarragona	4,28	2,782	18
Província Lleida	5,60	1,949	5
Total	3,75	2,423	378

Tant els artistes de l'àrea metropolitana de Barcelona (excloent la capital) com els de la província de Girona són els que pitjor puntuen als seus respectius ajuntaments en matèria d'estímul a la creació artística.

Tal com mostra la taula següent, els artistes conceptuals són els que pitjor valoren la tasca dels seus respectius ajuntaments. Per contra, els expressionistes i abstractes són els que valoren millor la tasca de les seves administracions locals.

Taula Puntuació mitjana als ajuntaments segons tendència artística <i>(Valori de 0 a 10 les accions que fa el seu ajuntament a favor de la creació artística)</i>			
	Mitjana	Desviació Estàndard	N
Figuració	3,76	2,281	107
Expressió	3,90	2,753	52
Abstracció	3,92	2,598	84
Concepte	3,61	2,314	132
Total	3,76	2,429	375

Finalment a la taula següent es mostra com els socis d'ACEA i els artistes que no pertanyen a cap associació són els que pitjors puntuacions atorguen a la tasca dels ajuntaments en favor de la creació artística.

Taula Puntuació mitjana als ajuntaments segons associacionisme <i>(Valori de 0 a 10 les accions que fa el seu ajuntament a favor de la creació artística)</i>			
	Mitjana	Desviació Estàndard	N
VEGAP	3,90	2,511	106
AAVC	3,79	2,398	146
ACEA	3,35	2,442	23
Altres	4,08	2,617	50
No	3,59	2,411	145
Total	3,74	2,431	374

En una pregunta posterior es demanava als artistes que proposessin les accions que hauria de fer el seu ajuntament per estimular la creació artística. Algunes respostes literals es relacionen a la taula següent.

Taula Transcripcions d'algunes de les respostes dels artistes sobre <i>Què creu que han de fer els ajuntaments per estimular la creació artística</i>		
Comentari	Categoria	Codi
Donar recursos i escoles a qui vol dedicar-se a la creació.	Formació artistes	1
Encàrrecs públics, concursos.	Concursos	2
Biennals, tallers, seminaris, subvencionar iniciatives que surtin dels propis artistes, sales d'exposició, edició de revistes, centres cívics amb art contemporani, la sala d'art contemporani a la Virreina ha desaparegut.	Concursos	2
	Tallers	4
	Formació artistes	1
	Finançament	3
	Difusió	5
Promocionar el arte por mediación de premios, creación de escuelas municipales de arte.	Concursos	2
	Formació artistes	1
Repartir i destinar realment als artistes l'1% de l'obra pública.	Finançament	3
Com menys millor, no intervencionisme dels ens públics, però destinar pressupost de cultura per exposicions, per fer col·locar escultures al carrer i protegir els joves artistes amb espais.	Finançament	3
	Difusió	5
	Tallers	4
Destinar un % per la cultura. Fer activitats i actes. Ajudar els artistes joves.	Finançament	3
Hacer proyectos que por su importancia cultural se sensibilicen con el pueblo y para el pueblo.	Finançament	3
	Formació general	7
Destinar més pressupost, potenciar la figura del tècnic culturals i invertir en programes més vinculats a l'art contemporani.	Finançament	3
Tenir més pressupost per l'àrea de cultura.	Finançament	3
Destinar més diners i interès perquè no dediquen esforços de difusió, ni d'estimulació ni divulgació per artistes joves.	Finançament	3
	Difusió	5
Creure en l'art. No considera l'art únicament com un bé de consum. Dedicar una part dels pressupostos. Deixar de fer amiguisme.	Finançament	3
	No amiguisme	6
Potenciar l'escultura als espais públics. Rehabilitar barris i tallers.	Finançament	3
Contractar bons gestors culturals.	Tallers	4
Fa falta tot: promoció de la cultura en general, pressupost i dedicació i interès.	Finançament	3
	Difusió	5
Més preocupació per fer projectes per a joves i més presència d'art contemporani a les ciutats.	Finançament	3
Valorar la producció dels artistes. Dedicar diners per producció. Més pressupost per la presentació de les obres en públic. Educació, al igual que es fa amb el teatre i amb l'òpera. Donar ànims als artistes.	Finançament	3
	Difusi	5
	Formació general	7
Mostrar més interès, no ser tan dictatorials, adquirir més obres. Aplicar la legislació i dedicar un % a adquirir obra.	Finançament	3
Que donin a la ciutat un valor més plàstic. Hi ha moltes places i llocs on l'artista podria comunicar-se. Pensen molt amb els vots i poc amb els artistes.	Finançament	3
Donar espais, possibilitat de poder exposar en entitats públiques sense un endoll.	Tallers	4
	Difusió	5
	No amiguisme	6

Crear espais de treball per artistes, espais d'exposició de noves tendències, incitar al col·leccionisme, ajudar a projectes de grup.	Tallers Difusió Altres Finançament	4 5 9 3
Fornir espais de treball pels artistes.	Tallers	4
Espais gratuïts o a canvi d'una obra a l'any per a la creació artística.	Tallers	4
Tallers per a artistes. Que hi hagi més forns de pasta de vidre (ara només n'hi ha un a Barcelona i es pot llogar un cop l'any). Més espais de creació amb les eines i materials adequats.	Tallers	4
Crear espais per treballar, més espais per exposar i per mostrar la gent el que s'està fent relacionat amb l'art, concebre un programa a mig termini per tal de fomentar i recolzar l'educació artística.	Tallers Difusió Formació general	4 5 7
Obrir sales d'experimentació dotades d'equipament i diners. Convocatòria de beques.	Tallers Concursos	4 2
Espais per treballar de franc. Estudis per la gent jove que comença. Desgravar, reduir impostos locals, que els artistes puguin promocionar-se més.	Taller	4
Oferir espais físics perquè l'artista pugui exposar.	Tallers	4
Crear estructures de trabajo de acceso público. No concursos.	Tallers	4
Creació i mantenció d'espais de treball per a joves artistes. Més espais d'exposició.	Tallers Difusió	4 5
Posar serveis, sales d'exposició decents, facilitar espais per treballar, invertir en exposicions en els pobles.	Tallers Difusió	4 5
Donar facilitats d'espai per a la creació i producció.	Tallers	4
Facilitar locals i materials als artistes joves. Facilitar l'accés a nous estudis.	Tallers Formació artistes	4 1
Palamós: tenen moltes obres emmagatzemades i no les exposen. Barcelona fa més coses.	Difusió	5
Sales municipals per exposar. Diàlegs amb crítics d'art, escriptors. Visites d'escoles als estudis per veure el procés de creació de les obres.	Difusió Altres Formació general	5 9 7
Publicitar més les coses que es fan, destinar més mitjans, mantenir les sales d'exposició institucionals, socialitzar més l'art, reduir els preus dels museus.	Difusió Formació general	5 7
Acabar amb el dirigisme. Més art al carrer, fer que la gent es familiaritzi amb l'art.	Difusió Formació general	5 7
Espais d'exposició per a artistes, potenciar els casals de barri.	Difusió	5
Promoure activitats, posar a l'abast de tothom activitats culturals sense imposar un criteri determinat.	Difusió	5
Obrir més tallers i sales per poder exposar. Fer que la gent de la ciutat s'interessi més per l'art.	Difusió Formació general	5 7
Palafrugell: tenir una sala d'exposició en condicions amb un pressupost concret. Crear una escola municipal d'art. No hi ha voluntat política.	Difusió Formació artistes	5 1
Difusió de les exposicions.	Difusió	5
Promocionar i difondre les tendències d'una forma plural i no partidista.	Difusió. No amiguisme	5 6
Regularitzar la situació, normalitzar-la. Sales municipals amb cara i ulls, continuïtat i apostar per les arts visuals. Més recursos, més diners	Difusió Finançament	5 3
No establir un sistema d'ajut directe als artistes però sí invertir més diners en aquelles infraestructures que facilitin i ajudin a difondre les activitats artístiques.	Difusió	5
Escultura pública. Intercanvis entre ciutats. Projectió de l'obra, fer promoció de l'art perquè entri dins de la societat, docència, divulgació: posa un quadre a la teva vida.	Difusió Formació general	5 7
Assessorar-se convenientment. Impulsar una imatge pública de dignitat i respecte per l'artista. Destinar recursos suficients.	Difusió Finançament	5 3
Difusió, ajut econòmic, estímul moral, facilitar mitjans i especialment els joves.	Difusió Finançament	5 3
No és just que amb diners públics es beneficiïn uns pocs artistes escollits.	No amiguisme	6

L'ajuntament actua com a dirigent, i no hauria de ser així, perquè s'afavoreixen artistes, de manera aleatòria, per afinitats polítiques, amistats, molta parafernàlia i poc aprofundir.	No amiguisme	6
Ajudar els veritables artistes. No donar premis polítics.	No amiguisme	6
Que no es pugui contractar algú que ja sigui funcionari (ja ho fa l'ajuntament de BCN).	No amiguisme	6
Està desfasada, hi ha un problema d'amiguisme. Al igual que amb el Liceu.	No amiguisme	6
Fomentar l'educació i cultura.	Formació general	7
Creu que ha de venir per part de les escoles. Educar. Integrar l'art.	Formació general	7
Educar des de la infància, valoració de l'art i més exposicions i ajuts.	Formació general	7
Programes des de la infància.	Formació general	7
Potenciar les escoles. Ajudes als artistes de cada ajuntament, cedir-los locals, facilitar la feina.	Formació general	7
Lligar la part de cultura amb la d'ensenyament i donar la possibilitat d'organitzar mostres.	Tallers	4
Donar més importància a la plàstica dins del pla d'educació. Ajudar als artistes plàstics en el pla material. Ajudar a nivell internacional, promoure que no sempre siguin les mateixes persones. Ventall més ampli. No fer grans expos, dedicar-se als joves. Fer polítiques culturals per a la gent menys coneguda.	Formació general	7
Res. L'artista ha d'anar a part de les institucions. Sinó queden coaccionats.	Finançament	3
L'estimulació ha de ser pròpia. Els ajuntaments no han d'intervenir.	No amiguisme	6
S'haurien de vertebrar, coordinar entre ells. Fer alguna cosa per donar a conèixer els pintors que tenen.	Res	8
Fer les coses amb sentit però amb pur sentit polític com es fa actualment.	Res	8
Més interès en crear centres on depositar arxius fotogràfics i obres fotogràfiques. Exemple: Maison de la Photographie a París.	Altres	9
Falta que quan es comprometin amb algo ho facin els ajuntaments en general.	Difusió	5
Eliminar artistes.	Altres	9
Posar persones al capdavant que hi entenguin, no funcionaris.	Altres	9
Una apuesta por la pintura de mujeres. Exponer en galerías no supusiera tanto gasto especialmente para los jóvenes.	Altres	9
Política cultural a llarg termini, escollir bons gestors, és a dir professionals especialistes i no d'altres camps.	Altres	9
Han de tenir més consciència que l'art és l'esperit dels pobles manifestant-se	Altres	9

Les respostes s'han agrupat a les categories que es presenten a la taula següent, juntament amb la seva freqüència.

Taula Accions que segons els artistes han de fer els ajuntaments per estimular la creació artística		
	Nombre	%
Difusió	153	38,3%
Finançament	145	36,3%
Tallers	68	17,0%
Altres	60	15,0%
No amiguisme	56	14,0%
Concursos	46	11,5%
Formació general	45	11,3%
Formació artistes	29	7,3%
Res	13	3,3%
NS/NC	11	2,8%

Multirresposta

Dues categories de respostes sobresurten de la resta amb percentatges d'entre el 35 i el 40%. Són les que hem agrupat sota els epígrafs de Difusió i Finançament. El concepte Difusió és el més citat i agrupa totes aquelles veus que demanen més sales d'exposicions, més exposicions, més "donar a conèixer" i més publicitat. El segon concepte es refereix a una demanda d'increment en els pressupostos, en el finançament que cal esmerçar a les arts plàstiques, recollint una queixa segons la qual no es destinen prou recursos a les arts visuals.

Al voltant del 15% trobem els conceptes Tallers i No amiguisme. En el primer cas es tracta d'una reivindicació de cessió d'espais de treball per als artistes. Els ajuntaments són reconeguts per disposar de locals, en alguns casos sense un ús determinat i es formula la petició que els ajuntaments destinin espai per a la creació visual. En el segon cas, s'expressa una queixa relativa a que quan s'ajuda, els ajuts o bé les exposicions, van a parar a les mateixes persones. En alguns casos es fa referència a persones concretes. En altres casos, és una referència als estils que són potenciats des de les administracions i, en conseqüència, als que són deixats de banda.

Al voltant del 10% trobem els epígrafs que hem anomenat Concursos i Formació general. En el primer cas, s'agrupen els artistes que opinen que cal estimular la creativitat convocant premis i concursos. En el segon, es demana als ajuntaments que col·laborin en la formació general de la població –ja sigui des de l'escola o des dels mitjans de comunicació– per tal que augmenti el nivell formatiu de la població en matèria visual i, d'aquesta manera, s'estimuli la demanda.

Amb un 7% s'agrupen els comentaris que apunten a la formació dels artistes com una de les tasques a realitzar pels ajuntaments.

Finalment, un 3% dels artistes expressen un sentir liberal, declarant que no cal que les administracions locals facin res d'especial en favor dels artistes, de la mateixa manera que no ho fan en favor d'altres professions.

La taula següent mostra el creuament entre les demandes dels artistes i la seva pertinença a les diverses associacions professionals.

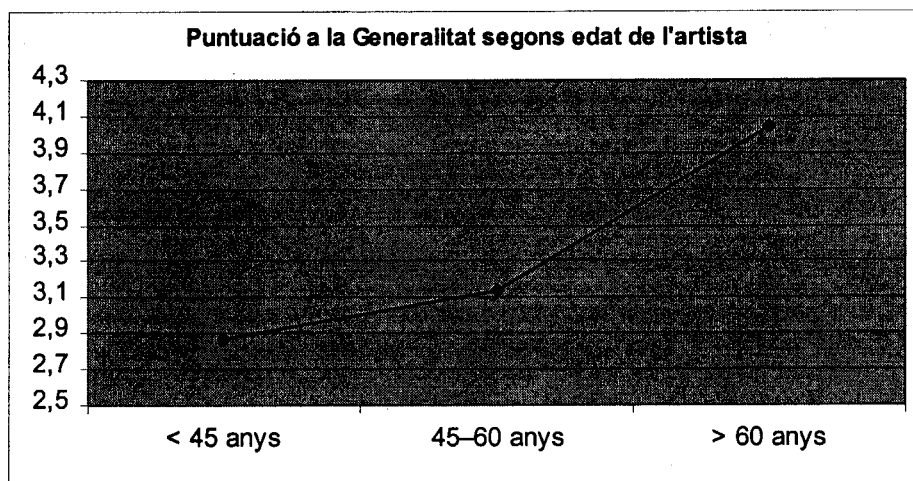
Taula Distribució dels artistes segons <i>Què creu que han de fer els ajuntaments per estimular la creació artística?</i> i associacionisme						
	Vegap	AAVC	ACEA	Altres	No	Total
Difusió	36,4%	36,1%	50,0%	39,6%	36,6%	38,0%
Finançament	39,1%	45,2%	29,2%	37,7%	32,0%	36,5%
Tallers	19,1%	22,6%	12,5%	17,0%	13,7%	17,2%
Altres	12,7%	14,2%	4,2%	13,2%	17,6%	15,2%
No amiguisme	14,5%	11,0%	16,7%	22,6%	14,4%	13,7%
Concursos	4,5%	9,7%	20,8%	7,5%	11,8%	11,4%
Formació general	10,0%	12,9%	29,2%	9,4%	8,5%	11,4%
Formació artistes	5,5%	7,1%	8,3%	13,2%	5,9%	7,3%
Res	4,5%	2,6%	0,0%	0,0%	4,6%	3,3%
NS-NC	4,5%	3,2%	0,0%	1,9%	2,6%	2,5%

Entre els associats a l'AAVC destaca una reclamació de major finançament per part dels ajuntaments, assolint un 45% de les opinions d'aquest col·lectiu.

Entre els membres d'ACEA sobresurt els que reclamen més esforços en Formació general, mentre que els que pertanyen a altres associacions demanen que no hi hagi tan amiguisme, tant personal com d'opcions estètiques per part dels ajuntaments.

9.5. La Generalitat de Catalunya i les arts visuals

La mitjana de la puntuació donada pels artistes a les accions que fa la Generalitat de Catalunya a favor de la creació artística és 3,19 sobre 10, amb una desviació estàndard de 2,423.

La taula següent mostra la puntuació atorgada pels artistes a la labor de la Generalitat en tasques d'estímul a la creació artística.

Taula Puntuació mitjana a la Generalitat de Catalunya segons lloc de residència <i>(Valori de 0 a 10 les accions que fa la Generalitat a favor de la creació artística)</i>			
	Mitjana	Desviació Estàndard	N
Barcelona ciutat	3,14	2,140	189
Resta Regió I	3,16	2,469	58
Resta prov. Barcelona	3,81	1,833	31
Província Girona	2,98	2,080	65
Província Tarragona	3,20	2,426	15
Província Lleida	4,20	2,387	5
Total	3,19	2,175	363

Novament els artistes de la província de Lleida són els que millor puntuen la tasca realitzada per la Generalitat de Catalunya, així com els de Girona són els més crítics.

Tanmateix de les puntuacions anteriors destaca el fet que el nombrós grup d'artistes residents a Barcelona puntuen per sota de la mitjana a la Generalitat, quan en el cas de l'ajuntament la seva puntuació era superior a la mitjana.

Els artistes més avantguardistes són els més crítics amb la tasca realitzada per la Generalitat tal com mostra la taula següent. Són els únics que emeten una

puntuació mitjana per sota del promig general, amb l'aggravant que la desviació estàndard de la seva puntuació és la menor, el que indica un alt grau d'unanimitat en les seves valoracions.

Taula Puntuació mitjana a la Generalitat de Catalunya segons tendència artística <i>(Valori de 0 a 10 les accions que fa la Generalitat a favor de la creació artística)</i>			
	Mitjana	Desviació Estàndard	N
Figuració	3,44	2,280	98
Expressió	3,46	2,252	50
Abstracció	3,30	2,222	81
Concepte	2,85	2,031	131
Total	3,20	2,182	360

Finalment la taula següent mostra que els socis de l'AAVC són els més crítics amb la tasca promocional de la Generalitat envers les arts visuals. Aquesta puntuació és un fidel reflex de les polèmiques que han aparegut a la premsa en els darrers anys.

Taula Puntuació mitjana a la Generalitat de Catalunya segons associacionisme <i>(Valori de 0 a 10 les accions que fa la Generalitat a favor de la creació artística)</i>			
	Mitjana	Desviació Estàndard	N
VEGAP	3,27	2,193	103
AAVC	2,89	2,028	147
ACEA	3,27	2,354	22
Altres	3,55	2,433	49
No	3,33	2,105	135
Total	3,20	2,171	359

En aquest cas també es demanava als artistes que proposessin les accions que hauria de fer la Generalita de Catalunya per estimular la creació artística. Algunes respostes literals es relacionen a la taula següent.

Taula

Transcripcions d'algunes de les opinions dels artistes sobre *Què creu que ha de fer la Generalitat per estimular la creació artística*

Comentari	Categoria	Codi
Labor educativa, beques, ajudes, tallers.	Formació artistes	1
	Finançament	3
	Tallers	4
Més concursos.	Concursos	2
Convocar més concursos, promocionar més les institucions, publicar llibres d'art, organitzar conferències.	Concursos	2
	Difusió	5
Incentivar més.	Finançament	3
Més pressupost per cultura: no per les grans infraestructures, sinó per possibilitar les mostres d'artistes independents.	Finançament	3
Donar beques, més ajuts a projectes independents, no lligats a una institució o director.	Finançament	3
	No amiguisme	7
L'1% ben aplicat, per als artistes locals i no per restaurar sempre monuments. Que l'apliquin a artistes vius.	Finançament	3
Donar més calers per fer més expos a les intitucions ja existents. Recolzar a altres artistes que tinguin empena.	Finançament	3
	Difusió	5
	No amiguisme	7
Ajuts econòmics a la creació, subvenció de viatges de formació.	Finançament	3
	Ajuts viatges	9
1% d'obra pública no està prou ben repartit. S'hauria de fer mitjançant concursos públics. Recolzar els artistes joves locals.	Finançament	3
	Concursos	2
Partidisme. S'afavoreix sempre als mateixos artistes.	No amiguisme	7
Poder dedicar més diners a la cultura.	Finançament	3
Donar un esmorzar com a col·laboració a la fira d'Expoart és una presa de pèl. No hi ha política. Es fa el mínim.	Finançament	3
Comprar obra als artistes. És vergonyós que hi hagi museus que visquin de donacions d'obres.	Finançament	3
Invertir diners, ajuts, subvencions.	Finançament	3
Invertir en creació.	Finançament	3
Comprar obra. Pagar més aviat.	Finançament	3
Comprar directament als artistes. No sempre als mateixos.	Finançament	3
	No amiguisme	7
Dedicar diners. No creu en l'ajuda directa a la creació.	Finançament	3
Promocionar, donar beques. Crear centre d'art contemporani.	Finançament	3
Carregar-se Santa. Mònica. Separar director de Santa Mònica i delegat d'arts plàstiques, promoure artistes catalans que circulin a l'exterior i no només per política, facilitar creació de catàlegs, promoure i facilitar el col·leccionisme.	Difusió	5
	Altres	12
	Promoció internacional	6
Destinar més diners i interès, perquè no dediquen esforços de difusió, ni d'estimulació ni divulgació dels artistes joves.	Finançament	3
	Difusió	5
Donar ajuts gent jove i fomentar projectes d'artistes emergents.	Finançament	3
No donar <i>café para todos</i> amb un pressupost de tercer món.	Finançament	3
La Generalitat ja té un estructura però és difícil que es tingui contents a tots. No dediquen gaire pressupost a les arts plàstiques, hi ha inferioritat.	Finançament	3
Haurien de crear fons superiors per a l'adquisició d'obra de pintors joves abans de l'especulació.	Finançament	3

Assignar un % de l'obra pública a equipaments culturals, i a l'obra dels artistes i promocionar l'art de cara a la ciutadania.	Finançament	3
Ensenyar a les escoles, no hi ha especialitat d'arts plàstiques. S'hauria de fomentar això.	Formació general	8
Creació d'espais variats. No només per a artistes que fan videocreació. Tenir en compte tots els artistes. Recolzaments econòmics, per viatges a altres països. Concursos públics i clars reals. Tots els encàrrecs es fan als mateixos artistes (molt coneguts o estrangers).	Tallers	4
	No amiguisme	7
	Finançament	3
	Ajuts viatges	9
Obrir més sales d'experimentació i producció dotades amb diners. Han de pagar la investigació dels artistes perquè mentre investigues no guanyes diners.	Tallers	4
	Finançament	3
Espais gratuïts per tallers.	Tallers	4
Crear més sales d'exposicions públiques.	Difusió	5
Tot. Promoure expos, bons catàlegs, donar a conèixer l'obra d'artistes que són bons, estar al dia.	Difusió	5
Feina de difusió i suport a la llei de mecenatge.	Difusió	5
Dinamitzar Centre d'Art Santa Mònica. Potenciar fons regional d'art contemporani. Augmentar les dotacions d'ajuts i beques a projectes artístics particulars.	Difusió	5
	Finançament	3
Més interès per crear centres. Sistemes de beques de treball. Centres per què els joves puguin treballar.	Difusió	5
	Finançament	3
	Tallers	4
Campanyes per conscienciar la gent perquè sàpiga que l'art és positiu i assequible, que incentivin i fomentin. Educar. Ajudar l'artista econòmicament o tallers d'intercanvi.	Difusió	5
	Formació general	8
	Tallers	4
No establir un sistema d'ajut directe als artistes, però sí invertir més diners en aquelles infraestructures que facilitin i ajudin a difondre les activitats artístiques. Que algun conseller que es dedica a fer apologia de diferents tendències i determinats artistes a la premsa doni una imatge molt pobre i molt poc d'acord amb els temps que vivim.	Difusió	5
	No amiguisme	7
Recolzar més l'art perquè es manifesti més públicament.	Difusió	5
Promoció internacional d'expos. Intercanvi amb altres països d'artistes, tallers, activitats diverses promoció de l'obra artística a la resta del món.	Promoció internacional	6
	Ajuts viatges	9
	Tallers	4
Difusió de l'art més enllà de les fronteres. Fer expos d'artistes menys coneguts. Ajuts de la creació. Escultura arreu de Catalunya. Vídeos didàctics. Falta iniciativa per promocionar l'art.	Promoció internacional	6
	No amiguisme	7
	Difusió	5
Promocionar exteriorment, crear ajuts a la creació, donar beques per a estudis a l'estranger. Preocupar-se de l'educació de l'art.	Promoció internacional	6
	Finançament	3
	Formació general	8
No estimular tant els avantguardistes.	No amiguisme	7
Canvi d'ideologia, de govern, abandonar el provincianisme.	No amiguisme	7
Acabar amb l'amiguisme i promocionar a tothom.	No amiguisme	7
Acabar amb el dirigisme. Donar oportunitats a més gent. Acutalment només deixen exposar i es promou els artistes joves de multimèdia, instal·lacions... es deixa de banda els altres.	No amiguisme	7
Hi ha molts interessos econòmics, massa amiguisme.	No amiguisme	7
Res. L'estimulació no és econòmica. Que ajudin a tots no sempre als mateixos. Portar artistes catalans a l'estranger. Expos itinerants.	No amiguisme	7
	Projecció internacional	6
Reorientar la política, no sempre recolzar als mateixos, defensar els artistes catalans i circuits d'expos.	No amiguisme	7
	Difusió	5
Promocionar i difondre les tendències d'una forma plural, no partidista. Destinar més diners.	No amiguisme	7
	Finançament	3
Oferir espais alternatius i no fer agravis comparatius entre artistes.	No amiguisme	7
Mejorar su nivel cultural y apostar por gente especializada (no enchufes).	No amiguisme	7

Educar des de la infància. Valoració de l'art. Més expos i més ajuts.	Formació general Difusió Finançament	8 5 3
Educació ja quan són petits. Visites obligades als museus, promocionar els artistes a l'estranger.	Formació general	8
Facilitar la sortida dels artistes a l'estranger. Beques d'estades a fora del país. Que es conegui fora a l'estranger el que es fa aquí. Facilitar les iniciatives privades.	Ajuts viatges Finançament	9 3
Fomentar la relació internacional dels artistes, i promoure l'art contemporani jove fora.	Ajuts viatges Promoció internacional	9 6
Marcar-se un objectiu clar i arran d'això fer un programa cultural coherent.	Manca planificació	10
La Generalitat no té interès en la cultura. Distribuir millor el pressupost de cultura/coherent.	Manca planificació	10
Ha de fer de tot perquè no s'ho prenen seriosament, som els últims de la fila.	Manca planificació	10
Tener un departamento ágil y presupuesto.	Manca planificació Finançament	10
Articular una bona política cultural basada en uns bons criteris i amb gent professional que pugui realitzar un bon treball de fons.	Manca planificació	10
Fer un reflexió cultural perquè no funciona.	Manca planificació	10
Fer una política cultural molt més decent, és a dir una cultura oberta i no tancada.	Manca planificació	10
Canviar els polítics per artistes. Pujar els pressupostos de cultura i diversificar en els diferents sectors.	Manca planificació Finançament	10 3
Educar la gent de la Generalitat, que els responsables estiguin ben preparats, que hi hagi respecte. Pressupostos per creació, presentació i educació i recolzar l'art espanyol a l'estranger (museus i a tot arreu).	Manca planificació Finançament Promoció internacional	10 3 6
Posar gent dins la Conselleria de Cultura que tingués coneixements de cultura. Es parla d'art i no de pintura.	Manca planificació	10
Més polítiques culturals adequades.	Manca planificació	10
Ja hi ha creació però el que s'ha de fer és no ser tan centralista i que hi hagi un reconeixement. Sempre s'ha de manar i són coses que s'haurien de fer per si soles. Muntar espais que hi hagi més centres culturals, jocs interdisciplinars. Hi ha una mancança. El fet de ser dona frena. T'has de fer valer molt més.	Manca planificació Difusió	10 5
Canviar de política cultural i pressupost de la creació contemporània (gent jove). Menys burocràcia i facilitat.	Manca planificació No amiguisme	10 7
Afavorir més altres sectors com l'art visual i no tant grans entitats. No fer tanta política de prestigi. Fer més promoció a lo racional. Trobar l'equilibri amb unes coses més de base.	Manca planificació Difusió	10 5
Donar més valor a l'art que a l'arqueologia.	Manca planificació	10
No fer tantes obres faraòniques.	Manca planificació	10
Res.	Res	11
Res. Perquè s'ha d'estimular la creació artística sinó s'estimula a un metge o un advocat? Cadascú ha d'espavilar-se pel seu compte.	Res	11
Res. Perquè hi ha una sèrie de gent que va pels passadissos i són els únics que es beneficien i no passaran a la història. Els que tenen més coneixements sobre l'administració són els que es beneficien dels projectes.	Res No amiguisme	11 7
NS	NS	11
Ha de fer molt poques coses.	Res	11
Tot.	Altres	12
No preocupar-se tant per la llengua. Cultura menys populista. No es preocupen per les arts plàstiques.	Altres	12
Potenciar la idea d'un museu d'art contemporani que influís a la docència i la pedagogia de l'art. Creació de més centres d'art. Més informació cultural, artística a la televisió	Altres Difusió	12 5

Estar més en contacte amb les associacions d'artistes, veure quines són les seves necessitats. Carències, ajudar de manera més general.	Altres	12
Veure més la realitat dels artistes.	Altres	12
Todo por que no hace nada.	Altres	12
Lo que hace ya está bien. Da premios, subvenciona centros de enseñanza artística.	Altres	12
Creure en l'art. No considerar l'art com un fet de consum. Dedicar una part dels pressupostos. Deixar de fer <i>amiguisme</i> . Crear fons patrimonials fotogràfics. Ajuts als artistes que siguin reals.	Altres	12
	Finançament	3
	No amiguisme	7

Les respostes s'han agrupat a les categories que es presenten a la taula següent, juntament amb la seva freqüència.

Taula Accions que segons els artistes ha de fer la Generalitat per estimular la creació artística		
	Nombre	%
Finançament	146	36,5%
Difusió	111	27,8%
No amiguisme	92	23,0%
Altres	51	12,8%
Projecció Internacional	42	10,5%
Concursos	41	10,3%
Manca planificació	38	9,5%
Tallers	35	8,8%
Formació general	33	8,3%
Res / No sap	33	8,3%
Ajuts viatge	21	5,3%
Formació artistes	18	4,5%

Multiresposta

Les propostes en relació a la Generalitat i als ajuntaments canvien l'ordre de preferència per part dels artistes. En efecte, la primera demanda a la Generalitat és un major finançament per a les arts plàstiques amb un 36% de les opinions expressades. En canvi Difusió ocupa el segon lloc a 9 punts del primer. En una posició molt similar es troba l'epígraf No amiguisme. En aquest cas hi ha una major consciència dels gustos de la Generalitat atesa la selecció reiterativa dels artistes seleccionats en les mostres que l'administració autonòmica ha fet en les exposicions que ha itinerat per l'estranger com a mostra de la creativitat a Catalunya.

Es demana a la Generalitat un aspecte que no se cita en les demandes que es formulen als ajuntaments atesa la diversitat de competències. Es tracta d'un

reclam de major projecció internacional. La capacitat de difondre més enllà de les nostres fronteres l'art creat a Catalunya és percebuda com una prioritat que per a un 10% caldria fer en major mesura. Aquest paper en la projecció internacional es veu reforçat per la demanda d'ajuts de viatges destinats als artistes, per tal que puguin formar-se a l'estranger i conèixer altres realitats.

Cal comentar un darrer aspecte que agrupa un altre 10% de les opinions expressades pels artistes que hem anomenat Manca de planificació. Sota aquesta etiqueta s'han agrupat les opinions que es refereixen a aspectes interns de gestió del Departament de Cultura que són percebuts negativament. Comentaris com *No fer tanta política de prestigi, No fer tantes obres faraòniques, Canviar els polítics per artistes, o bé Articular una bona política cultural basada en uns bons criteris i amb gent professional que pugui realitzar un bon treball de fons*, en són alguns exemples.

La taula següent mostra la relació entre l'edat dels artistes i les seves opinions envers la Generalitat.

Taula Distribució dels artistes segons Què creu que han de fer la Generalitat de Catalunya per estimular la creació artística? i edat				
	< 45 anys	45-60 anys	> 60 anys	Total
Finançament	39,4%	40,5%	23,9%	36,4%
Difusió	30,6%	27,7%	22,7%	27,8%
No amiguisme	18,8%	30,4%	18,2%	23,0%
Altres	12,5%	11,5%	15,9%	12,9%
Projecció internacional	15,0%	10,1%	3,4%	10,6%
Concursos	11,9%	6,8%	12,5%	10,1%
Manca planificació	10,0%	10,8%	5,7%	9,3%
Tallers	10,6%	10,1%	3,4%	8,8%
Formació general	14,4%	4,7%	3,4%	8,3%
Res/no sap	3,8%	6,1%	20,5%	8,3%
Ajuts viatge	9,4%	2,7%	1,1%	5,1%
Formació artistes	5,6%	2,7%	5,7%	4,5%

Multirresposta

Entre els més joves destaca l'alta freqüència relativa de més Formació general i més ajuts a viatges. En aquest segment també destaca el reduït nombre dels que consideren que no ha de fer res o que no saben què ha de fer la Generalitat. En el grup d'artistes d'entre 45 i 60 anys sobresurt els que rebutgen l'amiguisme exercit per la Generalitat. En canvi, entre els de més edat destaquen els que o bé la Generalitat no cal que faci res, o bé no saben què ha de fer.

La darrera taula d'aquest apartat relaciona les demandes a la Generalitat amb l'associacionisme dels artistes.

Taula Distribució dels artistes segons <i>Què creu que han de fer la Generalitat de Catalunya per estimular la creació artística?</i> i associacionisme						
	Vegap	AAVC	ACEA	Altres	No	Total
Finançament	42,7%	43,2%	29,2%	28,3%	32,7%	36,5%
Difusió	21,8%	24,5%	45,8%	28,3%	27,5%	27,8%
No amiguisme	19,1%	18,7%	20,8%	32,1%	23,5%	23,0%
Altres	17,3%	13,5%	8,3%	7,5%	12,4%	12,8%
Projecció internacional	15,5%	14,2%	12,5%	11,3%	6,5%	10,5%
Concursos	8,2%	9,0%	20,8%	15,1%	9,8%	10,3%
Manca planificació	10,0%	11,0%	8,3%	5,7%	9,8%	9,5%
Tallers	8,2%	9,7%	16,7%	0,0%	9,8%	8,8%
Formació general	8,2%	12,3%	8,3%	11,3%	5,9%	8,3%
Res-NS	6,4%	5,8%	8,3%	7,5%	11,1%	8,3%
Ajuts viatges	4,5%	5,2%	8,3%	3,8%	5,9%	5,3%
Formació artistes	2,7%	4,5%	12,5%	11,3%	2,6%	4,5%

Multirresposta

En primer lloc, destaca el fet que mentre els socis de VEGAP i de l'AAVC demanen un major finançament i posen molt en segon lloc la tasca difusora, els membres d'ACEA inverteixen aquestes prioritats, posant en primer lloc la necessitat d'una major difusió i deixant en segon ordre la qüestió del finançament.

Els socis d'ACEA així com els d'altres associacions d'artistes demanden una major implicació a la generalitat en la Formació d'artistes.

10. Anàlisi multivariant

10.1. Anàlisi de Correspondències Múltiples

Les variables actives utilitzades en aquesta Anàlisi de Correspondències Múltiples són relatives al procés de producció artística dels artistes. Més concretament, les variables actives són:

- Tendència artística.
- Mitjans utilitzats regularment.
- Nombre de mitjans.
- Necessitat d'equipament.
- Realització de projectes comuns de creació.

Cal assenyalar que la resta de variables de l'enquesta, han estat incloses a l'anàlisi com variables il·lustratives.

Respecte als eixos, obtenim un primer eix factorial que resumeix el 20,32% de la variabilitat total de les dades, i un segon eix factorial que explica un 11,24%. Per tant, el pla factorial format per aquests dos eixos conté gairebé la tercera part de la informació total extreta de les enquestes.

10.1.1. Interpretació dels eixos factorials

A la taula següent es mostren els percentatges de contribució de les variables actives en els dos primers eixos factorials:

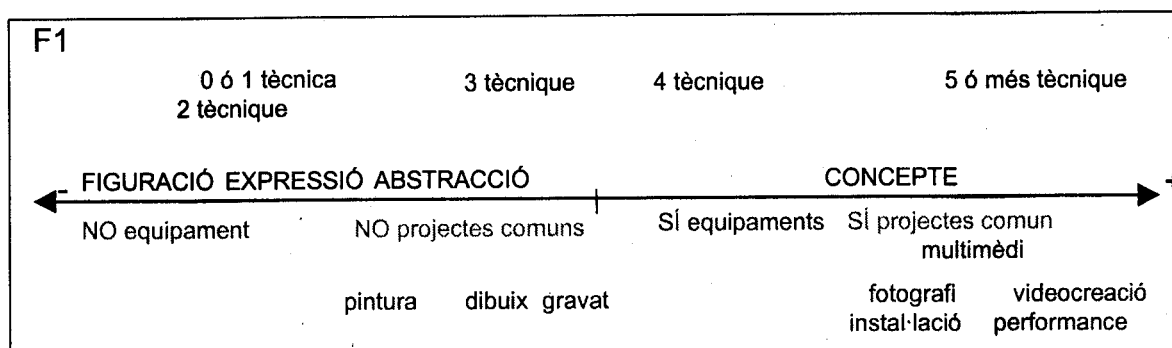
Taula Percentatges de Contribució de les variables actives als eixos		
Variable Activa	Primer Eix	Segon Eix
Tendència artística	13,4%	4,3%
Pintura	6,9%	11,0%
Escultura	2,1%	1,3%
Dibuix	0,1%	28,0%
Gravat, litografia	0,1%	19,6%
Fotografia	12,9%	0,0%
Videocreació	11,1%	0,0%
Performance, acció	4,9%	1,8%
Instal·lació	12,6%	0,5%
Multimèdia, Internet	7,9%	0,2%
Altres tècniques	2,8%	0,9%

Nombre de tècniques	4,7%	0,2%
Necessitat d'equipament	7,5%	1,5%
Realització de projectes comuns	13,0%	30,7%
Total	100,0%	100,0%

L'anàlisi factorial mostra que la principal diferència existent entre els artistes és la tendència artística, ja que es tracta de la variable activa que més contribueix en la formació de la primera component principal.

D'aquesta forma, l'anàlisi enfronta principalment els artistes conceptuals (semieix positiu) dels figuratius (semieix negatiu).

Observem a continuació el posicionament de les principals modalitats de les variables actives al primer eix factorial:

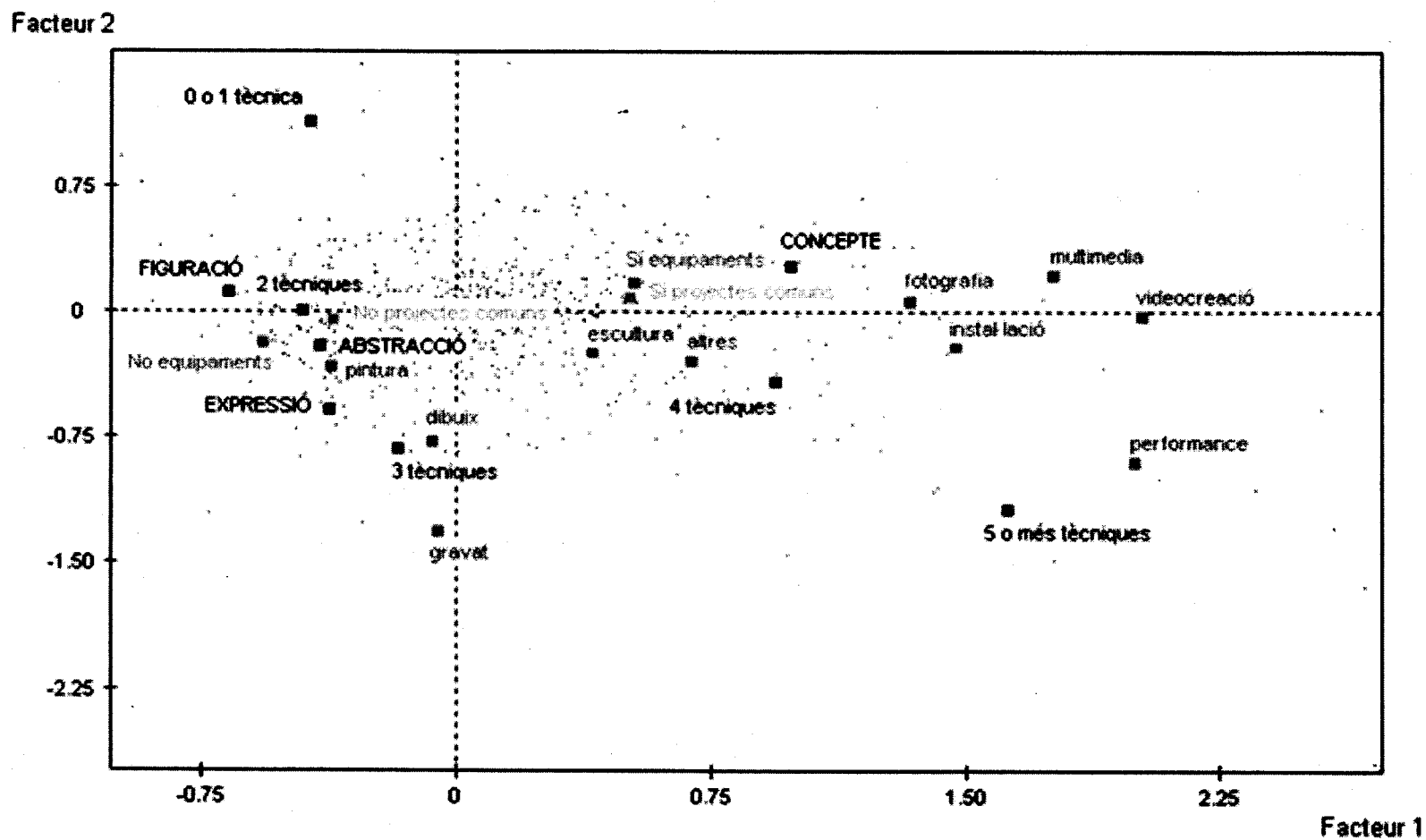

En aquest gràfic resum s'observa que, a la part positiva de l'eix se situen els artistes pertanyents a la tendència que hem anomenat "concepte", que al mateix temps són els que declaren necessitar equipaments i realitzar projectes en comú amb d'altres artistes. A més, es tracta dels artistes més polivalents, ja que fan servir un mínim de quatre tècniques artístiques, caracteritzant-se per utilitzar 'fotografia', 'instal·lació', 'multimèdia', 'videocreació' i/o 'performance'.

A la part oposada del gràfic, es posicionen els artistes de les tendències "figuració", "abstracció" i "expressió". Es tracta d'artistes que no necessiten equipaments, no realitzen projectes en comú amb d'altres artistes, i fan servir, com a màxim, tres tècniques o mitjans artístiques: 'pintura', 'dibuix' i/o 'gravat'.

10.1.2. Pla factorial

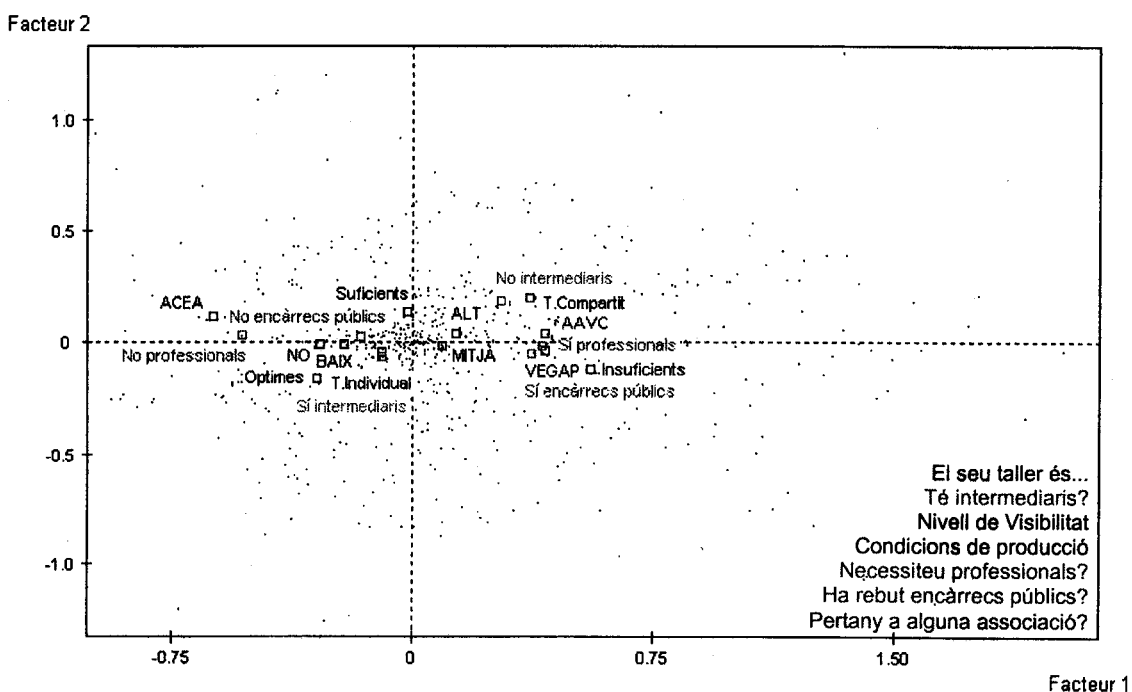
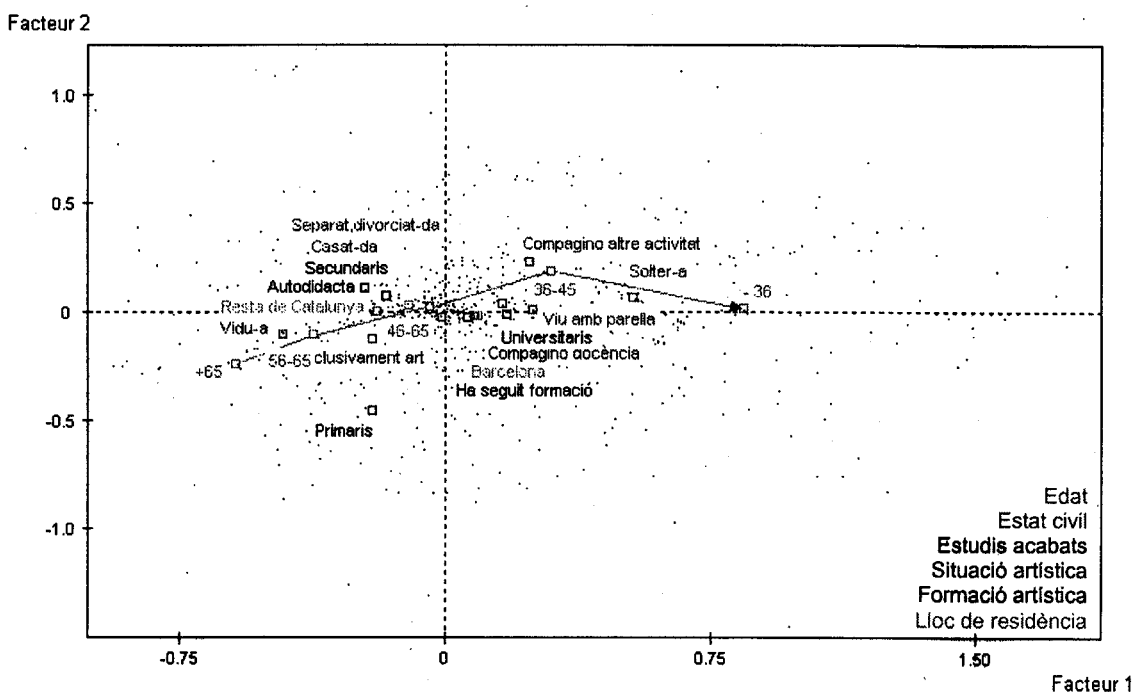
La caracterització completa dels eixos es mostra en el següent pla factorial, on es troben representats els 400 artistes enquestats juntament amb les modalitats de les variables actives més significatives.

10.1.3. Relació entre els eixos i les variables il·lustratives

VARIABLES IL·LUSTRATIVES NOMINALS

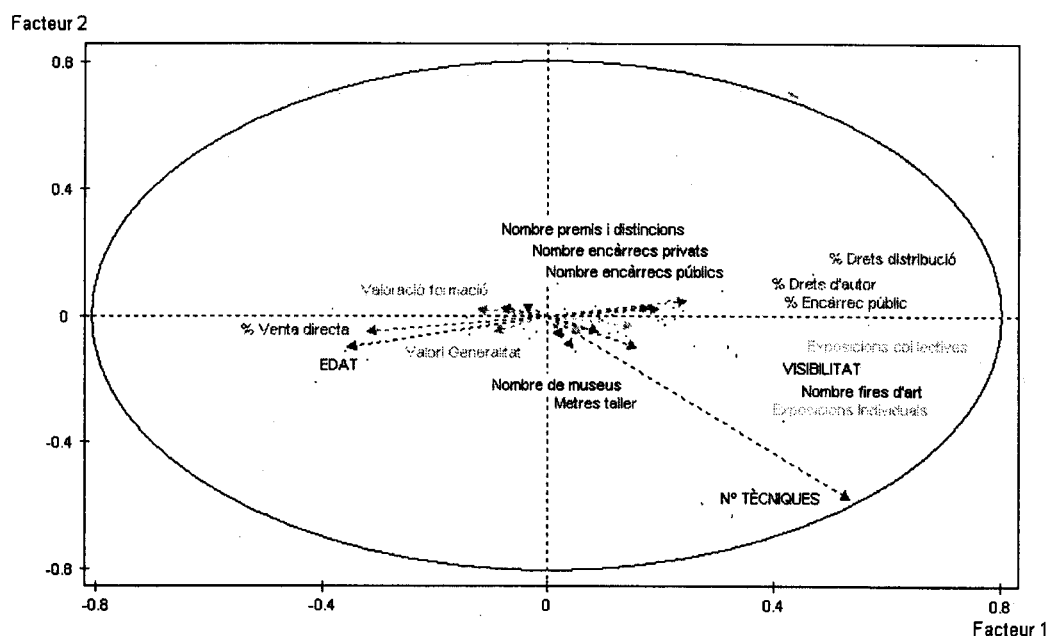
En primer lloc, mostrem dos gràfics amb les representacions de les variables il·lustratives nominals més significatives:

Dels gràfics anteriors es dedueixen diverses relacions:

- El grup d'artistes descrit anteriorment, estan caracteritzats per ser els més polivalents i situats a la part dreta del pla factorial, són els més joves i viuen en parella o bé són solters, majoritàriament a la ciutat de Barcelona.
- Es tracta també dels artistes amb més estudis (nombre més elevat d'universitaris), i amb més formació artística, de forma que compaginen l'art amb d'altres activitats. A més, es tracta dels artistes que tenen major visibilitat.
- Aquests artistes polivalents i joves consideren insuficients les seves condicions de producció artística, acostumen a treballar en tallers compartits, i requereixen professionals per a la producció artística.
- Majoritàriament declaren no tenir intermediaris en la comercialització de la seva obra, i haver rebut encàrrecs públics. Respecte a l'associacionisme, aquest conjunt d'artistes mostren preferència per VEGAP i AAVC.
- El grup d'artistes menys polivalents i que no requereixen equipaments, es caracteritzen per considerar-se majoritàriament autodidactes, no tenir estudis universitaris, d'uns 46 anys o més d'edat, casats o vidus, i residents fora de la ciutat de Barcelona.
- En la majoria dels casos, aquests artistes disposen d'un taller individual en condicions òptimes, no necessiten professionals per al seu procés creatiu, acostumen a promocionar la seva producció artística amb intermediaris, principalment tenen visibilitat baixa i no han rebut encàrrecs públics.
- En relació a l'associacionisme, els artistes d'aquest grup o no pertanyen a cap associació d'artistes o declaren pertànyer a ACEA.

VARIABLES IL·LUSTRATIVES CONTÍNUES

S'observa com la superfície del taller augmenta per als artistes situats a la part dreta del pla factorial, de la mateixa forma que també s'incrementen en la mateixa direcció el nombre de tècniques i el nivell de visibilitat. De forma contrària es comporta l'edat, que augmenta cap a l'esquerra del pla factorial.

Al gràfic s'aprecia com el percentatge obtingut per venda directa és inversament proporcional a la resta de percentatges (drets de distribució, drets d'autor i encàrrecs públics).

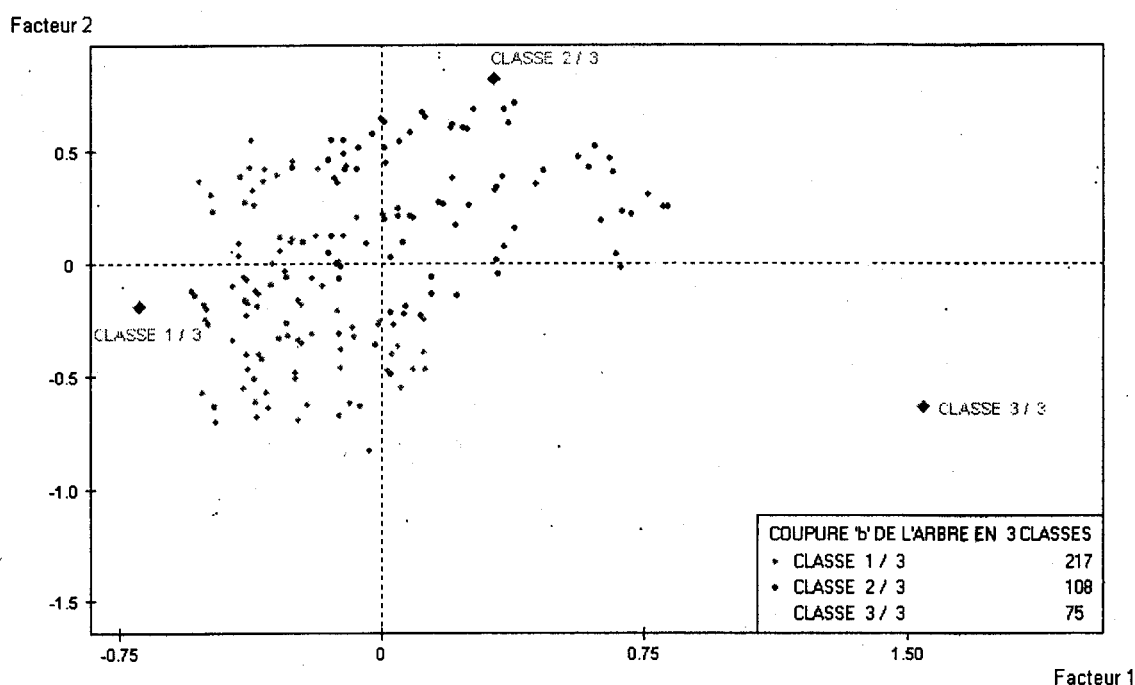
També s'observa en el gràfic anterior, que la valoració de la formació rebuda és major entre els artistes de més edat, així com la valoració de les actuacions de la Generalitat de Catalunya per estimular la creació artística.

Finalment, entre els artistes més joves i polivalents, augmenta el nombre d'exposicions realitzades, tan col·lectives com individuals, així com el nombre de museus on tenen obra exposada i el nombre de fires en les que han participat. Contràriament, el nombre d'encàrrecs privats i públics, i el nombre de premis i distincions rebuts, s'incrementa entre els artistes de més edat.

10.2. Classificació

10.2.1. Interpretació de la classificació

En aquest apartat classifiquem els artistes mitjançant les variables actives indicades al principi del document. Concretament, obtenim una classificació dels 400 artistes en 3 classes. Per tal de començar a analitzar aquesta classificació, mostrem el pla factorial on es troben posicionats els 400 artistes colorats segons la classe a la que pertanyen:

La primera classe, situada més a l'esquerra, és la més nombrosa ja que està composta per més de la meitat del total d'artistes, concretament 217. La segona classe, centrada en el pla, conté aproximadament un quart del total d'artistes entrevistats (108). Finalment, la tercera classe, amb només 75 artistes, està concentrada a la dreta del pla factorial.

A continuació, per tal de caracteritzar les classes, es mostren taules amb les variables il·lustratives característiques de cadascuna d'elles.

10.2.2. Caracterització de les tipologies

PRIMERA CLASSE

A la taula següent es presenten les característiques de la primera classe, comparant els percentatges de les modalitats dins de la classe ('*mod/cla*') amb els percentatges de les modalitats en el conjunt total d'artistes ('*%total*').

Cal indicar que les modalitats que apareixen a la taula són totes característiques de la classe, ja que en totes elles es rebutja la hipòtesi nul·la de la prova d'hipòtesi d'igualtat. D'altra banda, a la taula també s'inclou el percentatge que representen els artistes de la classe que compleixen la modalitat dins del total d'artistes que la compleixen ('*cla/mod*').

$$\begin{cases} H_0 : (cla / mod) = (%total) \\ H_1 : (cla / mod) \neq (%total) \end{cases} \longrightarrow \text{modalitat característica de la classe}$$

Taula Modalitats característiques de la Classe 1				
Modalitats	%			p-valor
	Cla/mod	Mod/cla	Global	
Tendència: figuració	84,62	45,62	29,25	0,000
Tendència: expressió	74,55	18,89	13,75	0,001
Necessiten equipaments? no	83,68	73,27	47,50	0,000
Necessiten professionals? no	81,81	64,06	43,00	0,000
Pintura: sí	77,70	96,31	67,25	0,000
Nombre de tècniques: 2	70,00	38,71	30,00	0,000
Condicions producció: òptimes	72,41	38,71	29,00	0,000
Superfície taller: $\leq 50 \text{ m}^2$	66,37	34,56	28,25	0,002
Situació: exclusivament art	62,76	56,68	49,00	0,001
Té intermediaris? sí	58,80	76,96	71,00	0,003
Artistes: Picasso	70,97	40,55	31,00	0,000
Edat: > 60 anys	78,41	31,80	22,00	0,000
Parella: mestressa de casa	82,61	8,76	5,75	0,004
AAVC: no	64,58	71,43	60,00	0,000
VEGAP: no	60,00	78,80	71,25	0,000
ACEA: sí	87,50	9,68	6,00	0,000
No associació	66,67	9,68	6,00	0,000

A la següent taula també es troben variables característiques de la primera classe, però en aquest cas es tracta de variables numèriques:

Taula
Variables característiques de la Classe 1

Variable	Mitjana Classe	Mitjana Global	p-valor
Edat	54,71	50,90	0,000
Nombre de tècniques	2,07	2,51	0,000
% Venda directa	88,65	78,62	0,000
% Drets d'autor	0,75	2,54	0,000
% Encàrrecs públics	10,22	16,20	0,000
% Drets distribució	0,00	1,40	0,001

Analitzant aquestes taules s'observa que les principals peculiaritats dels artistes de la primera classe són:

- El 96% utilitza la pintura com a mitjà expressiu.
- Gairebé la meitat són figuratius, de forma que el 85% de tots els artistes figuratius entrevistats es troben dins d'aquesta primera classe.
- El 73% no requereix professionals (indicar que més del 83% d'artistes que declaren no necessitar la col·laboració de professionals es troben en aquesta classe).
- Gairebé el 81% dels artistes que no requereixen equipaments es troben en aquesta classe; i dins d'ella representen el 64%.
- Tenen en mitjana una polivalència inferior a la mitjana global, és a dir, els artistes que pertanyen a aquest grup utilitzen menys tècniques que la resta per produir les seves obres. Indicar que tot i ser una diferència significativa estadísticament és només de 0,5: mentre la mitjana global de tècniques és 2,5, els artistes de la classe utilitzen en promig 2 tècniques.
- Es tracta de la classe amb la mitjana d'edat més elevada, amb gairebé 55 anys.
- El percentatge que per als artistes d'aquesta classe representen els ingressos per venda directa, és en mitjana significativament superior a la mitjana global, amb un 10% de diferència. D'altra banda, cap artista d'aquesta classe rep beneficis per drets de distribució.
- Respecte les condicions de producció, s'observa dins de la classe un major nombre d'artistes en tallers de menys de 50 m² (un 34% enfront al 22% global). A més, resulta significatiu l'alt percentatge d'artistes de la classe que consideren òptimes les condicions de producció.

- També és significatiu el percentatge d'artistes que manifesten pertànyer a ACEA (indicar que el 87,5% d'artistes entrevistats que declaren pertànyer-hi, es troben a aquesta classe).

SEGONA CLASSE

A les següents taules es troben les modalitats i variables numèriques característiques de la segona classe:

Taula Modalitats característiques de la Classe 2				
Modalitats	%			p-valor
	Cla/mod	Mod/cia	total	
Pintura: no	70,23	85,19	32,75	0,000
Escultura: sí	42,86	52,78	33,25	0,000
Necessiten professionals? sí	38,33	80,56	56,75	0,000
Tècnic audiovisual: sí	42,86	27,78	17,50	0,001
Necessiten equipaments? sí	44,66	85,19	51,50	0,000
Infraestructura: sí	42,06	41,67	26,75	0,000
Màquines foto-vídeo: sí	50,00	23,15	12,50	0,000
Nombre de tècniques: 0 ó 1	41,74	44,44	28,75	0,000
Tendència: Concepte	47,79	60,19	34,00	0,000
Projectes comuns de creació: sí	35,15	53,70	41,25	0,002
Condicions de producció: suficients	33,17	63,89	52,00	0,003
Edat: < 40 anys	35,22	51,85	39,75	0,002
Situació: compagina amb altra activitat	40,20	37,96	25,50	0,001
AAVC: sí	36,77	52,78	38,75	0,000

Taula Variables característiques de la Classe 2			
Variable	Mitjana Classe	Mitjana Global	p-valor
Edat	47,24	50,90	0,000
Nombre de tècniques	1,76	2,51	0,000

Les principals peculiaritats dels artistes d'aquesta segona classe són:

- El més característic és la necessitat que tenen de professionals i d'equipaments per produir el seu art: el 80% necessita professionals (tècnics audiovisuals, fonedors, ferrers, etc.); i més del 85% necessita equipaments (infraestructura, màquines foto-vídeo, etc.).
- Més del 85% dels artistes de la classe no fan servir la pintura, mentre que més de la meitat fan servir la escultura. Indicar a més que els artistes d'aquesta classe fan servir en mitjana només 1,76 tècniques.
- En mitjana, els artistes de la segona classe són significativament més joves que el conjunt total dels artistes, amb una edat mitjana de 47 anys i 3 mesos. Afegir que més de la meitat dels artistes d'aquesta classe tenen menys de 40 anys.
- El percentatge d'artistes de la classe que compaginen l'activitat artística amb una altra activitat és significativament superior al percentatge global, un 38% enfront d'un 25,5%. A més, el 40% dels artistes que compaginen l'art amb d'altres activitats es troba en aquesta classe.
- La majoria dels artistes de la classe pertanyen a la tendència "concepte" (60,19%), realitzen projectes comuns de creació amb d'altres artistes (53,70%), i consideren suficients les condicions de producció que disposen (63,89%). Tots aquests percentatges són significativament superiors als percentatges corresponents pel conjunt d'artistes.
- Indicar que més de la meitat dels artistes de la classe (el 52,78%) declaren pertànyer a l'AAVC, mentre que el mateix percentatge sobre el total d'entrevistats és només del 38,75%.

TERCERA CLASSE

Novament mostrem les taules que contenen les modalitats i variables numèriques característiques de la classe.

Taula Modalitats característiques de la Classe 3				
Modalitats	%			p-valor
	Cla/mod	Mod/cla	total	
Nombre de tècniques: 5 ó més	97,56	53,33	10,25	0,000
Performance, acció: sí	94,44	22,67	4,50	0,000
Tendència Artística: Concepte	40,44	73,33	34,00	0,000
Necessiteu professionals? sí	27,75	84,00	56,75	0,000
Necessiteu equipaments? sí	28,16	77,33	51,50	0,000
Projectes comuns de creació: sí	30,91	68,00	41,25	0,000
Ha rebut encàrrecs públics? sí	29,84	49,33	31,00	0,000
Condicions de producció: insuficients	31,94	30,67	18,00	0,002
Edat: menor de 40 anys	25,79	54,67	39,75	0,003
VEGAP: sí	30,91	45,33	27,50	0,000
AAVC: sí	25,81	53,33	38,75	0,003

Taula Variables Característiques de la Classe 3			
Variable	Mitjana Classe	Mitjana Global	p-valor
Nombre de tècniques	4,84	2,51	0,000
Edat	45,17	50,90	0,000
En quantes fires ha participat?	3,03	2,20	0,000
% Venda directa	59,82%	78,62%	0,000
% Drets d'autor	7,67%	2,54%	0,000
% Drets de distribució	4,55%	1,40%	0,001
% Encàrrecs públics	26,79%	16,20%	0,001

A continuació detallem les peculiaritats més significatives dels artistes de la tercera classe:

- Pràcticament la totalitat dels artistes que fan servir 5 o més tècniques es troben a aquesta classe, representant el 53,33% dels artistes de la classe. A més, la mitjana de tècniques d'aquests artistes és significativament superior a la mitjana global: 4,84 tècniques enfront a 2,51 tècniques de promig global. Assenyalar com a tècnica característica de la classe la "performance, acció": gairebé tots els artistes que la fan servir són en aquesta classe.
- La tendència artística significativa de la classe és "concepte", ja que mentre que aquesta tendència només suposa una tercera part del total

d'artistes, dins de la classe gairebé tres quartes parts dels artistes hi pertanyen.

- Com a característica de la classe és significatiu el fet que el 84% dels artistes requereixen professionals i el 77,33% requereixen equipaments. Probablement degut a aquestes necessitats, el percentatge d'artistes de la classe que consideren les seves condicions de producció insuficients és significativament superior al percentatge global (30,67% enfront d'un 18%).
- En relació a la producció cal afegir que el percentatge d'artistes de la classe que han realitzat projectes comuns de creació amb d'altres artistes (68%), és significativament superior al mateix percentatge pel conjunt d'artistes entrevistats (41,24%).
- Els artistes d'aquesta classe són significativament més joves, ja que en mitjana tenen 45 anys i 2 mesos; pràcticament 5 anys menys.
- Pel que fa a l'associacionisme, els percentatges d'artistes que pertanyen a VEGAP i a AAVC són significativament superiors als seus respectius percentatges globals.
- Pràcticament la meitat dels artistes de la classe han rebut encàrrecs públics. A més, en promig els artistes de la classe han participat gairebé en una fira més que la resta d'artistes (3,03 versus 2,20).
- Per últim, els artistes d'aquesta classe reben un percentatge de beneficis per venda directa significativament inferior al mateix percentatge pel conjunt dels artistes: un 60% de venda directa per als artistes de la classe enfront del 79% per al conjunt d'artistes entrevistats. En conseqüència, la resta de percentatges (drets d'autor, drets de distribució, i encàrrec públic) són significativament superiors per als artistes de la classe que no pas per a la resta.

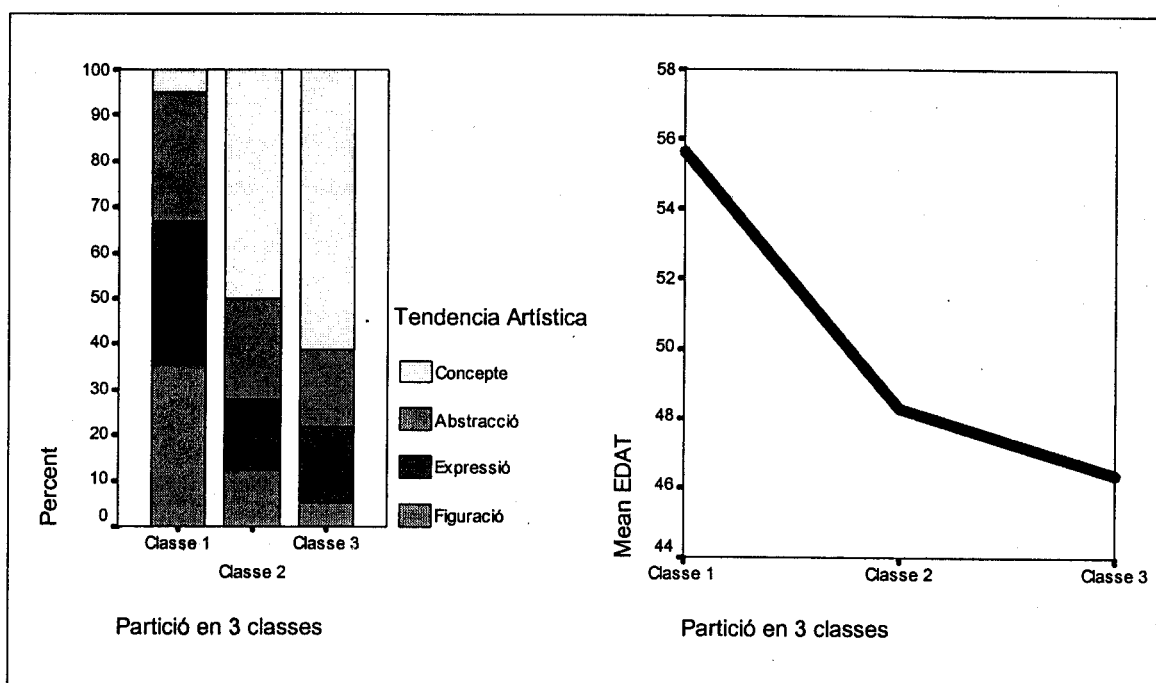
10.2.3. Resum comparatiu de les classes

La taula següent resumeix de forma clara les peculiaritats diferenciadores de la classificació d'artistes realitzada:

Taula 7
Comparativa de les classes

Variable Modalitats	Classe 1 217	Classe 2 108	Classe 3 75	Global 400
	54,3%	27,0%	18,8%	100,0%
Tendència:				
Figuració	46,0%	13,2%	5,3%	29,5%
Expressió	19,1%	7,5%	8,0%	13,9%
Abstracte	27,4%	17,9%	13,3%	22,2%
Concepte	7,4%	61,3%	73,3%	34,2%
Necessiten equipament?				
Sí	26,0%	86,8%	77,3%	52,0%
No	74,0%	13,2%	22,7%	48,0%
Necessiten professionals?				
Sí	35,6%	80,6%	84,0%	56,9%
No	64,4%	19,4%	16,0%	43,1%
Nombre de tècniques	2,09	1,79	4,84	2,53
Pintura:				
Sí	96,6%	14,8%	58,7%	67,3%
No	3,7%	85,2%	41,3%	32,8%
Escultura:				
Sí	15,2%	52,8%	57,3%	33,2%
No	84,8%	47,2%	42,7%	66,8%
Projectes comuns de creació?				
Sí	25,9%	53,7%	68,0%	41,4%
No	74,1%	46,3%	32,0%	58,6%
Condicions de producció:				
Optimes	39,3%	14,0%	22,7%	29,3%
Suficients	48,6%	64,5%	46,7%	52,8%
Insuficients	12,1%	21,5%	30,7%	18,2%
Edat	55,65	48,25	46,37	51,91
Edat en classes:				
Menor de 40 anys	11,6%	28,3%	38,7%	21,2%
De 40 a 60 anys	56,3%	60,4%	52,0%	56,6%
Més de 60 anys	32,1%	11,3%	9,3%	22,2%
Associacionisme (multiresposta):				
VEGAP	19,7%	31,5%	45,9%	27,8%
AAVC	27,2%	52,8%	54,1%	39,2%
ACEA	9,9%	2,8%	0,0%	6,1%
Cap Associació	47,9%	27,8%	28,4%	38,7%
% Venta directa	88,65%	71,65%	59,82%	78,62%
% Drets d'autor	10,22%	20,83%	26,79%	16,20%
% Drets de distribució	0,75%	2,44%	7,67%	2,54%
% Encàrrecs públics	0,00%	1,98%	4,55%	1,40%

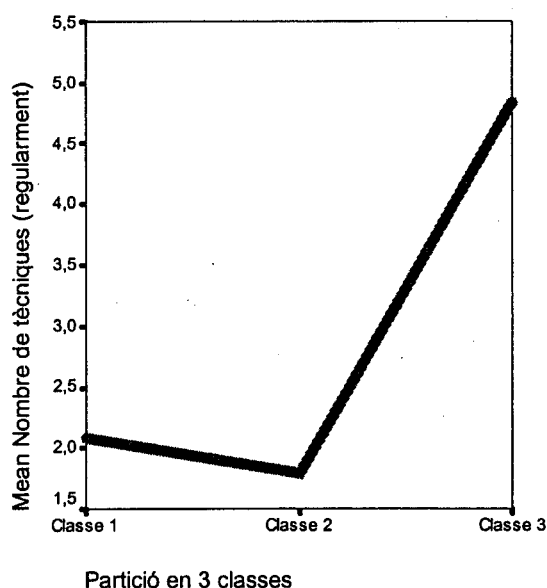
La primera classe està formada pels artistes de més edat, amb percentatges significativament elevats de les tendències "figuració" i "expressió". Els artistes que formen aquesta classe fan servir un promig de 2 tècniques, entre les que es troba la pintura però no l'escultura. Aquests artistes no requereixen ni equipaments ni professionals, consideren les seves condicions de producció suficients o òptimes, i majoritàriament no realitzen projectes comuns de creació amb altres artistes. Pel que fa a l'associacionisme, es troben percentatges significativament elevats d'artistes de la classe associats a ACEA o no associats a cap tipus d'associació d'artistes.

La tercera classe està formada pels artistes més joves, majoritàriament de la tendència "concepte", amb necessitats d'equipament i de professionals. Aquests artistes realitzen projectes comuns de creació en major percentatge que la resta, i són els que menys contents estan amb les seves condicions de producció, considerant-les suficients o insuficients. Respecte la polivalència, els artistes d'aquest grup doblen la mitjana de tècniques utilitzades de la resta de classes amb 4,84 tècniques. Respecte a l'associacionisme, els artistes de la classe manifesten la preferència per VEGAP i AAVC.

Respecte a la segona classe, cal indicar que els artistes que hi pertanyen tenen moltes coincidències amb els de la tercera classe, com són: percentatge significativament elevat de la tendència "concepte", necessitat d'equipaments i de professionals, mitjana d'edat inferior a la mitjana global i molt similar a la de la classe 3 i preferència per les associacions VEGAP i AAVC. Però existeix una

gran diferència entre la segona classe i la tercera: la polivalència; mentre els artistes de la tercera classe fan servir en mitjana gairebé 5 tècniques, els de la segona classe no arriben a 2. Cal afegir que més del 85% dels artistes d'aquesta segona classe no fan servir regularment la pintura com a tècnica artística, mentre que el percentatge d'artistes de la segona classe que utilitzen habitualment l'escultura és significativament superior al mateix percentatge per al conjunt d'artistes entrevistats.

11.2. Crèdits

Les persones que han intervingut en l'elaboració d'aquest estudi han estat les següents:

- Mercedes Ayesta
- Joaquina Bobes
- Marta Borreguero
- Meritxell Casadesús
- Laura Costa
- Núria Garcia
- Marina Griñón
- Mercè Gual
- Maria Illescas
- Antoni Laporte
- Neus Masferrer
- Silvia Masgoret
- Albert Miró
- Oriol Morillo
- Àlex Muñoz
- Oriol Padró
- Rosario Peláez
- Ester Rabert
- Domènec Ribot
- Raquel Sala
- Magalí Salsas
- Elisenda Sanmartí

11.3. Bibliografia

FREY, Bruno S. i Werner W. POMMERHNE (1989), *Muses and Markets, Explorations in the Economics of the Arts*, Basil Blackwell, Oxford.

MOULIN, Raymonde, Jean-Claude PASSERON i al. (1985), *Les artistes: essai de morphologie sociale*, La Documentation française, Paris.

PLATTNER, Stuart (1998), "Risk and Trust in Local Art Markets", presentat al Xè Congrés Internacional d'Economia de la Cultura, celebrat en Barcelona el Juny de 1998.